

**T.C.
ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE DEĞER ARTIŞ
PAYI ALACAĞI**

Yüksek Lisans Tezi

Safiye PERGEL MAŞACIOĞLU

Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı

Ocak 2025

**T.C.
ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE DEĞER ARTIŞ
PAYI ALACAĞI**

Yüksek Lisans

Safiye PERGEL MAŞACIOĞLU

Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı

Doç. Dr. İlker ÖZTAŞ

Ocak 2025

ÖNSÖZ

08.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu kadın ile erkeğin lehine olacak şekilde güncellenerek mehzaz İsviçre Medeni Kanunu ile uyumlu hale getirilmiştir. Söz konusu değışiklik ile edinilmiş mallara katılma rejimi yasal mal rejimi olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak kadın veya erkek, bilgisi olsun ya da olmasın, kanun tarafından malvarlığı değeri bakımından koruma altına alınmış ve evlilik içerisindeki emekleri denk sayılmıştır. Yasal mal rejimi sayesinde her iki tarafın da malvarlığı değeri güvence altına alınmıştır.

Bu çalışma ile amaçlanan 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile düzenleme altına alınan “değer artış payı alacağı” kavramının, ait olduğu yasal mal rejimi içerisinde açıklığa kavuşturulmasıdır.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın oluşumu esnasında değerli vaktini ayırarak hiçbir sorumu cevapsız bırakmayıp danışmanlığını esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. İlker ÖZTAŞ’a teşekkür ederim.

İlkokuldan yüksek lisansa kadar daima destekçim olan sevgili aileme bana olan sonsuz inançları için müteşekkirim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
TEŞEKKÜR	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	ix
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE TEMEL KAVRAMLAR

1.1. Genel Olarak.....	4
1.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Düzenlenen Malvarlığı Değerleri.....	9
1.2.1. Edinilmiş Mallar	9
1.2.1.1. Çalışmanın Karşılığı Elde Edilen Malvarlığı Değerleri.....	10
1.2.1.2. Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Kurum ve Kuruluşlarının veya Personele Yardım Amacıyla Kurulan Sandık ve Benzerlerinin Yaptığı Ödemeler	12
1.2.1.3. Çalışma Gücünün Kaybı Nedeniyle Ödenen Tazminatlar	14
1.2.1.4. Kişisel Malların Gelirleri	15
1.2.1.5. Edinilmiş Malların Yerini Alabilen Unsurlar.....	16
1.2.2. Kişisel Mallar	19
1.2.2.1. Kanun Kapsamında Kişisel Mallar	20

1.2.2.2. Mal Rejimi Sözleşmesi ile Kişisel Mal Olabilen Değerler.....	25
1.3. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Esas İlkeler	28
1.3.1. Emek Karşılığında Edinilen Mallara İlişkin Hak Sahipliği İlkesi.....	28
1.3.2. Mal Gruplarının Değişmezliği ile İkame İlkesi	29
1.3.3. İspat Kolaylığı İlkesi.....	32
1.3.4. Alacak Hakkı Sağlama İlkesi.....	34
1.3.5. Dürüstlük Davranma Zorunluluğu	34
1.4. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sonlanması.....	36
1.4.1. Ölüm Halinde Sona Erme	37
1.4.2. Başka Bir Mal Rejiminin Kabulüyle Sona Erme	39
1.4.3. Mahkemece Evliliğin İptal veya Boşanma Sebebiyle Sona Erdirilmesi.....	40
1.4.4. Mahkemece Mal Ayrılığına Geçilmesine Karar Verilmesi	42
1.5. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi.....	43
1.5.1. Eşlerin Birbirlerinde Olan Mallarını Geri Almaları.....	44
1.5.2. Paylı Mülkiyete Konu Malvarlığı Değerlerinin Tasfiyesi	45
1.5.3. Eşlerin Borçlarına İlişkin Düzenleme Yetkisi	47
1.5.4. Artık Değerin Hesaplanması.....	48
1.5.6. Malların Değerleme Ölçekleri ve Değerlendirilme Anı	49
1.5.6.1. Sürüm Değeri	49
1.5.6.2. Gelir Değeri.....	51
1.5.6.3. Malların Değerlendirilme Zamanı.....	52
1.5.6.4. Denkleştirme Unsurlarının Değerlendirilme Zamanı.....	54
1.5.7. Artık Değerin Paylaşımı.....	55

İKİNCİ BÖLÜM

DEĞER ARTIŞ PAYI ALACAĞI

2.1. Genel Olarak Değer Artış Payı Alacağı	57
2.2. Değer Artış Payı Alacağının Tanımı	59
2.3. Değer Artış Payı Alacağının Hukuki Niteliği.....	61
2.4. Değer Artış Payı Alacağının Özellikleri.....	61
2.5. Değer Artış Payı Alacağının Benzer Alacak Türleri ile Karşılaştırılması	62
2.5.1. Katkı Payı Alacağı ile Değer Artış Payı Alacağının Karşılaştırması	62
2.5.2. Katkıdan Doğan Hak ile Değer Artış Payı Alacağının Karşılaştırması	64
2.5.3. Katılma Alacağı ile Değer Artış Payı Alacağının Karşılaştırması	65
2.5.6. Denkleştirme Alacağı ile Değer Artış Payı Alacağının Karşılaştırılması	67
2.6. Değer Artış Payı Alacağının Koşulları	68
2.6.1. Resmî Bir Evliliğin Mevcut Olması.....	69
2.6.2. Diğer Eşin Malvarlığına Emek veya Malvarlığı ile Katkıda Bulunulması	70
2.6.3. Yapılan Katkı için Hiç ya da Gereği Kadar Karşılık Alınmamış Olması	74
2.6.4. Katkının Bağışlama Kastı ile Gerçekleştirilmemesi	75
2.6.5. Katkı Yapılan Malda Tasfiyesi Esnasında Değer Artışı Oluşması	77
2.6.6. Alacaktan Vazgeçilmemiş Olmalı ve Alacak Talep Edilmelidir .	79
2.6.7. Mal Rejimi Sonlanmış Olmalıdır	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEĞER ARTIŞ PAYI ALACAĞININ HESAPLANMASI

3.1. Genel Olarak.....	83
3.2. Değer Artış Payının Çeşitli Kriterlere Göre Hesaplanması.....	84
3.2.1. Eş Tarafından Katkının 01.01.2002 Tarihinden Önce Yapılması Durumunda	84
3.2.2. Eş Tarafından Katkının 01.01.2002 Tarihinden Sonra Yapılması Durumunda	86
3.2.3. Katkıda Bulunulan Malvarlığı Değerinin Tasfiyeden Önce Elden Çıkarılması Durumunda.....	90
3.2.4. Eşe Ait Birden Fazla Mala Katkıda Bulunulması Durumunda....	91
3.2.5. Belirli Bir Mala Birden Fazla Kez Katkıda Bulunulması	94
3.3. Değer Artış Payı Alacağının Artık Değere Katılma Alacağına Etkisi ...	95
3.4. Değer Artış Payı Alacağının Talep Edilebilmesi	96
3.5. Ödemenin Gerçekleştirilmesi	97
3.6. Zamanaşımı	99
SONUÇ	102
KAYNAKLAR.....	116
ÖZGEÇMİŞ	120

ÖZET

Eşler tarafından malların yönetimine ve paylaşımına ilişkin bir mal rejimi tercihi yapılmadığı durumlarda aralarında yasal mal rejimi uygulanmaktadır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu Gereğince yasal mal rejimi “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi”dir. Söz konusu yasal mal rejimi düzenlemesi ile evlilikte kadının malvarlığına ilişkin mağduriyetinin sonlandırılması amaçlanmıştır. Bu mal rejimi kapsamında; eş tarafından diğer eşin malvarlığı lehine mal rejiminin devamı esnasında gerçekleştirilen karşılıksız katkı, açıkça bağışlanmadıysa mal rejiminin sona ermesinin ardından karşılıksız bir kazanmaya sebebiyet verir. Sonuç olarak katkıda bulunan eş bu katkının kendisine iadesini talep edebilir ve bir alacak hakkına sahip olur. Bu kapsamda Edinilmiş mallara katılma rejimi söz konusu olduğunda bu alacak hakkı değer artış payı alacağı olarak anılmakta ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 227’nci maddesinde düzenleme altına alınmaktadır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 227’nci maddesi ile iki ana esas düzenleme altına alınmıştır. Söz konusu hüküm kapsamında eşin diğer eşe ait mala yönelik gerçekleştirdiği katkısına ilişkin hiç veya uygun bir karşılık almaması nedeniyle kazandığı alacak hakkı ve bu alacağın nasıl hesaplanacağı yasalaştırılmıştır. Değer artış payı alacağı tasfiye sırasında malın değerinin artması durumunda ya da malda bir değer kaybı olsa dahi başlangıçtaki katkı kadar doğmaktadır. Katkı sırası ile malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına yönelik olabilmektedir. Değer artış payı alacağı eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması durumunda; kanundan doğan, yalnızca diğer eşe karşı ileri sürülebilen, malvarlığı içerisinde yer alan malın edinimi, iyileştirilmesi ya da korunması uygun bir karşılık alınmaksızın

eşlerden biri tarafından yapılan katkının karşılığında vazgeçilmemiş olması durumunda, yapılan bu katkı sebebiyle doğan bir alacak hakkıdır. Doğal olarak bu alacak hakkının doğabilmesi için edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermiş olması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Edinilmiş mallara katılma rejimi, değer artış payı, alacak hakkı, karşılıksız kazandırma, katkı.

ABSTRACT

Spouses may make a marital agreement regarding to the sharing of the assets otherwise, the legal property regime implements. By operation of the Turkish Civil Code No. 4721, the legal marital property regime is the “Participation in Acquired Properties Regime”. The legal property regime purposes of ending the victimization of women in terms of their assets in marriage. Within the scope of this property regime, after the liquidation of the property regime, unless a property is not explicitly donated; the unconditional contribution made by the spouse in favor of the assets causes other spouse’s unconditional enrichment. Therefore the contributing spouse will be able to request the return of this contribution and will have acquired a claim. In this context, when the participation in acquired properties regime implements, this claim is referred to as the share of value increase claim and is regulated in Article 227 of the Turkish Civil Code No. 4721.

Two main principles have been regulated by Article 227 of the Turkish Civil Code No. 4721. The right of claim acquired by a spouse due to not receiving any or sufficient compensation for the contribution made to the property belonging to the other spouse and how this claim will be calculated have been enacted, within the scope of the provision. The share of value increase originates at the initial contribution rate in case the value of the property increases or decreases during the liquidation. The contribution may be directed to the acquisition, improvement or protection of the property, respectively. The share of increase in value; is a right of claim originates from the law, valid in property regimes where the regime of participation in acquired property is applied, may only be asserted against the other spouse in the event that the contribution made by one of the spouses is not waived without

receiving an appropriate consideration for the acquisition, improvement or protection of the property included in the property. Naturally, in order for this right of claim to originate the regime of participation in acquired property must have ended.

Key words: Participation regime in acquired properties, share of value increase claim, right to claim, unjust enrichment, contribution.

KISALTMALAR

HD	Yargıtay Hukuk Dairesi
HGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
ZGB	İsviçre Medeni Kanunu
TMK	Türk Medeni Kanunu
TBK	Türk Borçlar Kanunu
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
hk	Hakkında
bkz	Bakınız
dğr	Diğerleri
v.dğr.	Ve diğerleri
c	Cilt

GİRİŞ

Evlilik eşlerin bizatihi varlıkları haricinde, onların malvarlıkları bakımından da önem arz etmekte olan çeşitli sonuçlar doğurmaktadır. Evli çiftlere has bu durum nedeniyle yasama organı tarafından evlilik birliğinin dağılması durumunda eşlerin menfaat dengelerinin sağlanması amacıyla, aralarındaki mali ilişkiler mal rejimleri vasıtasıyla düzenlenmiştir¹.

Mülga 743 sayılı “Türk Kanunu Medenisi”nde şahsi malvarlıkları üzerinde tamamıyla serbest olan eşler bakımından yasal mal rejimi olarak “mal ayrılığı rejimi” benimsenmiştir. İlgili mevzuatta bu rejim haricinde de mal rejimi düzenlemeleri mevcut olup bunlar “mal birliği” ve “mal ortaklığı”dır². Belirtmek gerekir ki yasal mal rejimi düzenlemesi; eşlerin evlilik işlemleri sırasında veya evliliğin devamı esnasında herhangi bir şekilde yazılı olarak bir mal rejimi sözleşmesi seçmemeleri halinde, aralarındaki malvarlığı değerlerine uygulanacak olan ve kanunda düzenleme altına alınan rejim anlamına

¹Turgut Akıntürk ve Derya Ateş Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş* (İstanbul: Beta Basım A.Ş., 2014), 143; Ömer Uğur Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları* (Ankara: Yetkin Yay., 2020), 742; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi* (Ankara: Seçkin Yay., 2023), 25; Faruk Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı* (Ankara: Beta Basım A.Ş., 2021), 123; Zeynep Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi* (Ankara: Seçkin Yay., 2024), 101.

²Ahmet M. Kılıçoğlu, *Medeni Kanunumuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2003), 162; Ahmet Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2002), 6; Ömer Uğur Gençcan, *4721 sayılı Türk Medeni Kanununa Göre Mal Rejimine İlişkin Genel Hükümler ve Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2002), 73-74.

gelmektedir³. Yasal mal rejimi düzenlemesi ile kanun koyucu, eşlerin herhangi bir mal rejimi tercihinde bulunmamaları ihtimalini ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Sonuç olarak eşler tarafından malların yönetimine ve paylaşımına ilişkin bir tercih yapılmadığı durumda aralarında yasal mal rejimi geçerli olmaktadır⁴.

1926 yılında çeşitli yerel değişikliklerin işlenmesi suretiyle Mülga 743 sayılı “Türk Kanunu Medenisi”ne mehzaz kabul edilen 1912 tarihli İsviçre Medeni Kanunu’nun (ZGB) yürürlükte olan ilk halinde “mal birliği” yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir. Fakat mehzaz kanunun geçerli olduğu İsviçre’de yasal mal rejimine ilişkin gerçekleştirilen halk oylaması sonrasında yapılan değişiklik ile edinilmiş mallara katılma rejimi benimsenmiştir⁵.

Mülga 743 sayılı “Türk Kanunu Medenisi”nde düzenlenen mal rejimleri ve özellikle mal ayrılığı rejimi, evlilik içerisinde kadının menfaatini korumadıkları gerekçesiyle öğretide eleştirilmiştir. Bu kapsamda 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) ile yasal mal rejimi değiştirilerek edinilmiş mallara katılma rejimi olarak belirlenmiş ve öğretide söz konusu değişiklik

³Nermin Sakarya Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı* (Ankara: Seçkin Yay., 2022), 23; Halime Savaş Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye* (Adalet Yay., Ankara:2022), 14; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 144.

⁴Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 18; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 144; Banu Fatma Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı* (Ankara: Seçkin Yay., 2017), 27; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 26; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 102-103.

⁵ Fatma Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 21-24; Mehmet B. Acabey, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi* (İzmir: Dokuz Eylül Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, 1999), 130; Şükran Şıpka, *Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2011), 9-10; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 6; Tahir Büyüktanır, "Türk Medeni Kanunu'nda Eşler Arasındaki Yasal Mal Rejimi", *Ankara Barosu Dergisi* 60/1 (2002), 105.

neticesinde; evlilikte kadının malvarlığı noktasında mağduriyetinin büyük miktarda sonlandırıldığı ifade edilmiştir⁶.

⁶ Mustafa Cem Yeniaras, "Değer Artış Payı Alacağı", *İstanbul Barosu Dergisi* 84/6 (Kasım, 2010), 3665; Turan Ateş, *Türk Medeni Kanununda Edinilmiş (Kazanılmış) Mallara Katılma Rejimi* (İstanbul: Beta Basım ve Yayım, 2007), 73; Fatih Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)* (Ankara: Seçkin Yay., 2024), 27; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 145-154; Yasa koyucunun yasal mal rejimi değişimindeki niyetini açıklar nitelikte TMK'nin 218'inci maddesinin gerekçesi "Edinilmiş mallara katılma rejimi, İsviçre Medenî Kanununda 1 Ocak 1988 tarihinde yürürlüğe giren bir değişiklikle, bu ülkede "yasal mal rejimi" olarak kabul edilmiştir. Yürürlükteki Kanunda eşler arasındaki yasal mal rejiminin "mal ayrılığı" olduğu belirtilmiştir. Evlilik birliği sona erdiğinde, mal ayrılığı rejiminin eşler arasında büyük haksızlıklara yol açtığı, özellikle meslek sahibi kocanın lehine işlediği ve ev işlerini yapan ve hatta kocasına mesleğinin icrasında yardımcı olan kadının durumunu hiç nazara almadığı, meslek çevrelerinde ve kamuoyunda ağır eleştirilere uğramıştır. Bu nedenle, "edinilmiş mallara katılma" rejimi yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir. Yürürlükteki Kanunda bu konuda hüküm olmadığı cihetle, edinilmiş mallara katılma rejimine ilişkin bütün hükümler, İsviçre Medenî Kanunundan çeviri suretiyle alınmıştır. Madde, İsviçre Medenî Kanununun 196'ncı maddesinin karşılığıdır. Bu hükümle, edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin iki grup malı olduğu kabul edilmiştir. Bunlar, edinilmiş mallar ile eşlerden her birinin kişisel mallarıdır. Eşlerden her biri evlilik birliğinin devamı suresince her iki grup mal üzerinde de mülkiyet hakkına sahip olduğundan, bu mallar üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarrufla bulunma hakları kendilerine aittir" şeklinde düzenlenmiştir, "İkinci Ayırım Edinilmiş Mallara Katılım", son güncelleme 7 Kasım, 2024, [Yasal Mal Rejiminde Eşin Katılma Alacağını Azaltmak Kastyıla Yapılan Devirler \(Ankara: Adalet Yay., 2023\), 20-25; Yelda Yardımcı Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*](https://www.ilhanhelveacidersleri.com/turk-medeni-kanunu/turk-medeni-kanunu-madde-218#:~:text=E%C5%9Flerden%20her%20biri%20evlilik%20birli%C4%9Finin,tasarrufla%20bulunma%20haklar%C4%B1%20kendilerine%20aittir; bkz aksi yönde)

BİRİNCİ BÖLÜM

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE TEMEL

KAVRAMLAR

1.1. Genel Olarak

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 202'nci maddesi gereğince edinilmiş mallara katılma rejimi yasal mal rejimi olarak belirlenmiştir. TMK'de düzenleme altına alınan mal rejimleri, eşlerin mal rejimlerini diledikleri gibi belirlemek noktasında özgür olmadıkları anlamına gelmemektedir. Eşlerin bu konudaki özgür hareket alanları TMK'de düzenleme diğer mal rejimlerinden birinin, taraflarca iradi olarak seçilebilmesi ve kanunla çizilmiş sınırlar içerisinde değişiklik yapılabilmesi ile sınırlandırılmıştır⁷.

Mal rejimi sözleşmesi şekle ilişkin unsurları kanunla belirlenen bir sözleşme olup 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 203'üncü maddesi gereğince evlilik önce veya sonrasında yapılabilmektedir. Evlilik öncesi

(Ankara: Seçkin Yay., 2022), 17; Gençcan, *4721 sayılı Türk Medeni Kanununa Göre Mal Rejimine İlişkin Genel Hükümler ve Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 1.

⁷ Filiz Berberoğlu Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması* (Ankara: Seçkin, 2024), 21; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 23; Mehmet Erdem ve Aslı Makaracı Başak, *Aile Hukuku* (Ankara: Seçkin Yay., 2024), 265; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 16; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 146-148; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 43; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 25; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 128; Süleyman Yılmaz ve Abdulkerim Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*(Ankara: Seçkin Yay., 2023), 239; Altıntaş, *Yasal Mal Rejiminde Eşin Katılma Alacağını Azaltmak Kastıyla Yapılan Devirler*, 30; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 17.

sözleşme evlendirme memuruna iletilen yazılı bir bildirimle veya noter aracılığıyla mümkündür. Eşlerin resmi olarak evlenmelerinin ardından mal rejimi sözleşmesi yapmak istemeleri halinde ise sözleşmenin noter tarafından düzenleme veya onaylama şeklinde yapılması gerekmektedir⁸. Belirtmek gerekir ki taraflar arasında akdedilen mal rejimi sözleşmesinin daha sonra değiştirilmesi veya kaldırılması arzulanırsa bu işlemlerin de resmî şekilde yapılması gerekir⁹.

Edinilmiş mallara katılma rejimi kapsamında kendine ait mallara ilişkin olarak malik konumunda olan her eş diğerinin rıza ve onayı olmaksızın edinilmiş ve kişisel malları üzerinde çeşitli yetkilere haizdir. Bunlar “yönetim, yararlanma ve tasarruf” yetkileridir. Yasal mal rejiminin başladığı ana kadar eşlerden her birinin edindiği mal kişisel mal iken mal rejiminin başlangıcı ile edinilen mallar edinilmiş mal kategorisinde yer almaktadır. Eşlerin kişisel mallarının tespiti, mal rejiminin tasfiyesi esnasında tasfiye dışında tutuluyor olmaları bakımından önemlidir¹⁰.

⁸Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 19; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 266; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 22; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 147; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 43; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 32-33; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 133-134; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 108-109.

⁹Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 19; Derya İçöz Demirel ve Afet Gülen Büberci, *Boşanma Davaları*, (Ankara: Seçkin Yay., 2017), 59; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 148; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 135-136; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 106; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 28.

¹⁰Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 109; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 28; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 19.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğü öncesindeki evliliklere yasal mal rejiminin uygulanıp uygulanamayacağı hususu 4722 sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'unda düzenlenmiştir. Söz konusu yasanın 10'uncu maddesi gereğince; TMK'nin yürürlük tarihi olan 1 Ocak 2002 tarihinden önce evlenen eşler arasındaki uygulanan mal rejimi geçerliliğini koruyacaktır. Ancak eşler yürürlük tarihi başlangıçlı olmak üzere bir yıl içerisinde farklı bir mal rejimi seçiminde bulunmazlarsa 1 Ocak 2002 tarihi başlangıçlı olmak üzere edinilmiş mallara katılma rejimini tercih etmiş sayılacaklardır. Yine aynı tarihten önce açılmış ve sonuçlanmamış boşanma ve iptal davaları bakımından da eşler arasında önceden kabul edilmiş olan mal rejimi uygulanmaya devam edecek ve davanın boşanma yahut iptalle sonuçlanması durumunda da bu mal rejimi hükümleri uygulanacaktır. Ancak dava retle sonuçlanırsa, eşler kararın kesinleşmesinden itibaren başka bir tercihte bulunulmazsa 1 Ocak 2002 başlangıçlı olarak yasal mal rejimine tabi olacaklardır ¹¹. Böyle bir durumda öğretide yasal mal rejiminin evlenmenin gerçekleştirildiği tarih başlangıçlı olacak şekilde geçerli olmasının da kararlaştırılabilmesinin mümkün olduğu ifade edilmektedir¹².

Örneğin; 1 Ocak 2002 tarihinden önce evlenmiş olan A ve B evlilikleri süresince iki ayrı mal rejimine tabi olacaklardır. Bu çift mal rejimi sözleşmesi

¹¹Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 268; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 25; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 156; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 29; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 82; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 105; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 23.

¹²Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 26; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 31; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 276; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 19-21; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 31; bkz. aksi yönde Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 110; Gençcan, *4721 sayılı Türk Medeni Kanununa Göre Mal Rejimine İlişkin Genel Hükümler ve Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 108.

akdederek seçimlik bir mal rejiminde bulunmadıkları takdirde TMK'nin yürürlük tarihine kadar aralarında mal ayrılığı geçerli olacak, yürürlük tarihinden itibaren ise yasal mal rejimine tabi olacaklardır. Dolayısıyla TMK'nin yürürlüğünden önce eşler tarafından edinilmiş olan mallar kişisel mal sayılacak ve tasfiyeye tabi olmayacak ancak TMK'nin yürürlüğünden sonra edinilen mallar tasfiye anında mevcut iseler malik olmayan eşin hesaplanacak artık değerin yarısı kadar katılma alacağı hakkı doğacaktır¹³. Bu husus Yargıtay tarafından verilen kararlarda da doğal olarak gözetilmektedir. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi'nin (8. HD) 2019/12 Esas ve 2019/3792 Karar sayılı 08.04.2019 tarihli kararında davaya konu evliliğin TMK'nin yürürlük tarihinden önce gerçekleştirilmesi nedeniyle malvarlığı unsurlarının edinilmiş mallara katılma ile mal ayrılığı rejimlerine tekabül eden kısımlarının belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir¹⁴.

Eşler 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren bir yıl içerisinde akdedecekleri sözleşme ile yasal mal rejiminin yürürlüğünü evlenme tarihinden geçerli olacak şekilde belirleme hakkına da sahiptirler. Eğer eşler bu bir yıllık süre

¹³Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 214; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 172; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 29; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 59.

¹⁴Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 31; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 20; Yargıtay 8. HD 2019/12 Esas ve 2019/3792 Karar sayılı 08.04.2019 tarihli kararı "...743 Sayılı TKM'nin 170. maddesi uyarınca, mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu döneme ilişkin çalışmanın karşılığı olarak elde edilen gelir ve dolayısıyla hak edilen kıdem tazminatı kişisel mal (TKM mad.189), 4721 Sayılı TMK'nin yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihinden sonraki çalışma karşılığında elde edilen gelir ve hak edilen kıdem tazminatı ise edinilmiş mal grubuna girer (TMK mad.219/1). Eşin çalışma süresinin hem mal ayrılığı hem de edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemlere yayılması durumunda ise, her bir döneme isabet eden çalışma süresi ve gelir durumu esas alınarak oranlama yapılmak suretiyle, kıdem tazminatının kişisel ve edinilmiş olan miktarları belirlenir...".

içerisinde yasal mal rejiminin geçmişe dönük olarak yürürlüğe girmesi anlaşmasında bulunmazlarsa, aralarında daha önce uygulanmakta olan mal rejimi yasal mal rejimine dönüştüğünden, evliliğin bu dönemine ait malvarlığı değerleri bakımından TMK'nin mal rejimlerinin sona ermesine dair hükümleri uygulanacaktır¹⁵.

Öğretide bu bir yıllık sürenin ardından da sözleşme yapılarak eşler arasındaki mal rejiminin geçmişe etkili olabileceğini ifade eden görüşler mevcuttur¹⁶. Yaygın görüşe göre 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde yeni mal rejimi sözleşmesi yapılması zorunluluğunun mal rejiminin serbestçe tayini ilkesini ihlal edeceği nedeniyle sonrasında yapılacak bir sözleşme de geçerli olmalıdır¹⁷. Öte yandan sonradan yapılan sözleşmenin geçersizliği iddiasında bulunulması sözleşme özgürlüğünün ihlali anlamına gelecektir. Öğretideki bir diğer görüşe göre; bir yıllık sürenin ardından yapılan sözleşme en azından eşler açısından geçerli olacaktır. Öğretide tartışmalı olan bu hususa ilişkin olarak Anayasa Mahkemesine 4722 sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 10'uncu maddesinin Anayasaya ve Uluslararası Sözleşmelere aykırılığında bahisle çeşitli başvurular gerçekleştirilmiştir. Anayasa Mahkemesi ise 18.09.2008

¹⁵Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 26; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 38; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 20 “Eşler, ilgili düzenleme uyarınca; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 30; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 131.

¹⁶Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 38; Aksi yönde bkz. Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 20; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 92; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 20.

¹⁷Aynı yönde bkz. Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 31; aksi yönde Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 23.

tarıhlı kararı ile söz konusu itirazları reddetmiştir¹⁸.

Sonuç olarak 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren gerçekleştirilecek olan evliliklerde TMK'nin 202'nci maddesi gereğince edinilmiş mallara katılma rejimi yasal mal rejimi olarak uygulanacaktır. Diğerk taraftan TMK'nin 203'üncü maddesi gereğince ise eşler kanunda düzenleme altına alınan başka bir mal rejimini yeni mal rejimi sözleşmesi ile tercih edebileceklerdir. Dolayısıyla kanunda düzenleme altına alınmayan bir mal rejimi tercih edilemeyeceğı gibi aynı anda birden fazla mal rejimi de uygulanamayacaktır. Eşlerin evlenmelerinin ardından seçtikleri mal rejimi sözleşmesinden vazgeçip yeni bir mal rejimi belirlememeleri halinde TMK'nin 202'nci maddesi gereğince mal rejimine tabi olmayan bir evlilik mümkün olamayacağı için diğerk mal rejiminin sona erdirildiğı andan itibaren eşler edinilmiş mallara katılma rejimine kendiliğinden dâhil olacaklardır¹⁹.

1.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Düzenlenen Malvarlığı Değerkleri

1.2.1. Edinilmiş Mallar

Edinilmiş mal grubu 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 219'uncu maddesinde örnekleme suretiyle hüküm altına alınmış olup mal rejiminin devamı süresince eşler tarafından karşılığı verilerek elde edilen malvarlığı

¹⁸Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değerk Artış Payı Alacağı*, 31; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 131.

¹⁹Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 26; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 30; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 26, 61; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 23; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 127; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 28.

değerlerini ifade etmektedirler²⁰. Dolayısıyla edinilmiş mallar TMK'nin 219'uncu maddesinde kanun koyucu tarafından verilen örneklerle sınırlı olmayıp genişletilebilmektedir. Ancak bu sınırlı olmama hali TMK'nin 219'uncu maddesinin birinci fıkrası kapsamında söz konusu mal grubuna dâhil olabilecek mallara ilişkin çizilen çerçeve içerisinde değerlendirilmelidir. İlgili hükümde bir malın edinilmiş mal olabilmesine ilişkin iki şart düzenleme altına alınmıştır. Buna göre malın; mal rejiminin devamı esnasında ve bir emeğin neticesinde edinilmiş olması gerekmektedirⁱ. Diğer taraftan 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 220'nci maddesinde düzenleme altına alınan kişisel mallar ise olarak belirlenmiş olup bu malların dışında kalan malvarlığı değerleri de doğrudan edinilmiş mal olacaktır²¹.

1.2.1.1. Çalışmanın Karşılığı Elde Edilen Malvarlığı Değerleri

Mal rejiminin devamı esnasında eş tarafından gerçekleştirilen mesleki faaliyet ya da çalışma neticesinde elde edilen her türlü kazanç, çalışmanın karşılığı elde edilen malvarlığı değerleri arasında yer almaktadır²².

²⁰Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 22; Acabey, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi*, 133; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 281; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 110; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 26 Yargıtay 8. HD 2011/5751 Esas ve 2012/5640 Karar sayılı ve 18.06.2012 tarihli kararı "...Her iki tarafın çalışmalarının karşılığı edindikleri paraların evin alımına harcanması ise TMK'nin 219. maddesi gereğince edinilmiş mal sayılır..."; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 55; Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 240; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 23; Zafer Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi* (Ankara: Seçkin Yay., 2021), 118.

²¹Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 281; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 110; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 25; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 155; Kılıçoğlu, *Medeni Kanunumuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler*, 178.

²²Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 112; Yargıtay 8. HD 2019/12 Esas ve 2019/3792 Karar sayılı 08.04.2019 tarihli kararı "...743 Sayılı TKM'nin 170. maddesi uyarınca, mal

Öğretide eş tarafından icra edilen çalışma veya faaliyet esnasında bir yere bağlı veya bağımsız olarak çalışılmasının ya da kendisine gerçekleştirilen ödemenin farklı adlandırılmasının, söz konusu hükmün kapsamında yer alıp almamasına ilişkin bir değişiklik arz etmeyeceği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda evlere temizlik hizmeti sunan bir ev hanımının gündelik adı altında ödeme alması ile bir işyerinde çalışan eşinin maaş ödemesi alması arasında bir fark bulunmamakta olup her iki kazanç da çalışmanın karşılığı elde edilen malvarlığı değerleri arasında yer almaktadır²³.

ayrılığı rejiminin geçerli olduğu döneme ilişkin çalışmanın karşılığı olarak elde edilen gelir ve dolayısıyla hak edilen kıdem tazminatı kişisel mal (TKM mad.189), 4721 Sayılı TMK'nin yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihinden sonraki çalışma karşılığında elde edilen gelir ve hak edilen kıdem tazminatı ise edinilmiş mal grubuna girer (TMK mad.219/1). Eşin çalışma süresinin hem mal ayrılığı hem de edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemlere yayılması durumunda ise, her bir döneme isabet eden çalışma süresi ve gelir durumu esas alınarak oranlama yapılmak suretiyle, kıdem tazminatının kişisel ve edinilmiş olan miktarları belirlenir...”; Günarşlan, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı, 44; Çınar, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri, 25.

²³Acar, Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı, 237; Erdem ve Başak, Aile Hukuku, 285; Demirel ve Büberci, Boşanma Davaları, 112; Özcan, Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi,133; Çınar, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri, 26; Zeytin, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 127; Mustafa Alper Gümüş, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2008) , 256; Suat Sarı, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi (İstanbul: Beşir Kitabevi, 2007), 144; Zeytin, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 127; Ayrıca çeşitli başkaca yöntemlerle elde edilen kazancın da edinilmiş mal grubunda yer alacağı hususunda bkz. Mehmet Beşir Acabey, Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2020), 76-77.

1.2.1.2. Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Kurum ve Kuruluşlarının veya Personele Yardım Amacıyla Kurulan Sandık ve Benzerlerinin Yaptığı Ödemeler

Sosyal Güvenlik ve sosyal yardım kurumları, personele yardım amaçlı oluşturulan sandıklar ve benzerlerinin evlilik birliği içerisinde eşlerden birine yönelik olarak gerçekleştireceği ödeme, hak sahibi olan eşin edinilmiş malları arasında yer alacak şekilde düzenleme altına alınmıştır. Söz konusu yardımlarda hak ediş anı illaki emeklilikle sınırlı olmayıp, kişinin iradi olarak çalışma hayatından vazgeçmesi veya çalışma gücünü kaybetmesi durumlarında da bu kurumlardan ödeme alınabilmesi mümkündür. Bu tür ödemelerin hesaplanması esnasında hak sahibi olan eşin emek ve çalışma gerçekleştirdiği süre dikkate alınmaktadır²⁴.

Söz konusu ödemeleri gerçekleştirecek olan organizasyonların kaynaklarına ilişkin olarak öğretide, kamusal kaynakların kullanılıyor olması gerektiği düşüncesi ağır basmaktadır. Öğreti tarafından, kişinin kendi iradesiyle hiçbir kamusal zorlama olmaksızın tarafı olmayı tercih ettiği özel sigorta poliçeleri kapsamında alacağı ödemenin bu kapsama girmeyeceği değerlendirilmektedir. Bu görüş doğrultusunda ikame ilkesi gereğince primlerin finanse edildiği mal grubunun ağırlıklı olarak hangisi olduğunun tespit edilmesi ve denkleştirme yapılması gerekmektedir²⁵.

²⁴Ahmet Kılıçoğlu, *Kadın ve Çocuk Hakları Açısından Yeni Türk Medeni Kanunu* (Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, 2003), 91; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 122; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 30; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 45; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 56; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*,136; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 27.

²⁵Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 36; Aynı yönde bkz. Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 45; Çınar,

Sosyal Güvenlik ve sosyal yardım kurumları, personele yardım amacıyla kurulan sandıklar ve benzerlerinin yaptığı ödemelerin zamanlaması, ödemenin hangi mal grubuna gireceği açısından önemlidir. Mal rejimi devam ederken yapılan ödemelerin edinilmiş mallara dâhil olacağı açıktır. Ancak, mal rejimi sona erdikten sonra hak kazanılan bir ödemenin hangi grupta yer alacağı sorusu önem taşımaktadır. Bu konuda farklı görüşler mevcuttur. Bir görüş, önemli olanın mal rejimi sırasında ödemeye hak kazanılması olduğunu, ödemenin ne zaman yapıldığının önemli olmadığını öne sürmekte iken diğer bir görüş ise, hak kazanmanın bir anlamı olmadığını ve mal rejiminin sonlanmasıyla ardından yapılan ödemelerin edinilmiş mallar arasında sayılmayacağını belirtmektedir²⁶.

Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri, 27; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 132; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 154; Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 80; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 240.

²⁶Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 127; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 31 bkz. Yargıtay 8. HD 2016/2116 Esas ve 2017/3537 Karar sayılı ve 14.03.2017 tarihli kararı "...Mal rejiminin devamı sırasında, emeklilik ikramiyesinin toptan ödenmesi durumunda; öncelikle ödeme tarihi itibarıyla PMF (population masculin féminin) tablosundan yararlanılarak, emekli olan eşin ortalama bakiye yaşam süresi bulunarak, ödeme günlük irat şeklinde yapılırdı her bir güne karşılık gelen miktar saptanır. Bundan sonra, irat şeklindeki günlük ödeme miktarı, mal rejiminin sona erdiği 07.01.2011 tarihinden sonraki kalan günler ile çarpılarak, bulunacak bu miktarın peşin sermayeye çevrilmiş değeri hesaplanır. Mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden ödemenin açıklanan yöntemle hesaplanan peşin sermaye çevrilmiş değeri emekli olan eşin kişisel malı sayılır. Ödenen toplam emeklilik ikramiyesinden, kişisel mal sayılan bu miktar (mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden günlük irat şeklindeki toplam ödemelerin peşin sermayeye çevrilmiş değeri) çıkarıldıktan sonra, kalan miktar edinilmiş mal kabul edilerek tasfiye sırasında göz önünde bulundurulur..."; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 97-100; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 28; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 134; Sarı, *Evlilik*

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 228'inci maddesinin birinci fıkrası gereğince “*eşlerin kişisel malları ile edinilmiş malları mal rejiminin sona erdiği andaki duruma göre*” ayrıştırılmaktadır. Toptan gerçekleştirilen ödemeler bakımından ilgili maddenin ikinci fıkrası gereğince; mal rejiminin sonlandığı andan itibaren sonraki dönemlerdeki iratların peşin sermaye değerlerinin hesaplanması neticesinde çıkacak tutarın kişisel mal olarak kabulü suretiyle kişisel mal, edinilmiş mal ayrıştırması yapılmalıdır²⁷.

1.2.1.3. Çalışma Gücünün Kaybı Nedeniyle Ödenen Tazminatlar

Edinilmiş mal grubunun konusunu oluşturan ve kanun koyucu tarafından kabul edilmiş olan bir diğer mal konusu da “*çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar*”dır. Burada çalışma gücünün kaybına sebebiyet veren durumun ne olduğu önem arz etmemektedir. Çalışma gücünden mahrum olan eşe yapılan ödeme, normalde söz konusu mahrumiyet gerçekleşmeseydi yapılacak ödemeyi telafi eder nitelikteki tutara denk gelmektedir. Dolayısıyla sağlıklı bir halde iken elde edilen kazanç ile benzer doğrultuda, telafi niteliğiyle elde edilen kazancın da edinilmiş mal kategorisi içerisinde yer alması doğaldır. Elbette burada tazminat ödemesine sebebiyet veren olayın mal rejiminin devamı esnası gerçekleşmesi gerekmektedir²⁸.

Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, 149; Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 79; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 241.

²⁷Tahir Büyüktanır, "Türk Medeni Kanunu'nda Eşler Arasındaki Yasal Mal Rejimi", 120; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 285; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 207; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 164; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 94; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 137.

²⁸Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 286; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 135; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 45; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 46; Özcan, *Sağ Kalan Eşin*

Çalışma gücünü kaybetmiş olan eşe sosyal güvenlik kurumunca gerçekleştirilen toptan ödeme ve işgücü kaybı nedeniyle ödenen tazminat ödenmesinin ardından mal rejiminin sonlandığı bir durumda bu eşin hayatını söz konusu ödeme ve tazminatsız zahmetsizce idame ettirebilmesi beklenemeyecektir. Dolayısıyla eşler arasındaki evliliğin devamına ilişkin süreçte yer alan kısım edinilmiş mal sayılacaktır. Eşler arasındaki mal rejiminin sonlandığı tarihte ise hak sahibi olan eşin mahkeme tarafından hesaplanacak olan geri kalan yaşam süresine tekabül eden miktarı kişisel maldır²⁹.

1.2.1.4. Kişisel Malların Gelirleri

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 219'uncu maddesinde eşlerin kişisel mallarının gelirlerinin de edinilmiş mal grubu içerisinde yer aldığı düzenlenmiştir. Kanun koyucu kişisel malın niteliğine ilişkin bir sınırlamaya gitmemiş olup mal rejiminin devamı esmasında doğal ve medeni semeri getirmiş olması şartıyla her türlü kişisel mal ilgili madde kapsamında yer almaktadır. Süre bakımından doğal ürünlerin asıl bağlı oldukları unsurdan ayrıldıkları an, hukuki ürünlerin ise muaccel hale geldikleri tarih esas alınmalıdır. Kişisel malın gelirinin hesaplanması esnasında gelirin elde edilmesi için yapılan giderlerin mahsup edilmesi suretiyle net değerin

Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi,151; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 29; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 140.

²⁹Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 137; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 164; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 46-49; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 152; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 29; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 150.

hesaplamaya dâhil edilmesi gerekmektedir³⁰.

1.2.1.5. Edinilmiş Malların Yerini Alabilen Unsurlar

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 219’uncu maddesinde edinilmiş mallar örnekleme yoluyla sayılmış olup ilgili metinde “*edinilmiş malların yerine geçen değerler*” ifadesine de yer verilmiştir. Söz konusu hüküm edinilmiş mal grubunun değer azalmasına uğramasının engellenmesi amacıyla düzenlenmiştir. İlerleyen bölümlerde detaylı açıklamalarına yer verilen “ikame ilkesi” ile temellendirilebilen bu hüküm esasında, eşe ait edinilmiş mal grubu içerisinde yer alan bir malvarlığı değerinin yerine başka bir malın dâhil edilmesi halinde, söz konusu ilke gereğince yeni dâhil edilen unsurun da eşin edinilmiş malları arasında bulunduğu anlamına gelmektedir³¹.

Bu noktada edinilmiş mal grubunda yer alan değer yerini hangi hukuki sebeple başka bir mala bıraktığının herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Önemli olan elden çıkarılan unsur ile yeni dâhil olan unsur arasında sebep sonuç ilişkisi temelli illiyet bağının mevcut olması ve yeni malın da eskisi gibi ilk sahibine ait olmasıdır. Şans oyunları neticesinde kazanılan ikramiye tutarının hangi mal grubunda yer alacağı ise tartışmalıdır.

³⁰Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 287; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 137; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 46; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 155; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 30; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 141; Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 83; Mustafa Dural vd., *Türk Özel Hukuku C. III Aile Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2016), 206; Gümüş, *Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri*, 260.

³¹Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 46; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 158; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 32; Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 85.

Öğretide yer alan bir görüşe göre ikramiye; kazanılmasına vesile olan oyunda kullanılan mal grubuna aittir. Başka bir görüş; bu gibi kazanımların emek ve çalışma neticesinde gerçekleşmediği için kişisel mal sayılması gerektiğini ifade etmektedir³².

³²Bu konuda bkz. Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 46; Fahri Erdem Kaşak, “İsviçre Federal Mahkemesi’nin Lotodan Kazanılan İkramiyenin Edinilmiş Mal Sayılacağına İlişkin 11.04.1995 Tarihli (BGE 121 III 201) Kararı”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 18, sy.1 (Ocak 2014): 267-268; Kişisel mal sayılacağı yönünde bkz. Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 61; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 151; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 45-46; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 170; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 41; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 146; bkz Yargıtay 8. HD 2013/7361 Esas ve 2014/13668 Karar sayılı ve 20.10.2021 tarihli kararı “*Milli Piyango, bingo, tombala, spor toto, sayısal loto, süper loto, on numara, iddia, at yarışı ve bahis oyunu gibi şans oyunları ile sıkça televizyon kanallarınca düzenlenmekte olan yarışma programlarından kazanılan ikramiyelerin (para veya eşya) hangi mal grubuna ait olacağı konusunda; Türk Doktrininde görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Konuyla ilgili olarak İsviçre hukukundaki hâkim görüşün piyango ve şans oyunlarında, bilet veya kupon ya da katılma bedeli olarak yapılan ödeme hangi mal grubundan yapılmış ise (ikame kuralına göre) kazanılan ikramiye veya kazancın da aynı mal grubuna ait olacağı şeklindedir. Kılıçoğlu; piyangodan, spor totodan, sayısal lotodan, çekilişlerden kazanılan mallar ve paraların kişisel mal grubuna girdiğini belirtmektedir. Zeytin; şans oyunlarından elde edilen ikramiyelerin kişisel mal sayılarak, tasfiyede dikkate alınmaması gerekir, şeklinde görüş bildirmektedir. Acar; Loto veya piyango gibi yollarla kazanç elde edilmesinde, kişisel mal karakterinin büyük ölçüde baskın olduğunu, koçan veya bilet parasına oranla elde edilen ikramiye miktarının bin katı, milyon katı fazla olabileceğini, piyango biletini alan kimselerin çok büyük çoğunluğunun ikramiye kazanmadığını, bir milyon veya daha fazla kimse içinden bir ya da birkaç kişinin ikramiyeyi elde ettiğini, böyle bir yapının kazanımın tesadüflüğünü de ortaya koyduğunu, tesadüflüğün (şansın) ilk planda görünmekte olduğunu bu nedenlerle karşılığını vererek elde etme durumunun olmadığını gösterdiğini, loto veya piyangoya harcanan katılım ücretinin edinilmiş mallardan karşılanması halinde, TMK.m.230/3 hükmünden yararlanılarak edinilmiş mallara döndürülmesinin mümkün olduğu görüşünü dile getirmektedir. Gençcan; talih oyunlarından*

kazanılan para ya da malın eşin talihine dayalı hiçbir emek vermeden kazanılmasından dolayı TMK m. 220 b.2 hükmünce kişisel mal olduğu görüşündedir. Ateş; konuyu “kanundan dolayı kişisel mallar” başlığı altında karşılıksız kazanma yoluyla elde edilen mallar grubu içinde ele alarak milli piyangodan, lotodan ve bahis oyunlarından kazanılan malların bu gruba girdiğini belirtiyor. Öztan; İsviçre Federal Mahkemesi’nin (BGE 121 III 203 E.4.) yukarıda anılan kararına atıfta bulunarak lotodan elde edilen kazanç, eğer bu loto kâğıdı edinilmiş mal ile alınmış ise edinilmiş mal grubuna girer (TMK 219/II b.5), şeklinde görüş bildiriyor. Dural/Öğüz/Gümüş; edinilmiş mallardan karşılanan piyango biletine isabet eden ikramiye ile elde edilen kazancın MK 220/b.4 uyarınca edinilmiş mallara dahil sayılması gerektiğini açıklamaktadırlar. Gümüş; edinilmiş mallardan karşılanan piyango biletine isabet eden ikramiye ile elde edilen kazanç TMK 220/b.4 uyarınca edinilmiş mallara dahil sayılması gerekir, şeklinde görüş bildiriyor. Özuğur; Şans oyunlarından elde edilen ikramiyelerin hangi mal grubuna ait olacağının belirlenmesinde şans oyunlarının hangi mal değeri kullanılarak oynandığının ölçü olarak alınması ve buna göre de oyun bedeli edinilmiş mallardan ödenmişse ikramiyenin edinilmiş mal grubuna ait olacağı, kişisel mal grubundan ödenmiş olması durumunda kişisel mal grubuna ait olacağı görüşündedir. Sarı; bu konudaki görüşünü: mevcut yasal düzenleme karşısında; katılma bedeli edinilmiş mallardan karşılanan piyango, loto vb. talih oyunları neticesinde elde edilen kazançların edinilmiş mal olarak nitelendirilmesi gerektiği düşünülmektedir, şeklinde açıklamaktadır. Acabey; piyango ve benzeri talih oyunlarından elde edilen kazançta, eşler arasında paylaşımı haklı kılan karşılıklı yardımlaşma, dayanışma ve işbölümünün bir etkisinin olmaması, ikramiyenin kazanılmasında, kazanan eşin şansının önemli bir faktör olarak gözükmesi hususları dikkate alınarak, olması gereken hukuk (de lege feranda) açısından, yapılacak bir yasa değişikliğinde bu yollardan elde edilen kazancın kişisel mal sayılması gerektiğinin savunulabileceği, fakat var olan hukuk (de lege lata) açısından bunu savunmanın güç olduğu, öncelikle bir malın ivazlı sayılabilmesi için, edimler arasında ekonomik anlamda bir dengenin olması zorunlu olmayıp, hukuki anlamda bir karşılık ilişkisinin olması yeterli olduğu, bu nedenle, piyango ve benzeri oyunlarda katılma bedeli ile kazanılan ikramiye arasında aşırı bir fark olduğu durumlarda bile ivazsız iktisaptan bahsedilemeyeceğini ifade etmektedir.(Geniş bilgi için; Mehmet Beşir Acabey; Edinilmiş Katılma Rejiminde Tartışmalı Bazı Konular Hakkında Düşünceler, İzmir Barosu Dergisi, yıl:73, Nisan 2009, sayı:2, S:170-174). Şıpka; “...Bizimde katıldığımız baskın görüşe göre; piyango biletine isabet eden para eşin emek ve çalışmasının karşılığı olmayıp, kişinin kendine özel şansıdır. Bu nedenle piyango, loto, at yarışı, kumar, bahis gibi talih (şans) oyunlarından çıkan ikramiye, kişisel mal sayılmalıdır. Buna karşılık, eşin bir emeği ya da bilgisi ile kazandığı yarışmalardan elde ettiği para ya da mal varlığının, edinilmiş mal

1.2.2. Kişisel Mallar

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu içerisinde kişisel mala ilişkin bir tanım yer almamaktadır. Kanun gereğince eşlere ait kişisel mallar kanun gereğince ve sözleşmeye göre kişisel mal olmak üzere iki farklı düzenlemeye haizdir ve sınırlı sayıda düzenlenmiştir. Kanunen düzenleme altına kişisel mallar TMK'nin 220'nci maddesinde, sözleşmeye göre kişisel mallar ise 221'inci maddesinde yer almaktadır. Kanun koyucu tarafından kişisel mallar belirlenirken, edinilmiş malvarlığı değerlerinde olduğu gibi örnekleme yolu tercih edilmemiş ve sınırlı sayma metodunun benimsenmesiyle tek tek sayılarak, doğrudan belirli hale getirilmiştir. Lafız olarak da TMK'nin 220'nci maddesi incelendiğinde bu hususun herhangi bir şekilde takdire bırakılmadığı görülebilecektir. Zira madde hükmü “...Aşağıda sayılanlar, kanun gereğince kişisel maldır...” şeklinde emredici bir biçimde düzenlenmiştir. Bu durumun tek istisnası TMK'nin 221'inci maddesi olup; ilgili maddede düzenleme altına alınan edinilmiş malların kişisel mallar arasında yer almasına ilişkin olarak mal rejimi sözleşmesi yapılabilmesi mümkündür³³.

Bu kapsamda mezkur Kanun'un 220'nci maddesi gereğince

sayılması gerektiği kanaatindeyiz”, açıklamasında bulunmaktadır. Türk doktrininde talih oyunları yönündeki hâkim görüş yukarıda açıklandığı gibi, kişisel mal olduğu yönündedir.”

³³Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 27; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 277; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 161-162; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 48; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 47; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 57; Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 241; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 162; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 33; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 169; Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 87; TMK'nin 228'inci maddesinin ikinci fıkrasının da bu hükümle birlikte değerlendirilmesi gerektiği hususunda bkz. Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 54.

“...eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya, mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri, manevi tazminat alacakları ve kişisel mallar yerine geçen değerler...” kanunen kişisel maldır³⁴.

1.2.2.1. Kanun Kapsamında Kişisel Mallar

a. Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya

Eşyanın yalnız kişisel kullanıma yarayıp yaramadığı belirlenirken eşyanın özgülenme amacı esas alınır³⁵. Öğretide yalnızca taşınır eşyaların kişisel kullanıma yarayan eşya niteliğinde olabileceği ifade edilmekte olup taşınır mal niteliğinde olsa bile para bu kapsamda bile kişisel mal sayılmamaktadır³⁶.

³⁴Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 34; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 46.

³⁵ Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 262; Dural vd., *Türk Özel Hukuku C. III Aile Hukuku*, 208.

³⁶Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 51; “...diğer eş ya da diğer aile bireylerinin ortak kullanımına sunulmamış ise kişisel mal olarak kabul edilecektir...” Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 163; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 278, “... Eşlerin kişisel kullanımına yaramakla birlikte, aynı zamanda başka bir amaçla edinilmiş olan eşya ile diğer eşin de kullanımının söz konusu olabileceği eşya, bu grupta değerlendirilemez...” ; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 3; Somut olayın özellikleri gereğince taşınmaz malların da bu kapsamda değerlendirilebileceği hk. bkz Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 167; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 170; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 262; ; Dural vd., *Türk Özel Hukuku C. III Aile Hukuku*, 208; Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 87; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 170.

Yine öğretide kişisel kullanım ifadesinden eşyanın kime veya kimlere özgüleneceği hususunda farklı görüşler yer almaktadır. Mevcut görüşlerden biri kişisel kullanıma özgülenmiş eşyanın diğer eş veya aile bireyleri tarafından sürekli bir şekilde kullanılmasının onu kişisel mal kategorisinden çıkaracağını ifade etmektedir³⁷. Başka bir görüşe göre ise üçüncü bir kişinin kullanımı eşyanın durumunu değiştirmeyecek yalnızca aile bireylerinin kullanımı değiştirebilecektir³⁸.

Diğer taraftan söz konusu kişisel malın edinimi için iktisap edilen malvarlığı grubu da denkleştirme gerekip gerekmemesi açısından önem arz etmektedir. Eşin gündelik ihtiyaçları doğrultusunda kişisel mal tahsisi gerçekleşiyse denkleştirme gerekmeyecekken, gündelik ihtiyaç sınırını aşan edinimlerde edinilmiş mal grubuna dâhil edilmesi gereken denkleştirme payı gündeme gelebilecektir³⁹.

Son olarak ispat yükümlülüğü üzerinde de durulmasında fayda görülmektedir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 222'nci maddesinin ilk iki fıkrası gereğince; belirli bir mal için kişisel kullanıma yarayan eşyası olduğu iddiasında bulunan eş iddiasını ispat edene kadar söz konusu mal

³⁷Ayrıca Sarı tarafından ilgili maldan faydalanan eşin o malın maliki olması gerektiğini de ifade edilmektedir bkz. Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 171.

³⁸Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 263; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 168-169; Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 88.

³⁹Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 48; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 162; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 35; Aile üyeleri haricinde üçüncü bir kişinin kullanımının eşyanın niteliğini zedelemeyeceği hk. bkz. Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 168-169; Sarı'ya göre eşin maldan faydalanan eşin malın maliki olması gerekmektedir, Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 172.

edinilmiş mal sayılacaktır⁴⁰.

b. Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 220'nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci bendinde; kişisel mal grubuna dâhil olabilecek üç farklı mal kategorisine ilişkin düzenleme yer almaktadır. Söz konusu hüküm gereğince, edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanmadan önce eşlerin sahibi oldukları malvarlığı değerleri kişisel maldır. Bu unsurların kişisel mal sayılmasına ilişkin değerlendirmenin nasıl yapılacağına ilişkin olarak, malın edinime konu olduğu zaman unsurunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir⁴¹.

Aynı fıkra düzenleme altına alınan bir diğer husus ise eşlerden birinin, mirasçılık sıfatı ne olursa olsun miras yoluyla edindiği malvarlığı değerinin de kişisel mal sayılacağına ilişkindir. Mirasçılık sıfatının türü önemsiz olsa da bu sıfatın kazanımı ivazlı miras sözleşmesi ile gerçekleştirildiyse ve ivaz eş hayattayken karşılandıysa; ivazın ağırlıklı olarak karşılandığı malvarlığı grubu belirlenmek suretiyle mirasın hangi grupta yer

⁴⁰Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 281; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 166; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 49 bkz. Yargıtay 2. HD 2021/5347 Esas ve 2021/10232 Karar sayılı ve 29.12.2021 tarihli kararı "...mahkemece, baba tarafından gönderilen paranın aktarıldığı yatırım hesabına ilişkin banka kayıtları getirtilerek, paranın yatırım hesabından çekildiği tarih belirlenerek, tarihlerinin yakınlığı, öncelik-sonralık ilişkisi vs. göz önünde bulundurularak sonucuna göre davalı erkeğin kişisel mal savunması yönünden bir karar verilmesi gerekirken..."; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 190-192; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 22.

⁴¹Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 279; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 167; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 164; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 36; Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 89.

alacağı belirlenecektir. Öğretide ise söz konusu kazanımın karşılıksız olması gerektiği görüşü hâkimdir⁴².

Öğretide tıpkı miras yoluyla edinimin karşılıksız olması gerektiği gibi sağlararası bir sözleşme ile eşlerden biri lehine gerçekleştirilen ve kazanım sağlayan edinimin de 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 220'nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi gereğince karşılıksız olması gerektiği ifade edilmektedir. Bu hususa ilişkin verilebilecek en yaygın örnek bağış sözleşmesi olup söz konusu sözleşme kapsamında bağışın diğer eş ya da üçüncü kişi tarafından gerçekleştirilmesinin bir önemi bulunmamaktadır⁴³.

Malın kazanımının ardından edinimi için maddi yükümlülük içermesi karşılıksız olma halini ortadan kaldırmamaktadır. Örneğin bir arabanın bağışlanması halinde noterde çeşitli masrafların yapılması kaçınılmazdır. Bu masrafların da bağışlayan tarafından karşılanması gibi bir zorunluluk söz konusu değildir. Karma bağışın söz konusu olduğu durumlarda ise karşılığın hangi mal grubundan sağlandığı üzerinde durulması gerekmektedir. Eğer karşılık kişisel mal grubundan sağlanmışsa mal kişisel mal sayılacaktır; ancak

⁴²Gümüş, *Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri*, 268; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 279; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 48; s Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 168; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 38; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 170-171; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 174; Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 91; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 271.

⁴³Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 279; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 173-174; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 48; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 38; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 172; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 179; Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 92; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 171.

edinilmiş mal grubundan temin edilmişse ve karşılıksız kısım daha ağırsa bağışa konu mal kişisel mal sayılacak buna karşın edinilmiş mal grubu lehine denkleştirme yapılacaktır. Diğer bir ihtimalde ise karşılık ağır basmaktadır. Bu durumda karşılık edinilmiş mal grubundan yerine getirilmişse mal edinilmiş mal grubunda sayılacak ve kişisel mallar lehine denkleştirme yapılacaktır; karşılıklı iki mal grubundan da eşit şekilde karşılanmışsa mal tercih ilkesi gereği edinilmiş mallar içerisinde yer alacak ancak kişisel mallar lehine denkleştirme yapılacaktır⁴⁴.

c. Manevî tazminat alacakları

Manevi tazminat alacakları kişilik hakkının ihlali neticesinde doğması ve yalnızca ilgilisi tarafından ileri sürülebilecek kişiye sıkı sıkıya bağlı mutlak bir hak olması nedeniyle kişisel mal grubu içerisinde yer almaktadır. Belirtmek gerekir ki manevi tazminat alacağına sebep olayın ne şekilde gerçekleştiği alacağa hak kazanan eş bakımından kişisel mal olma durumunu değiştirmemektedir⁴⁵.

d. Kişisel mallar yerine geçen değerler

⁴⁴Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 48 “TMK’de düzenleme altına alınan diğer karşılıksız kazanma yöntemlerinin de örnek olarak verilebilmesi mümkündür. Örneğin; düşen veya sürüklenen şeylerin kazanımı bunlardan biridir.”; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*,181; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 39; Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 92; Gümüş, *Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri*, 269.

⁴⁵Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 280; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 196; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 49; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 185; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 41; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 179; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 285; Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 94-95.

İkame ilkesi kişisel mallar bakımından 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 220'nci maddesinin birinci fıkrasının dört numaralı bendinde düzenleme altına alınmıştır. Söz konusu maddenin ilk üç fıkrasında düzenlenen kişisel mallardan birinin yerini farklı bir malvarlığı unsurunun alması durumunda, yeni malvarlığı değeri kişisel mallar arasında yer alacaktır⁴⁶. Örneğin eşin evlilikten önce sahibi olduğu evin yanması neticesinde sigorta şirketinden aldığı tazminat kişisel mal grubundadır.

1.2.2.2. Mal Rejimi Sözleşmesi ile Kişisel Mal Olabilen Değerler

Eşler aralarında akdedecekleri mal rejimi sözleşmesi ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 221'inci maddesi kapsamında “*Bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dâhil olması gereken malvarlığı değerleri*” ile “*kişisel mal gelirleri*”ni kişisel mal olarak belirleyebileceklerdir⁴⁷.

Eşlerin kişisel mal belirlemesi yaptıkları sözleşme hukuki olarak geçerli olacak şekilde akdedilmelidir. Sözleşmenin hukuka uygunluğunun çerçevesini ise 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun mal rejimi sözleşmesi başlığı altında düzenlenen ilgili maddeleri oluşturmaktadır. Geçerli bir mal rejimi sözleşmesi; tarafların mümeyyiz olmaları, irade beyanlarının karşılıklı olarak birbirine uygun bir şekilde mevcut olması ve sözleşmeye taraf olma

⁴⁶Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 280; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 197-198; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 49; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 42; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 180.

⁴⁷Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 280; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 218; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 59; Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 242; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 188; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 177.

hakkının bizzat eşler tarafından kullanılması gerekmektedir⁴⁸. Küçük veya kısıtlı bakımından bu sözleşmenin tarafı olunabilmesi için TMK'nin 204'üncü maddesinin ikinci fıkrası gereğince duruma göre yasal temsilci ile vesayet makamından izin alınmış olması gerekmektedir. Sözleşmenin tarafı olan küçük ve kısıtlı mal rejimi sözleşmesini sonlandırmak isterse yine aynı usulle yani izin alarak sonlandırabilecektir⁴⁹.

Eşler 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 203'üncü maddesi gereğince mal rejimi sözleşmesinde ancak kanun tarafından izin verildiği ölçüde düzenleme yapabilecek olup bazı edinilmiş malların kişisel mal olarak belirlenebilmesi de TMK'nin 221'inci maddesi kapsamında yine kanunun verdiği izinle mümkündür. Öte yandan mal rejimi sözleşmesinin şekil bakımından geçerliliği noterde resmî şekilde düzenleme veya onaylama biçiminde yapılmasına veya evlenme başvurusu esnasında eşler tarafından evlendirme memuruna beyanda bulunulmasına bağlıdır⁵⁰.

İsviçre Medeni Kanunu'nun 199'uncu maddesinde kişisel mal sayılacak değerın meslek icrası veya işletme faaliyeti maksadıyla tahsis edilmiş değer olması gerektiği düzenleme altına alınmışken; TMK'nin

⁴⁸Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 20; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 267; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 19; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 137.

⁴⁹Gümüő, *Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri*, 222.

⁵⁰Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 21; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 147; Günarölan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 31; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 33; Evlendirme memuruna başvuru ile hangi mal rejiminin seçildiğinin bildirilmesi doğal olarak evli olmayan taraflarca gerçekleştirilecek olmakla beraber Yargıtay 8. HD 01.10.2013 tarihli ve 12481/13898 sayılı kararında nişanlılar arasındaki mal rejimi sözleşmesini geçerli kabul etmemiş ve bu durum Acar tarafından mehaz ZGB'de nişanlıların bu türden sözleşme yapabilmesinin mümkün olması nedeniyle eleştirilmiştir bkz. Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 132.

221'inci maddesinin lafzından ZGB'den farklı olarak mesleğin icrası neticesinde edinilen kazancın da bu kapsama girebileceği anlaşılmaktadır⁵¹.

Eşlerin kişisel mallarına ilişkin gelirlerini de kişisel mal olarak belirleyebilmeleri hususunda 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda herhangi zaman veya konu kısıtlamasına gidilmemiştir. Öğretide TMK'nin ilgili maddesinin İsviçre Medeni Kanunu düzenlemesinde yer verildiği şekilde yorumlanması gerektiği ifade edilmekte ve bu durumun bir çeviri hatasından kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Zira bu görüşün esasında edinilmiş mallara katılma rejiminin özüne aykırı olduğu ve çalışma karşılığı kazançların mal rejimi dışında bırakılmasının önünün açıldığı ifade edilmektedir. Söz konusu düzenleme ile amaçlananın kazancın değil mesleki ve ticari faaliyetin devamının sağlanması amacıyla bu faaliyetlere özgülenen malların korunması oluşturmaktadır. Örneğin; serbest meslek erbabı eşin bürosundaki malzemeler kişisel mal iken çalışması sonucu elde ettiği kazanç evlilik birliğine dâhil sayılacak ve edinilmiş mal kategorisinde yer alacaktır⁵². Kişisel malların

⁵¹ Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 220; Aynı doğrultuda ZGB hükmü gibi yorumlanacağına ilişkin olarak bkz. Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 49; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 188-189; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 177; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 183; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 49; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 292; Gümüş, *Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri*, 271; Dural vd., *Türk Özel Hukuku C. III Aile Hukuku*, 209.

⁵² Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 220; Aynı doğrultuda ZGB hükmü gibi yorumlanacağına ilişkin olarak bkz. Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 49; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 188-189; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 177; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 183; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 49; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 292; Gümüş, *Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri*, 271; Dural vd., *Türk Özel Hukuku C. III Aile Hukuku*, 209.

gelirlerinin kişisel mal olarak belirlenebilmesi bütün kişisel mallar açısından mümkün olabileceği gibi belirli kişisel mallar bakımından da geçerlidir. Söz konusu sınırlandırmanın miktar ve zaman belirlemesi ile yapılabilmesi de mümkündür⁵³.

1.3. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Esas İlkeler

1.3.1. Emek Karşılığında Edinilen Mallara İlişkin Hak Sahipliği İlkesi

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 219'uncu maddesinin birinci fıkrası gereğince yasal mal rejiminde değer meydana getiren esas unsur, evliliğin devamı esnasında karşılığı verilerek elde edilen mallardır. Emek unsuru yasal mal rejiminin özünü oluşturmaktadır. Yasal mal rejimi kapsamında malın karşılığını emek ve çalışma oluşturmaktadır. Bu mal rejimi emeği de malın ediniminde karşılık olarak kabul etmesi nedeniyle adil, günümüz koşullarına ayak uydurabilmesi bakımından çağdaş bir rejimdir. Zira mal rejiminin devamı esnasında edinilen mallar ortak dayanışma ve emek neticesinde elde edilmekte, eşler bu unsurlar üzerinde eşit bir şekilde hak sahibi olmaktadır. Bu bakımından çalışma karşılığı maddi bir gelirle eve katkıda bulunmayan eşin evdeki emeğinin de gözetiliyor olması önem arz etmektedir⁵⁴.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 219'uncu maddesinin ilgili fıkralarında örnek minvalinde düzenlenen edinilmiş mal kalemleri

⁵³Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 187; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 182; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 293; Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 98.

⁵⁴Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 34; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 337; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 34.

incelendiğinde hepsinin bir çalışma neticesinde ortaya çıkan kazanımları düzenlediği görülmektedir. İlgili hükümde düzenleme altına alınan kişisel malların gelirlerinin de edinilmiş mal olacağı her ne kadar maddeye uygun düşmüyor görünmekteyse de, esasında bu hüküm eşin bu malın gelir getirebilmesi için emek ve zaman harcayacak olması düşüncesi ile düzenlenmiştir⁵⁵.

Eşlerin evlilik birliği içerisinde emeklerinin karşılığı olarak edindikleri mallara ilişkin hak sahipliği, rejimin devamı esnasında edinilen mallar bakımından geçerlidir. Öğretide evlilik süresince edinilen mallarla sınırlı olduğunu ifade eden görüşün yanında bu sürenin rejimin devamı ile sınırlandırılmasını ifade eden bir görüş de mevcuttur. Sürenin mal rejiminin devamı ile sınırlandırılmasını esas alan görüşün dayandığı temel düşünce evliliğin boşanma veya iptal kararına kadar devam ettiği ancak mal rejiminin dava tarihi başlangıçlı olacak şekilde sonlanması gösterilmektedir⁵⁶.

1.3.2. Mal Gruplarının Değişmezliği ile İkame İlkesi

Yasal mal rejimine esas iki adet mal grupları ve kişisel mallardır. Edinilmiş mallar 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 219'ncü maddesinde, kişisel mallar ise 220'nci maddesinde düzenleme altına alınmıştır⁵⁷. Başlığa da

⁵⁵Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 35.

⁵⁶Aynı yönde bkz. Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 35; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 156; Aksi yönde bkz. Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları* 743.

⁵⁷Zarife Şenocak, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değere Katılma İle İlgili Mal Rejimi Sözleşmeleri ve Tenkisi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 58/2 (2009), 390-391; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 90; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 38; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 48; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 19; Mehmet B. Acabey, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal

adını veren “mal gruplarının değişmezliği ilkesi” gereğince edinilmiş mallar ve kişisel mallar kendi aralarında yer değiştiremezler. Bu ilke ile amaçlanan iki mal grubunun da varlığının koruma altına alınmasıdır⁵⁸.

Bu durumun istisnası ise 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 221’nci maddesinde düzenlenen; kişisel veya edinilmiş mal sayılabilen değerler oluşturmaktadır. Söz konusu madde metninde düzenleme altına alınan iki malvarlığı unsuru açısından açıkça eşlerin kendi aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmesiyle malın ait olduğu malvarlığı grubuna ilişkin değişiklik yapılabileceği öngörülmektedir⁵⁹.

İkame ilkesi ise yeni elde edilen mallara ilişkin bir düzenleme olup eşlerin malı kullanmaktaki iradeleri dikkate alınmaksızın, bu malın hangi mal grubuna dâhil olduğunun belirlenmesi anlamına gelmektedir⁶⁰. Söz konusu ilke TMK’nin 219 ve 220’nci maddelerinin ilgili fıkralarında sırası ile “*edinilmiş malların yerine geçen değerler*” ve “*kişisel malların yerine geçen değerler*” şeklinde düzenlenen hükümlerde yer bulmaktadır. Bu ilke edinilmiş veya kişisel mal grubundan bir malın yerini başka bir unsur aldığıda yeni malın hangi gruba ait olduğunun belirlenmesi noktasında önem arz etmektedir. İkame ilkesinin uygulanması esnasında malın kullanım amacından ziyade

Grupları, İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler", *DEU Hukuk Fakültesi Dergisi* 9/Özel Sayı (Temmuz 2007), 500.

⁵⁸Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 35; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 38; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 51; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 19; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 114.

⁵⁹Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 19; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 35; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 266; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 39.

⁶⁰Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 39; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 114.

hangi mal grubundaki unsurun yerini aldığı önem arz etmektedir. Dolayısıyla malın kullanım amacı önem arz etmeyecektir⁶¹.

Bu ilkeler aynı zamanda “malvarlığı değerlerinin mal gruplarına özgülenmesi ilkesi” ile de paralellik arz etmektedir. Bu ilke ise kaynağını 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 218’inci maddesinden almakta olup söz konusu hüküm; belirli bir malvarlığı değerinin üzerindeki mülkiyetin türü ne olursa olsun tasfiye anında bir bütün halinde kanunda düzenlenen mal gruplarından birine özgülenmesi anlamına gelmektedir. Bu kapsamda ikame ilkesi ile aynı doğrultuda malın edinimi esnasında daha yoğun olarak kullanılan mal grubuna yapılacaktır⁶².

Peki malın edinimi esnasında mal gruplarından eşit olarak katkıda bulunulduysa ya da malın edinilmiş veya kişisel mal olup olmadığı tespit edilemiyorsa ne olacaktır. Bu durumda ise lehine karine ve tercih ilkesi devreye girmektedir⁶³. Bir malvarlığı değerinin eşe ait hangi mal grubunda olduğuna dair belirsizliğin mevcut olduğu durumlarda lehine karine ve tercih ilkesi gereğince söz konusu malın edinilmiş mal grubunda yer aldığı kabul edilecektir. Belirtmek gerekir ki edinilmiş malların lehine karine ilkesi 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 222’nci maddesinin üçüncü fıkrasında düzenleme altına alınan “*Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir*” hükmü ile düzenlenmiştir. Bu ilke ile benzer şekilde edinilmiş mallar lehine tercih ilkesi gereğince ise edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulama alanı bulduğu evlilikte bir malvarlığı değerinin edinimi esnasında hem kişisel hem de edinilmiş mallar eşit olarak kullanıldıysa yeni edinilen malvarlığı değeri edinilmiş mallar arasında yer

⁶¹Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 50; Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 239; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 114.

⁶²Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 39.

⁶³Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 51; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 115.

alacaktır⁶⁴.

1.3.3. İspat Kolaylığı İlkesi

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 222'nci maddesi ile mal rejimi içerisinde yer alan malvarlığı değerlerinin kime ait olduğunun ve hangi mal grubu içerisinde yer aldığının belirlenebilmesi amacıyla ispat yükümlülüğü düzenlenmiştir. Ayrıca birtakım yasal ve adi karinelere de bu düzenlemede yer verilmiştir⁶⁵.

Söz konusu hükmün birinci fıkrası genel ispat kuralını düzenlemekte olup malın eşlerden birine ait olduğu hususunda bir iddia dile getiren kimse bu iddiasını ispat etmekle yükümlü tutulmuştur. Bu düzenleme genel bir ispat kuralı olduğundan maddenin sonraki fıkralarında yer verilen karineler bakımından ise aksi yönde bir iddiası mevcut olan kimse iddiasını ispatla yükümlü tutulmaktadır. Örneğin taşınır bir mal bakımından çekişme söz konusuysa 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 985'inci maddesi gereğince hareket edilecek ve malı tek başına zilyetliğinde bulunduran eş malik kabul edilecektir⁶⁶.

Kime ait olduğu ispat edilemeyen mallar ise 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 222'nci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında paylı mülkiyete tabi kabul edilecektir ki bu durum paylı mülkiyet karinesi olarak adlandırılmaktadır. TMK kapsamında paylı mülkiyet kavramı 688'inci ve

⁶⁴Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 52; Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 239; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 115.

⁶⁵Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 36; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 224-225; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 54; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 159; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 40; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 126.

⁶⁶Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 40.

devamındaki maddelerde düzenleme altına alınmış olsa da TMK'nin 223'üncü maddesinin ikinci fıkrası bu düzenlemeye istisna getirmektedir. Normalde paylı mülkiyete sahip paydaşlar diğerinin rızası olmaksızın tasarrufta bulunabilirken TMK'nin 223'üncü maddesi gereğince aksine bir anlaşma düzenlenmedikçe paylı mülkiyetin geçerli olduğu malvarlığı değerleri bakımından eşlerden biri diğerinin rızasını temin etmeden mal üzerinde tasarrufta bulunamayacaktır. Bu karine malvarlığı değerinin hangi mal grubu içerisinde yer aldığına ilişkin olmayıp hak sahipliğinin ispat edilmesi amacıyla düzenlenmiştir. TMK'de eşlerin pay oranlarına ilişkin bir düzenleme de mevcut olup 688'inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince aksinin ispatı mümkün değilse eşlerin payları eşittir⁶⁷.

İlgili maddenin üçüncü fıkrasında ise edinilmiş mal karinesi düzenleme altına alınmıştır. Bu fıkra kapsamında çekişmeye konu malın hangi eşin mülkiyetinde olduğu sabitken bu eşe ait hangi mal grubu içerisinde olduğu belirlenememiştir. Dolayısıyla kanun koyucu bu sorunu çözerken söz konusu malın edinilmiş mal olarak kabul edileceği çözümünü benimsemiştir. Doğal olarak aksini iddia eden eş iddiasını ispat ile mükelleftir. Belirtmek gerekir TMK'nin 216'ncı maddesi gereğince eşlerden biri diğerinden noter tarafından düzenlenecek resmî bir senet vasıtasıyla (mal rejimi sözleşmesi şeklinde yapılması şart değildir) mallarının envanterini çıkarmasını talep ettiyse ve bu envanter malın ediniminden itibaren bir yıl içerisinde düzenlendiyse karine gereğince doğrudur ve ispat yükü yer değiştirecektir⁶⁸.

⁶⁷Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 227; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 69; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 40; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 60-64; Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 239; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 288; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 64.

⁶⁸Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 274; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 106; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 154; Günarslan,

1.3.4. Alacak Hakkı Sağlama İlkesi

Eşler arasında mal paylaşımı edinilmiş mallara katılma rejiminde söz konusu değildir. Bu rejim kapsamında malik olan eş malı üzerinde mülkiyet hakkını devam ettirecek ve yasal sınırlar içerisinde bu malı yönetebilecek, yararlanabilecek ya da tasarruf edebilecektir. Diğer eş ise edinilmiş mallara katılma rejimi kapsamında ancak alacak hakkına haizdir. Söz konusu hak aksine sözleşme yoksa mal rejiminin devamı esnasında edinilen malların tasfiyesi neticesinde ortaya çıkan artık değer yarısının talebi anlamına gelmekte olup katılma alacağı olarak adlandırılmaktadır⁶⁹.

Dolayısıyla tasfiyeye dâhil olan edinilmiş malların mülkiyetinde bir değişiklik olmamakta hatta borçlar hukuku çerçevesinde konusunu para alacağının oluşturduğu bir borç ilişkisi oluşmaktadır. Konusunun para alacağı olması ve şahsi bir hak olması nedeniyle de 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) para borçlarının ifasına ilişkin hükümlerinin uygulanması gerekmektedir⁷⁰.

1.3.5. Dürüstlük Davranma Zorunluluğu

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 2'nci maddesinde dürüstlük kuralı düzenleme altına alınmıştır. Söz konusu kural gereğince; kişilerce haklarının kullanımı ve borçlarının edası esnasında dürüstlük kuralına uygun

Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı, 41; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 41-42.

⁶⁹Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 172; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 36; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 21.

⁷⁰Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 35; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 36; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 59.

hareket edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla sonlanması neticesinde bir borç ilişkisine mevcudiyet veren mal rejimlerinin, devamı esnasında da eşlerin dürüstlük kuralına uygun hareket etmeleri ve iyiniyetli davranmaları gerekmektedir. Zira yine aynı madde gereğince dürüstlük kuralına aykırı hareket edilmesinin yaptırımını yasanın korumasından faydalanılamamasıdır⁷¹.

Örneğin 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 229'uncu maddesinde bazı malvarlığı değerlerinin tasfiyeye dâhil edilmesi öngörülmüştür. Söz konusu düzenleme ile amaçlanan eş tarafından karşılığı alınmaksızın gerçekleştirilen devir işlemlerinin tasfiyeye dâhil edilerek hiç yapılmamış kabul edilmesi ve neticesinde diğer eşin menfaatlerinin korunmasını sağlamaktır⁷².

Yasa iyiniyetli hareket etmeyen eşe ilişkin bir yaptırım öngörmektedir. Maddenin birinci bendinde süre koşulu varken katılma alacağının kasten azaltılması şartı aranmamış olup ikinci bendinde süre koşuluna yer verilmemiş ancak katılma alacağının kasten azaltılmasına dair irade aranmıştır. Belirtmek gerekir ki söz konusu hükmün yaptırımını temlik ve devirlerin geçersizliği değildir. Esas yaptırım söz konusu mallar hiç elden çıkarılmamış gibi tasfiyeye

⁷¹Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 37.

⁷²Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 23; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 247; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 250-251; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 168; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 38; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 113; Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 244; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 259; Tolga Şengül, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Üçüncü Kişilere Yapılan Devirler ve Sonuçları* (Ankara: Seçkin Yay., 2022), 72; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 195.

dâhil edilmesidir⁷³. Eşler tarafından bu madde hükümlerine başvurulmaksızın 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 19’uncu maddesinde düzenlenen muvazaalı işlemin iptali yoluna da gidilebilecektir. Burada da alacaklı eş, diğer eşin malvarlığı değerinin kendisinden mal kaçırma amaçlı muvazaalı bir şekilde temlik ettiğini ispat ederse temlik iptal ettirebilmektedir⁷⁴. Söz konusu mallar tasfiyeye devir tarihlerindeki değerleri ile dâhil olmaktadır⁷⁵.

Eşin iyiniyetli ve dürüst davranmaması durumunda diğer eşin menfaatlerini korumaya yönelik bir diğer düzenleme ise TMK’nin 199’uncu maddesinin birinci fıkrasıdır. İlgili hüküm gereğince alacaklı konumda olan eş bu hükümden faydalanmak suretiyle kendisinden mal kaçırılmasının önüne geçebilmektedir (Örneğin; nafaka, tazminat gibi)⁷⁶.

1.4. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sonlanması

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun “*Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiyesi*” başlığı altında düzenlenen 225’nci maddesi emredici bir hükümdür⁷⁷. Yasal mal rejiminin sona ermesinin ardından eşler tarafından

⁷³Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 168-169; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 53; Şengül, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Üçüncü Kişilere Yapılan Devirler ve Sonuçları*, 77.

⁷⁴Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 269; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 168; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 38-53.

⁷⁵Şengül, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Üçüncü Kişilere Yapılan Devirler ve Sonuçları*, 80; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 53.

⁷⁶Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 82; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 30.

⁷⁷Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 40; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 289; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 15; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 252-254; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal*

edinilecek mallar onların kişisel malları sayılmaktadır ve mal rejiminin tasfiyesi anında değerleri belirlenecek olan unsurlar sona erme anında mevcut olan malvarlığı unsurlarıdır, dolayısıyla mal rejiminin sonlandığı an önemlidir. İlgili hükmün başlığından da anlaşılabilceği üzere mal rejiminin sona ermesi ile tasfiyesi farklı kavramlardır. Eşlerin malvarlığı unsurları sona erme anına göre tespit edilecek ancak değerleri tasfiye davası tarihine göre esas alınacaktır. Dolayısıyla mal rejiminin sona erdiği ve tasfiyenin başladığı an önemlidir⁷⁸.

Edinilmiş mallara katılma rejimi 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 225'inci maddesinde düzenlenen hallerde sona ermektedir⁷⁹. Sona erme evliliğin bitmesi şartına bağlı değildir. Zira aşağıda daha detaylı olarak açıklanacağı üzere mal rejimini sona erdiren bazı hallerde evlilik halen devam etmektedir⁸⁰.

1.4.1. Ölüm Halinde Sona Erme

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 225'inci maddesinin birinci fıkrası gereğince eşlerden birinin ölümü halinde mal rejimi herhangi bir hukuki işleme gerek kalmaksızın, ölüm tarihinden itibaren kendiliğinden sona ermektedir. Yasama organı tarafından ilgili maddede yalnızca ölüm ifadesine

ve *Paraların Paylaşılması*), 79; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 161.

⁷⁸Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 63 ve 82.

⁷⁹Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 40; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 15; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 64; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 92; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 69; Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 242; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 127.

⁸⁰Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 269; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 17; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 201.

yer verilmiş ölüme benzer hallere ilişkin olarak (gaiplik ve ölüm karinesi) herhangi bir düzenleme yapılmamıştır⁸¹.

Bilindiği üzere ölüm evliliği kendiliğinden sona erdiren doğal bir olgudur⁸². Ölüm karinesi ise 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 31'inci maddesinde ölüm karinesine konu olayın vuku bulduğu yerin en büyük mülki amirinin emriyle nüfus kütüğüne kayıt düşülmesi neticesinde bir idari işlemle tesis edilmektedir ve evliliği de kendiliğinden sona erdirmektedir. Dolayısıyla ölüm karinesi tıpkı ölüm gibi sonuçlarını olayın gerçekleştiği andan itibaren doğurmaktadır. Buna karşın TMK'nin 32'nci maddesinde düzenlenen gaiplik kararı ise ölüm ve ölüm karinesi ile aynı minvalde değildir⁸³.

⁸¹Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 31; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 17; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 257; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 161; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 32; Fatih Karamercan, *Katki-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları* (Ankara: Seçkin Yay., 2024), 251; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 69; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 208; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 84; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 35; Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 141.

⁸²Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 40; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 289; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 17; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 252; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 79 Yargıtay 8. HD 2019/482 Esas ve 2019/1058 Karar sayılı ve 06.02.2019 tarihli kararında "... tarihinde eş ...'un ölümü ile mal rejimi eş'un ölüm tarihi itibarıyla sona ermiştir...";

⁸³Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 141; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 40; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 19; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 263; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 36; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 112; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 84; Emre Köroğlu, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimini Sona Erdiren Sebepler ve Bu

Gaiplik evliliği kendiliğinden sona erdiren bir hal olmadığı için eşin mal rejiminin tasfiyesi talebinde bulunabilmesi için 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 131'inci maddesi kapsamında evliliğin feshini talep etmesi gerekmektedir. Evliliğin feshi mahkeme kararının kesinleşmesi ile mümkündür. Doğal olarak öğretide eş tarafından evliliğin feshi talebinde bulunulmaması halinde mal rejiminin akıbetinin ne olacağı tartışmalıdır. Bir görüşe göre kâğıt üstünde devam eden evlilik mal rejiminin devamını gerektirmez ve "...edinilmiş mallara katılma rejimi ölüm tehlikesinin gerçekleştiği ya da en son haberin alındığı anda..." sona erer. Başka bir görüşe göre ise edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erdiği söylenemeyecek zira "...sona erme fesih kararının kesinleşmesiyle ölüm tehlikesinin gerçekleştiği ya da en son haberin alındığı..." tarih başlangıçlı olmak üzere sona erecektir⁸⁴.

1.4.2. Başka Bir Mal Rejiminin Kabulüyle Sona Erme

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 202'nci maddesi ile paralel şekilde 208'inci maddesinin birinci fıkrası gereğince de eşler bir sözleşme ile yasal mal rejiminden istedikleri zaman vazgeçerek önceki mal rejimlerine dönebilir veya yeni bir mal rejimi tercihinde bulunabilirler. Yeni seçilen mal

Mal Rejiminin Sona Erme Anı (TMK m. 225)", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11/1 (Haziran, 2016), 234; Hüseyin Tokat, "Gaipliğin Aile Hukuku Yönünden Sonuçları", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25/2 (Aralık, 2017), 557.

⁸⁴Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 141-142; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 41-42; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 289; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 19-22; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 263; Aynı yönde bkz. Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 33; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 210; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 86; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 36.

rejimine ilişkin sözleşmede özel bir tarih veya geciktirici bir şart belirlenmediyse eski mal rejimi, sözleşmenin akdedildiği tarihte sona erecek ve bu tarihten itibaren yeni mal rejimi hükümleri uygulanacaktır⁸⁵.

1.4.3. Mahkemece Evliliğin İptal veya Boşanma Sebebiyle Sona Erdirilmesi

Mahkeme tarafından evliliğin boşanma veya iptal sebeplerinden biriyle sona ermesine karar verilmesi halinde ya da olağanüstü mal rejimi olan mal ayrılığına geçilmesine hükmedilmesi durumunda edinilmiş mallara katılma rejimi sona erecektir⁸⁶. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 156’ncı maddesi gereğince “...bir evlilik başından itibaren geçersiz yani butlan olsa dahi

⁸⁵Köroğlu, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimini Sona Erdiren Sebepler ve Bu Mal Rejiminin Sona Erme Anı (TMK m. 225)", 240; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 45; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 290; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 22; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 263; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 94; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 162; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 32-33; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 70; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 204.

⁸⁶Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 42; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 290; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 64; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 95; Yargıtay 8. HD 2019/12 Esas ve 2019/3792 Karar sayılı 08.04.2019 tarihli kararı “...Mal rejimi boşanma davasının açıldığı tarih itibarıyla sona ermiştir (TMK mad.225/son). Sözleşmeyle başka mal rejiminin seçildiği ileri sürülmediğinden evlilik tarihinden 4721 Sayılı TMK’nin yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihine kadar mal ayrılığı (TKM mad.170), bu tarihten mal rejiminin sona erdiği tarihe kadar ise, edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir (4722 Sayılı Yasa mad.10, TMK mad.202/1)...”; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 70; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 204; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 92.

mahkeme kararı ile iptal edildiği ana kadar geçerli bir evliliğin bütün sonuçlarını doğurmaya devam edecektir.” Söz konusu evliliğin devamı süresince de doğal olarak bir mal rejimi uygulanacaktır. Bu nedenle kanun koyucu butlan sebebiyle sonlanan bir evlilikte mal rejiminin akıbetine ilişkin düzenleme getirmiştir. Evliliğin herhangi bir butlan sebebiyle mahkeme kararıyla iptali durumunda mal rejimi, iptal davasının açıldığı tarihten itibaren geçerli olacak şekilde sona erecektir. Dolayısıyla evlilik ileriye yönelik olarak sona ermişken, bu sona ermenin sonuçlarından olan mal rejiminin sonlanması ise geçmişe dönük olacaktır. Mal rejiminin sona erme tarihinde malvarlığında bulunan malların tasfiyeye dâhil olacak olması nedeniyle, davanın devamı esnasında tarafların bireysel çıkarlarına ilişkin art niyetli davranışlarının önüne geçilmesi amacıyla kanun koyucu tarafından mal rejiminin dava tarihinde sona ereceği düzenlenmiştir⁸⁷.

Boşanma davası esnasında hâkim tarafından ortak hayatın yeniden kurulabileceği kanısına varılmışsa 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 170’nci maddesinin üçüncü fıkrası gereğince ayrılık kararına hükmedilebilmektedir. Eşler arasındaki mal rejimi ayrılık kararının varlığı durumunda ise doğrudan sona ermemektedir. TMK’nin 180’inci maddesi gereğince ayrılık kararının verilmesi durumunda eşler arasında uygulanagelen mal rejimi hâkim tarafından kaldırılabilir. Ancak söz konusu hüküm gereğince hâkim tarafından mal rejiminin kaldırılmasına karar verilebilmesi

⁸⁷Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 145; Köroğlu, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimini Sona Erdiren Sebepler ve Bu Mal Rejiminin Sona Erme Anı (TMK m. 225)", 242; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 44; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 23; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 274; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 162; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 33; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 133; Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 243; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 205.

için eşlerin aralarındaki mal rejimini sözleşmeyle belirlemiş olmaları gerekmektedir. Öğretide bu durumun yasalaşma sürecinden kaynaklı bir aksaklık olduğu ve eşler arasında yasal mal rejimi olarak uygulanıyor olsa bile hâkimin ilgili madde kapsamında karar vermesi gerektiği değerlendirilmiştir⁸⁸.

1.4.4. Mahkemece Mal Ayrılığına Geçilmesine Karar Verilmesi

Eşlerden birinin veya alacaklının haklı bir sebebin varlığı şartıyla talep etmesi durumunda mahkeme kararıyla mal rejimini sona erdirebilecek bir diğer sona erme hali ise olağanüstü mal rejimine yani mal ayrılığına geçilmesine hükmedilmesidir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 206'ncı maddesinde düzenlenen haklı sebeplerin varlığı durumunda mal ayrılığına hükmedebilmektedir⁸⁹. Haklı sebep kavramına ilişkin olarak TMK'nin 206'ncı maddesinde örnek minvalinde çeşitli durumlara yer verilmiştir⁹⁰. Mahkeme mal ayrılığına karar verirse edinilmiş mallara katılma rejimi dava tarihi başlangıçlı olarak sonlanacaktır. Yürürlükte olan mal rejimi kanunda aksi hüküm yoksa önceki mal rejimlerinin hükümleri kapsamında tasfiye

⁸⁸Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 146; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 94; Köroğlu, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimini Sona Erdiren Sebepler ve Bu Mal Rejiminin Sona Erme Anı (TMK m. 225)", 244-245; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 45; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 25.

⁸⁹Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 46; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 269, 291; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 27; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 76; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 85; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 162.

⁹⁰Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 269-270; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 28; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 86; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 150.

edilecektir⁹¹.

Haklı sebebin ortadan kalkması ve eşlerden birinin talebiyle ise hâkim 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 208'inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince edinilmiş mallara katılma rejiminin karar tarihi başlangıçlı olmak üzere hâkim kararı ile diğer eşin rızası aranmaksızın tekrar uygulanmasına hükmedilebilir⁹².

1.5. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi

Yasal mal rejiminin sonlanmasıyla mal rejiminin tasfiyesine geçilmektedir. Eşlerin haiz oldukları malvarlığı değerleri mal rejiminin sona erdiği anda bulunan halleriyle tasfiyeye dâhil olacaktır. Tasfiye anı eşlerden en az birinin talebi neticesinde mal rejiminin sona ermesinin ardından açılan tasfiye davasına ilişkin hükmün kesinleştiği an veya eşler arasında anlaşmalı olarak tasfiye sözleşmesinin akdedildiği andır. Tasfiye neticesinde; katılma alacağı ile değer artış payı alacağı doğacaktır⁹³. Yargıtay uygulamalarında

⁹¹Sarı, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, 100; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 28; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 272; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 29; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 152; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 29.

⁹²Sarı, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, 100; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 40; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 271; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 151; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 32-34; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 39.

⁹³Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 310; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 291; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 33, 36; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 276; Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları*, 742; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku*

tasfiye anına ilişkin olarak karar tarihi esas alınmaktadır⁹⁴.

Tasfiyeye başlamadan önce, tasfiyeye tabi malların tespiti ve ayrımı işlemi yapılır eğer varsa artık değer elde edilir. Artık değere ilişkin olarak eşler arasında özel bir anlaşma yapılmadıysa 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen oran dikkate alınarak eşit paylaşım gerçekleştirilerek alacaklı ile borçlu eş ayrı ayrı tespit edilecek ve bu borcun ifasını talep aşamasına geçilecektir. Tasfiye ve katılma alacağının ödenmesine ilişkin hükümler TMK'nin 226'ncı ve devamında yer alan maddelerinde düzenleme altına alınmıştır⁹⁵.

1.5.1. Eşlerin Birbirlerinde Olan Mallarını Geri Almaları

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 215'inci maddesi gereğince evliliğin devamı esnasında eşlerden birinin kendisine ait olan malın yönetimini diğer eşe bırakabilmesi mümkündür. Bu durum malın yönetiminin bırakıldığı eş malik haline getirmemektedir. Ancak mal rejiminin herhangi bir nedenle sona ermesi itibarıyla TMK'nin 226'ncı maddesinin birinci fıkrası gereğince “eşin diğer eşte bulunan malını geri alabilmesi” söz konusu olacaktır⁹⁶. İfadeye

Yenilenmiş, 163; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 87; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 250.

⁹⁴Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 294; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 37; Yargıtay 8. HD 2019/12 Esas ve 2019/3792 Karar sayılı 08.04.2019 tarihli kararı “... Yargıtay uygulamalarına göre, tasfiye tarihi karar tarihidir...”.

⁹⁵Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 36; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 297; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 84.

⁹⁶Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 27; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 38; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 105; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 163; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 111; Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 243.

tabi olan malın ait olduğu malvarlığı grubunun bir önemi yoktur⁹⁷.

1.5.2. Paylı Mülkiyete Konu Malvarlığı Değerlerinin Tasfiyesi

Eşlerden kimin mülkiyetinde yer aldığının tespitinin sağlanması mümkün olmayan mallar, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 222'nci maddesi gereğince paylı mülkiyete tabidirler. Paylı mülkiyete tabi bir malın kimin zilyetliğinde kalacağı hususunda anlaşma sağlanamamışsa aşağıda ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere; eşlerden biri TMK'nin 699'uncu maddesinde düzenleme altına alınan paylı mülkiyete ilişkin tedbirlere başvurarak malın ayni taksimini ya da satılarak bedelinin paylaşımını talep edebilecek veya malın bölünmeden TMK'nin 226'ncı maddesinin ikinci fıkrasında şartları sağlamak koşuluyla kendisine verilmesini isteyebilecektir⁹⁸.

Eşin paylı mülkiyete tabi mallarının yasal mal rejiminin sona ermesinden nasıl etkileneceği 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 226'ncı maddesinin ikinci fıkrasında *“Tasfiye sırasında, paylı mülkiyete konu bir mal varsa, eşlerden biri kanunda öngörülen diğer olanaklardan yararlanabileceği gibi, daha üstün bir yararı olduğunu ispat etmek ve diğerinin payını ödemek*

⁹⁷Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 163; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 38; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 297; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 40; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 287; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 91; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 54.

⁹⁸Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 23; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 288; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 298; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 288-289; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 127; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 50; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 111; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 60; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 39; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 129.

suretiyle o malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir” şeklinde düzenleme altına alınmıştır. Söz konusu hüküm eşlere ait ve paylı mülkiyete konu olan her türlü malvarlığı değeri bakımından uygulanabilmektedir⁹⁹.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 223’üncü maddesi gereğince bir malın maliki olan eş bu malın yönetimini TMK’nin 215’inci maddesi gereğince diğer eşe bırakılabileceği gibi kendisi de 223’üncü madde kapsamında bu malı yönetebilir, yararlanabilir veya tasarrufta bulunabilir¹⁰⁰. Ancak yine 223’üncü madde neticesinde paylı mülkiyete tabi malvarlığı değerleri noktasında eşlerin tasarrufta bulunma yetkisi kanun koyucu tarafından sınırlandırılmıştır. Söz konusu hükmün son cümlesinde yer alan “...aksine anlaşma bulunmadıkça...” ifadesi gereğince ise bu durumun aksinin eşlerin aralarında yapacakları bir anlaşma ile kararlaştırılabileceği değerlendirilmektedir. Dolayısıyla ilgili hüküm emredici nitelikte olmadığından mevcutta yer alan paylı mülkiyete tabi malvarlığı değeri bakımından bu haktan vazgeçilebilmesi mümkündür¹⁰¹.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 223’üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen sınırlandırma ifadesinin nedeni; tasarruf yetkisinin diğer eşin rızası ile kullanılabileceği düzenlemesidir. Rızaya ilişkin herhangi bir şekil şartı TMK’de öngörülmemiştir. Dolayısıyla sözlü rıza alınması da yeterli olacaktır. Hükmün TMK’nin 222’nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince paylı mülkiyet karinesinin uygulandığı durumlarda da uygulanması gerekmektedir. Elbette rızanın yokluğu ise kesin hükümsüzlük doğuracaktır. Buna karşın rıza

⁹⁹Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 39; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 129.

¹⁰⁰ Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 54; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 287; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 245; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 65; Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 242; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 193.

¹⁰¹Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 298; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 247; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 193-196.

olmamasına rağmen gerçekleştirilen tasarruf işlemleri bakımından tasarrufa konu mal taşınır ise üçüncü tarafın iyiniyetini koruyan bir hüküm mevcut değilken; taşınmaz olması durumunda TMK'nin 1023'üncü maddesi kapsamında üçüncü kişinin iyiniyetinin korunabilmesi mümkündür¹⁰².

Eşlerin paylı mülkiyetinde yer alan mallarının tasfiyesi esnasında 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 226'ncı maddesinin ikinci fıkrası gereğince eşlerden birinin malın kendisine bırakılmasını isteme hakkı vardır. Ancak ilgili maddede düzenlendiği üzere bu hususta eşlerin bir talepte bulunmaları gerekmektedir zira mal rejimi sona erdikten sonra dahi eşler ilgili mala paylı mülkiyetle sahip olmaya devam edeceklerdir. Bu noktada taleple bağlılık söz konusudur¹⁰³.

1.5.3. Eşlerin Borçlarına İlişkin Düzenleme Yetkisi

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 226'ncı maddesinin üçüncü fıkrası gereğince eşler birbirlerine olan borçlarına ilişkin düzenleme yapabilmektedirler. Bu hüküm kapsamında borcun kaynağı önem arz etmemekte olup tüm borç tipleri için düzenleme yapılabilmesi mümkündür. Hüküm ile amaçlanan yasal mal rejimine tabi olan eşlerin borçlarını düzenleme imkânının sunulmasıdır. Borçlara ilişkin düzenleme borçların tasfiye hesabına dâhil edilmesi ya da fiilen sonlandırılması şeklinde

¹⁰²Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 106-107; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 298; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 248; bkz. Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 109; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 71-72, 291; Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 104; Gümüş, *Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri*, 281.

¹⁰³Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 298; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 50; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 129.

olabilmektedir. TMK'nin 230'uncu maddesinin ikinci fıkrası gereğince borcun hangi mal grubu içerisinde yer aldığı tespit edilemediği takdirde edinilmiş mallara ait olduğu kabul edilecektir¹⁰⁴.

1.5.4. Artık Değerin Hesaplanması

Edinilmiş mallara katılma rejiminin sonlanmasının ardından geçilen tasfiye aşamasının amacı; eşlerin katılma alacaklarının belirlenmesidir. Katılma alacağı ise 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 231'inci maddesinde düzenlenen artık değer hesaplanmasıyla mümkündür. Artık değer hesaplanması için sırasıyla; malvarlığı değerleri kanunda öngörülen mal gruplarına ayrılmalı, kanunda düzenlendiği şekilde varsa edinilmiş mallara katılması gereken değerlerin eklenmesi, denkleştirmenin yapılması ve edinilmiş mallara dair borçların çıkarılması gerekmektedir. Artık değer hesaplamalarına değer eksilmesi dâhil edilmemektedir. Sonuç olarak ise aktiflerinden pasifleri çıkarılan edinilmiş mallardan geriye kalan tutar artık değeri verecektir¹⁰⁵.

Kişisel mallar ile edinilmiş malların ayrılması artık değer hesabı bakımından önem arz etmektedir. Artık değer hesabına başlamadan önce

¹⁰⁴Erdem ve Başak *Aile Hukuku*, 274; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 83; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 297; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 51; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 276; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 130-131.

¹⁰⁵Tahir Büyüktanır, "Türk Medeni Kanunu Değişiklikler ve Yeni Düzenlemelere İlişkin Açıklamalar", *Ankara Barosu Dergisi* 2 (2002), 81; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 106; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 167; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 51; Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 245; Altıntaş, *Yasal Mal Rejiminde Eşin Katılma Alacağını Azaltmak Kastıyla Yapılan Devirler*, 33; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 217.

tasfiye anına kadar eşlerin malvarlıkları içerisinde iç içe ve gizlenmiş halde bulunan malvarlığı değerleri ortaya çıkarılmalı ve gruplandırılmalıdır. Zira eşlerin kişisel malları tasfiyeye tabi olmayıp tasfiye dışında bırakılacak; edinilmiş malları ise tasfiyeye tabi olacaktır¹⁰⁶.

Artık değer hesabına dâhil edilecek aktif değerler; tasfiye sırasında mevcut olan edinilmiş mallar, eklenecek değerler ve kişisel mallara dâhil olan edinilmiş malların karşılıklarıdır. Pasif değerler ise değer artış payı, edinilmiş mallara dâhil olan kişisel malların karşılıkları ve borçlardır¹⁰⁷.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 225'inci maddesinde düzenleme altına alınan sona erme anı itibariyle mallar birbirinden ayrılacak olup ayrılma işlemi temelde hangi malın kişisel hangi malın ise edinilmiş mal olduğunun belirlenmesi anlamına gelmektedir. Malvarlığı değerlerinin ayrılması esnasında herhangi bir malın hangi mal grubuna ait olduğu belirlenirken TMK'nin 219 ve 220'nci maddeleri esas alınır. Diğer taraftan bir malın hangi mal grubunda yer aldığına ilişkin tereddüt edildiği durumlarda ise yine TMK'nin 222'nci maddesi uygulanacak ve edinilmiş mal grubunda kabul edilecektir¹⁰⁸.

1.5.6. Malların Değerleme Ölçekleri ve Değerlendirilme Anı

1.5.6.1. Sürüm Değeri

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 232'nci maddesi gereğince yasal mal rejimi kapsamında yer alan malvarlığı değerlerinin belirlenmesi esnasında

¹⁰⁶Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 52; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 214.

¹⁰⁷Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 106; Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları*, 760; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 167; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 111-112.

¹⁰⁸Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 107.

uygulanması gereken ana kural malın sürüm değerinin esas alınmasıdır¹⁰⁹. Yapılacak hesaplamalar bakımından bu hüküm uygulanacaktır. Örneğin; değer artış payının belirlenmesi esnasında sürüm değerinin esas alınmasının nedeni de bu hükümdür. Sürüm değeri serbest piyasa koşullarının geçerli olduğu bir ekonomik sistemde normal şartların varlığı altında bir malın para ile ifade edilebilir değeridir. Daha da özetlemek gerekirse malın tasfiye anındaki piyasa değeridir. Öğretide sürüm değeri ifadesine ilişkin çeşitli eleştiriler yöneltilmektedir¹¹⁰.

Mal rejiminin sona ermesinin ardından açılan tasfiye davasında yer alan malvarlığı değerlerinin mahkeme tarafından verilecek karar tarihine en yakın sürüm değerlerinin esas alınması gerekmektedir¹¹¹.

¹⁰⁹Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 86; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 112; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 166; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 52; Yargıtay 8. HD 2019/12 Esas ve 2019/3792 Karar sayılı 08.04.2019 tarihli kararı “...Değer artış payı alacağı miktarı hesaplanırken, mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan malın, bu tarihteki durumuna göre, ancak tasfiye tarihindeki sürüm (rayiç) değeri esas alınır (TMK mad.227/1, 228/1, 232 ve 235/1)...”; Yargıtay 2. HD 2021/8487 Esas ve 2022/3733 Karar sayılı 18.04.2022 tarihli kararında “...Eşlere ait kişisel ve edinilmiş mallar, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına (nitelik, seviye, aşama vb.) göre değerlendirilir (TMK mad. 228/1). Bu malların, kural olarak tasfiye anındaki (TMK mad. 227/1 ve 235/1), sürüm (rayiç) değerleri (TMK mad. 232 ve 239/1) hesaba katılır. Yargıtay ve Dairemizin uygulamalarına göre, tasfiye tarihi karar tarihidir. Mahkemece, tasfiye konusu malın en yakın tarihteki sürüm değeri belirlenmelidir.”; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 92; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 220.

¹¹⁰Rayiç değer ifadesinin kullanılması gerektiği hk. bkz. Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 310; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 86; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 307; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 52.

¹¹¹Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 409; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 116.

1.5.6.2. Gelir Değeri

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda yer alan bir diğer değerlendirme ölçütü 233'üncü maddesinde düzenleme altına alınan gelir değeridir. Söz konusu hüküm bütünlük arz eden tarımsal işletmelere özel olarak düzenlenmiştir. Düzenlemenin amacı mal rejiminin sonlanmasıyla ardından tarımsal işletmelerin sürekliliğinin sağlanmasıdır¹¹².

İlgili düzenleme gereğince tarımsal işletmenin malikinin tabi olduğu mal rejimi ölüm dışında bir nedenle sonlanırsa, sahibi olduğu tarımsal işletmenin faaliyetlerinin devamı sağlanacaktır. Buna karşın tarımsal işletmenin sahibi olan eş ölürse ve mal rejimi ölüm nedeniyle sonlanırsa sağ kalan eş veya vefat edenin altsoyu tarımsal işletmenin kendisine özgülenmesini isteyerek tarımsal faaliyetlere devam edebilecektir. Bu iki durumdan biri dahi somut bir olayda mevcut değilse değerlemeye tabi mal tarımsal işletme dahi olsa sürüm değeri esas alınacaktır¹¹³.

Diğer taraftan 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 234'üncü maddesi ise 233'üncü maddenin katı bir şekilde uygulanması neticesinde doğması muhtemel olan hak kayıplarının önüne geçilmesi amacıyla, hâkim tarafından

¹¹²Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 306; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 69; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 166; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 52; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 87; bkz. "...Gelir getiren bir malvarlığının süreklilik gösteren net gelirleri üzerinden hesaplanan sermaye değeridir..." Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 205; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 220.

¹¹³Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 87; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 143; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 166; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 311; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 221.

hakkaniyet artırımı yapılabilmesini düzenlenmiştir. Bu artışa öğretide hakkaniyet değeri ile özel hal değeri denilmektedir¹¹⁴. Bu takdir hali bir görüşe göre sürüm veya gelir değerinin somut bir olayda yeterli gelmemesi ihtimaline göre düzenlenmiştir. TMK'nin 233'üncü maddenin ikinci fıkrasına göre değer artış payı ya da katılma alacağının sürüm değeri esas alınarak hesaplanmasının talep edilebilmesi mümkündür. Böyle bir talepte bulunulması halinde hesaplanan değer TMK'nin 234'üncü maddesi kapsamında artırımı mümkün değildir¹¹⁵.

1.5.6.3. Malların Değerlendirilme Zamanı

Mal rejiminin sona ermesinin ardından gerçekleştirilecek olan tasfiyeye dâhil olan aktif malvarlığı değerleri edinilmiş mallardır. Dolayısıyla edinilmiş malların hangi andaki değerlerinin tasfiyeye esas olacağı önem arz etmektedir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 235'inci maddesi gereğince tasfiye esnasında edinilmiş malların tasfiye anındaki değerleri esas alınmaktadır. Tasfiye anı ifadesi ile yine kanun koyucu tarafından açıklanmamış ve öğreti tarafından yorumlanmıştır. Mal rejiminin sonlandığı, mahkemenin karara hükmettiği an tasfiye anıdır¹¹⁶.

¹¹⁴Sarı, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, 220; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 88; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 381; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 167; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 52; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 93; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 319.

¹¹⁵Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 88; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 149; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 93; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 320; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 53.

¹¹⁶Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 89; Yargıtay 8. HD 2019/12 Esas ve 2019/3792 Karar sayılı 08.04.2019 tarihli kararı "...Kıdem tazminatının

Taraflardan birinde mal rejiminin sonlanmasıyla mevcut olup tasfiye anında bulunmayan mal bakımından ise yine 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 228'inci maddesinin birinci fıkrası uygulanacak ve eşlere ait malvarlığı unsurları mal rejiminin sona erdiği andaki halleriyle tasfiyeye dâhil olacaktır. Ancak eşin malvarlığı değerleri arasında artık mevcut olmayan mal artık değer hesabı esnasında sanki mevcutmuş gibi hesaplama piyasa değeriyle dâhil edilecek eğer piyasa değeri hesaplanamıyorsa TMK'nin 235'inci maddesinin ikinci fıkrası kıyasen uygulanacak olup ilgili hüküm yasal mal rejiminin tasfiyesi esnasında eşlerden birinin malvarlığında artık yer almayan değer, malı elden çıkaran eşin halen elinde bulunduruyormuş gibi tasfiyeye dâhil olmasını ifade etmektedir. Söz konusu malın tasfiye anı değeri elden çıkarıldığı andaki sürüm değeridir¹¹⁷.

Öte yandan borç miktarının değerlendirme anına ilişkin ise özel bir düzenleme mevcut değildir. Dolayısıyla borçlar bakımından 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 235'inci maddesinin birinci fıkrası gereğince tasfiye

tasfiyeye konu edilmesi için mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olması (TMK mad.235/1) ya da bu tazminat kullanılarak başka bir malvarlığına sahip olunmalıdır. Söz konusu gelir, kullanılarak satın alınan malvarlıkların tasfiyesinde de aynı kurallar geçerli olacaktır..."; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 52. Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 166; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 301-302; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 222.

¹¹⁷Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 89; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 119; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 91 "...Eklenecek değerler açısından; bu hesap ve değerlendirme tarzı, diğer malların değerlendirilme anından farklı bir şekilde ail olmadoğu gibi, malı kötüniyetli elden çıkarmalar lehine de bir düzenleme getirmektedir..."; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 114; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 131; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 242; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 224-225; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 190-191.

anındaki değerleri ile hesaplama yapılacaktır. Diğer taraftan para cinsinden olan borçlarda ise herhangi bir değerlendirme yapmaya gerek yoktur. Ancak para borcu yabancı para cinsindense Yargıtay karar tarihine en yakın tarihli değer esas alınması gerektiğini ifade etmektedir¹¹⁸.

1.5.6.4. Denkleştirme Unsurlarının Değerlendirilme Zamanı

Eşlerin yasal mal rejimine dâhil malları arasındaki denkleştirme 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 230'uncu maddesi çerçevesinde yerine getirilecektir. Söz konusu madde gereğince denkleştirmenin gerçekleştirileceği an önem arz etmektedir. İlgili maddenin birinci fıkrası gereğince yapılacak değerlemede katkının yapıldığı an var olan değer esas alınacakken, üçüncü fıkrası kapsamında ise eş tarafından yapılan katkının oranına göre tasfiye anındaki sürüm değeri esas alınarak değerlendirilecektir¹¹⁹.

Bu noktada belirtmek gerekir ki mal rejiminin tasfiyesi dava usulüyle gerçekleşmekte ve her ne kadar tasfiye anı karar anı olsa da yargılama süreçlerinde bilirkişiye başvurulması tasfiye anı değerinin sağlıklı belirlenememesine sebep olabilmektedir. Dolayısıyla karar anına yakın alınan

¹¹⁸Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 32; “Mahkemece, davalının..... Bankasındaki hesapları üzerinde bilirkişi tarafından yapılan inceleme sonucu verilen rapora göre davalının hesabından çektiği ve mal rejiminin sona erdiği tarihte hesapta bulunduğu anlaşılan 32.738,29 Euronun edinilmiş mal ve devamında artık değer kabul edilmesi yerindedir. Ancak TMK'nun 229. maddesi gereğince edinilmiş mal sayılan 32.738,29 Euronun TMK'nun 232 ve 235/1. madde ve fıkraları uyarınca karar tarihine en yakın tarihteki TL karşılığının artık değer olarak kabul edilerek hesaplamada dikkate alınması gerekirken hesaptan çekildiği 13.04.2010 tarihindeki TL karşılığı 66.228,26 TL'nin artık değer kabul edilmesi doğru değildir.” 8. H.D. E. 2015/4125 ve K. 2015/14240.

¹¹⁹Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 89; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 52.Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 170; Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 245; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 225-226; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 276-277.

bir bilirkişi raporu değerleme açısından hak kaybı yaratmayacakken bilirkişi raporunun üzerinden uzun bir vakit geçmesinin ardından verilen kararlarda mahkemenin bilirkişi raporunda belirtilen değerin üzerinden artırıma gıtmesi gerekmektedir. Yargıtay 8. HD’nin 2012/2430 Esas ve 2012/10539 Karar sayılı 15.11.2012 tarihli kararında; bilirkişi tarafından mahkeme karar tarihine en yakın tarihteki değerin belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir ¹²⁰.

1.5.7. Artık Değerin Paylaşımı

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 225’inci maddesi gereğince yasal mal rejiminin sona ermesi halinde mal rejiminin tasfiyesine geçilir ¹²¹. Artık değerin paylaşımı alacak davası ile mümkün olup temelde alacaklar takas edilmektedir. Eşler aksine bir anlaşma yapmadıkları sürece mezkur Kanun’un 236’ncı maddesi kapsamında artık değerin yarısı kadar katılma alacağına sahip olmaktadır¹²². Ancak zina veya hayata kast gibi nedenlerle evliliğin sona ermesi durumunda hâkim tarafından takdir yetkisi kullanılarak

¹²⁰ ztrk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 89; Yargıtay 8. HD 2012/2430 Esas ve 2012/10539 Karar sayılı ve 15.11.2012 tarihli kararında “... davacının, davalının edinilmiş malına katkısında kullanıldığı saptanan altınların ağırlığı taraflardan ve tanıklardan sorularak bilirkişi vasıtası ile katkının yapıldığı 2002 yılındaki değeri belirlenmeli, davaya konu yapının arsa bedeli hariç olmak üzere katkı tarihindeki ve karar tarihine en yakın tarihteki değeri (yapının- binanın tasfiye anındaki değeri) belirlenerek, dosya hukukçu ve mali müşavir veya muhasebeci bilirkişilere tevdi edilerek, davacının katkı oranı ve değer artış payı alacağı hususunda Yargıtay denetimine açık gerekçeli rapor temin edilip sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde eksik araştırma ve inceleme ile hüküm oluşturulması usul ve yasaya uygun değildir.”; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 302.

¹²¹ Hüseyin Hatemi, *Aile Hukuku* (İstanbul: On İki Levha Yay., 2019), 105.

¹²² Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 108; ztrk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 90; Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları*, 743; ınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 19; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 324.

boşanmaya sebebiyet veren eşin payı hakkaniyete uygun olarak azaltılabilmekte ya da kaldırılabilir¹²³.

Tasfiye talebi neticesinde artık değer alacakları birer birer hesaplanmakta ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 236'ncı maddesi gereğince eşit bir şekilde paylaştırılmakta ve kendiliğinden takas edilmektedir. Takas neticesinde lehine katılma alacağı çıkan diğer eşten alacaklı konumuna gelir¹²⁴.

¹²³Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 109; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 90, 91; Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları*, 760-761; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 53; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi* 112; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 19.

¹²⁴Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 108; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 92; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 526; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 186; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 54.

İKİNCİ BÖLÜM

DEĞER ARTIŞ PAYI ALACAĞI

2.1. Genel Olarak Değer Artış Payı Alacağı

Yasal mal rejimi kapsamında her eşin diğerinden bağımsız bir malvarlığı mevcuttur. Eş kendisine ait bağımsız malvarlığı üzerinde mülkiyet hakkını haizdir. Mülkiyet hakkı ile sahip olunan bu malvarlığı üzerinde eşler dilediklerince ve serbest bir şekilde tasarrufta bulunabilmektedirler. Evliliğin bir birlik arz ediyor olması nedeniyle eşler karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma hislerinin etkisiyle birbirlerinin malvarlıklarına katkıda bulunabilmektedir. Ancak bu birliğin sona erdiği durumda genellikle söz konusu insani hisler yerini eşlerin bireysel menfaatlerine bırakmaktadır. Dolayısıyla eş tarafından diğer eşin malvarlığı lehine gerçekleştirilen karşılıksız katkı açıkça bağışlanmadıysa karşılıksız bir kazanmaya sebebiyet verir. Sonuç olarak ise katkıda bulunan eş bu katkının kendisine iadesini talep eder¹²⁵.

Eşin diğer eşin malvarlığına yönelik olarak gerçekleştirdiği katkıdan doğan alacak hakkı mevzuatta düzenlenen mal rejimleri bakımından farklı hükümlere bağlanmıştır. Yasal mal rejimini uygulandığı durumlarda bu alacak

¹²⁵Banu Fatma Günarslan, “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10/1 (Haziran 2015), 15; Neslihan Akça, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Kapsamında Eşlerin Paylı Mülkiyetlerinde Bulunan Malların Edinilmesine Yaptıkları Katkı Bakımından Değer Artış Payı Alacağı”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 67/2 (Haziran, 2018), 204; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 185; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 301; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 55; Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 116.

hakkı değer artış payı alacağı şeklinde anılmakta ve TMK'nin 227'nci maddesinde düzenleme altına alınmaktadır. Paylaşmalı mal ayrılığı rejimi kapsamında katkıdan doğan hak olarak adlandırılmakta ve 249'uncu maddede düzenlenmektedir. Son olarak mal ortaklığı rejiminin geçerli olduğu evlilikler bakımından da değer artış payı olarak anılmış ve 274'üncü maddesinde düzenlenmiştir¹²⁶.

Kavram ilk defa 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile hukukumuzda dâhil olmuştur. Mülga 743 sayılı "Türk Kanunu Medenisi"nde eşler tarafından gerçekleştirilen karşılıksız katkıya dair bir düzenleme yer almadığından Yargıtay bu eksikliği katkı payı davalarında verdiği kararlarla gidermekteydi. Mülga 743 sayılı "Türk Kanunu Medenisi"nde mal ayrılığının yasal mal rejimi olarak uygulandığı durumda, diğer eşin malına katkıda bulunan eşin katkı tutarının mal reminin sonlanması durumunda kendisine ödenip ödenmeyeceği hususunda bir düzenleme yer almamaktaydı. Mülga 743 sayılı "Türk Kanunu Medenisi" döneminde bu boşluk hali mahkeme kararları ve öğreti tarafından oluşturulan içtihatlar neticesinde eşe alacak hakkı tanınması gerektiği belirtilerek giderilmeye çalışılmıştır. Yargıtay tarafından 07.10.1953 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı'nda da söz konusu alacak hakkı, "katkı alacağı" şeklinde adlandırılmıştır. TMK ile düzenlenen 227'nci madde; uygulama ve öğretide yer alan bu kabulün yasalaşması olarak kabul edilmektedir¹²⁷.

¹²⁶Ömer Uğur Gençcan, *Mal Rejimleri Hukuku* (Ankara: Yetkin Yay., 2022), 767; Günarslan, "Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi", 15; Yeniaras, "Değer Artış Payı Alacağı", 3666; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 301; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 55; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 233.

¹²⁷Ahmet M. Kılıçoğlu, *Katkı ve Katılma Alacağı*, (Ankara: Turhan Kitapevi, 2021), 3; Gençcan, *Mal Rejimleri Hukuku*, 703; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 183; Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı 07/10/1953 T. 8/7; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*,

2.2. Değer Artış Payı Alacağının Tanımı

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesi gereğince bir eşin diğer eşe ait malvarlığı grubunda yer alan bir mala yönelik gerçekleştirdiği her türlü katkı değer artış payı alacağına sebebiyet verir¹²⁸. Bu madde ile esasında iki husus düzenleme altına alınmıştır. Bunlardan ilki eşlerden birinin diğer eşin malına yönelik gerçekleştireceği katkı karşılığında hiç veya uygun karşılık almaması nedeniyle kazandığı alacak hakkıdır. İkinci olarak ise madde metninde bu alacak miktarının nasıl hesaplanacağı düzenlenmiştir. Eğer katkı yapılan malın değeri tasfiye esnasında değişmediyse veya azaldıysa katkıda bulunan eşin alacak hakkı; gerçekleştirdiği katkının miktarı kadardır. Eğer katkı yapılan malda değer artışı meydana geldiyse bu defa eş meydana gelen değer artışından katkısı oranında da pay alacaktır¹²⁹.

Mehaz İsviçre Medeni Kanunu'nun "Katkı alacağı" başlıklı 206'nciⁱⁱ maddesi TMK'nin 227'nci maddesine kaynaklık etmekte olup söz konusu

299; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 56; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 105.

¹²⁸Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 101; Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları*, 785; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 117; Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 243; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 211.

¹²⁹Yeniaras, "Değer Artış Payı Alacağı", 3667; Hayran, *4721 Sayılı Yeni Türk Medeni Kanunu Mal Rejimleri Şerhi*, 226; Bilge Öztan, *Aile Hukuku 6. Bası* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2015), 469-470; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 301; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 171; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 57; Ali İhsan Özuğur, *Mal Rejimleri 6. Baskı* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011), 49; Şıpka, *Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar*, 180-182.

madde¹³⁰ ile amaçlanan; yasal mal rejiminin uygulanması esnasında eş tarafından diğerinin malına yapılan katkının mal rejiminin sonlanmasının ardından diğer eşe ödenebilmesinin yasal zemininin oluşturulmasıdır. Gerçekleştirilen katkı neticesinde değer artışının meydana gelmesi zorunlu olmasa bile tasfiye esnasında katkıda bulunan eşin alacağının ödenmesi gerekmekte olup bu durum nominal değer garantisi olarak adlandırılmaktadır. Nominal değer garantisi gereğince katkıda bulunulan malın değeri düşse bile katkıda bulunan eş en azından başlangıçta gerçekleştirdiği katkı kadar alacak hakkına sahip olacaktır¹³¹.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 227’nci maddesinde koruma altına alınan katkı, evlilik birliği içerisinde eşlerin yapmakla yükümlü oldukları olağan katkıdan farklıdır. Olağan katkı hâlihazırda artık değere katılma alacağı ile korunmakta iken olağan katkıyı aşan maddi yahut işgücü katkıları değer artış payı alacağı ile korunmaktadır. Bu kapsamda söz konusu alacak aslında bir yükümlülüğün değil fedakârlığın karşılığıdır¹³².

¹³⁰Kılıçoğlu, *Katkı ve Katılma Alacağı*, 4; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 57.

¹³¹Zafer Zeytin, “Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 10/36 (2011), 143; Günarlan, “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”, 17; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 85; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 578; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 256; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 185.

¹³² Kılıçoğlu, *Katkı ve Katılma Alacağı*, 6; Ayşe Merve Belge, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artışına Katılma”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12/1 (2021), 34; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 57.

2.3. Değer Artış Payı Alacağının Hukuki Niteliği

Değer artış payın alacağında katkıyı oluşturan unsur; eşin diğerinin malvarlığına emeği veya malvarlığı ile gerçekleştirdiği katkıdır. Bu alacak hakkının oluşabilmesi için katkının karşılıksız olduğu yönünde bir kanının oluşmamış olması gerekir. Dolayısıyla bir karşılık beklenerek yapılan bu katkının ödenmemesi durumunda karşılıksız kazanma doğar. Örneğin mal rejiminin devamı esnasında yapılan olağan katkıyı aşan katkılar değer artış payı alacağına sebebiyet verir¹³³.

Değer artış payı alacağının varlığı için sözleşmeye dayalı bir ilişki aranmamaktadır. Zira Borçlar Hukuku kapsamında bir sözleşmenin varlığı durumunda sözleşmeden kaynaklı alacak hakkı doğacaktır. Değer artış payı alacağı aile hukukuna özgü (sui generis) kanundan doğan bir alacak hakkıdır. Şahsi bir hak olmasından ötürü katkıda bulunulan mal üzerinde aynı hak talebinde bulunulamaz¹³⁴.

2.4. Değer Artış Payı Alacağının Özellikleri

Değer artış payı alacağı ile amaçlanan malına katkı gerçekleştirilen eşin haksız zenginleşmesinin önüne geçilmesidir. Zira o malın edinilmesi, korunması veya iyileştirilmesi diğer eşin de katkısıyla mümkün olmuş olup mal rejiminin tasfiyesi esnasında bu katkının karşılığının ödenmesi

¹³³Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 63; Burhan Hayran, *4721 Sayılı Yeni Türk Medeni Kanunu Mal Rejimleri Şerhi* (Ankara: Adil Yayınevi, 2004), 226; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 302; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 58

¹³⁴Gençcan, *Mal Rejimleri Hukuku*, 770; Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 23; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 379; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 59; Çınar, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*, 21.

gerekmektedir¹³⁵.

Değer artış payı alacağının konusunu yasal mal rejiminin uygulanması esnasında, eşlerden biri tarafından diğerine ait malvarlığına yapılan katkı oluşturmaktadır¹³⁶. Bu anlamda evlilik dışı ilişkilerde (örneğin; nişanlılık) arasında değer artış payı alacağının mevcut olup olmayacağı hususu net değildir. Öğretide yer alan bir görüşe göre nişanlılar arasında mal rejimi kurulmadığından gerçekleştirilen katkılar da değer artış payı alacağına sebebiyet vermemektedir. Zira katkının gerçekleştirildiği dönemde resmî bir evliliğin var olması şarttır. Nişanlılar bu yöndeki taleplerini Borçlar Hukuku çerçevesinde ileri sürmelidirler¹³⁷.

2.5. Değer Artış Payı Alacağının Benzer Alacak Türleri ile Karşılaştırılması

2.5.1. Katkı Payı Alacağı ile Değer Artış Payı Alacağının Karşılaştırması

Mülga 743 sayılı “Türk Kanunu Medenisi” döneminde yasal mal rejiminin mal ayrılığı olduğu, bu mal rejiminin sonlanması durumunda paylı mülkiyete tabi mallar hariç eşlerin evlilik birliğinden doğan bir haklarının söz

¹³⁵Günarslan, “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”, 14-15; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 102.

¹³⁶Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 235; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 102; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 64.

¹³⁷Gençcan, *Mal Rejimleri Hukuku*, 709-710; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 156; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 65; aksi yönde Özdamar v.dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 25; bkz. Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 132; bkz. “... Evlenmeden önce mal rejimi sözleşmesi yapılabilmesi için herhalde tarafların nişanlı olması gerekmektedir...” , Eren Akbaş, *Nişanın Bozulması ve Hukuki Sonuçları* (Ankara: Seçkin Yay., 2022), 58.

konusu olmadığı dolayısıyla eşlerden birinin diğerine ait mala gerçekleştirdiği katkının talep edilemeyeceği, mal ayrılığı rejimi tasfiyeye dayalı olmamasına rağmen Yargıtay tarafından eşlerden birinin diğerine katkı sağlaması durumunda bu katkının katkıda bulunana verilmesi yönünde karar verilmektedir. Yargıtay tarafından gerçekleştirilen bu uygulama TMK'nin yürürlüğe girdiği ana kadar da istikrar kazanmıştır. Yargıtay bu kararlarında malvarlıkları arasında denkleştirme ve malın değer kazanması noktasında oranlama yapmıştır. Yargıtay tarafından bu davaların kabul edilmesinin nedeni eşler arasındaki menfaat dengesinin sağlanması suretiyle adaletin tesis edilmek istenmesidir¹³⁸.

Değer artış payı alacağı ise 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile düzenlenen bir kurum olup katkı payı davalarının bir benzeridir. Katkı payı alacağı Yargıtay tarafından mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu mal rejimlerine özgü bir tazminata dayalı alacak davası iken değer artış payı alacağı edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi ile doğmaktadır¹³⁹. Katkı payı alacağı davalarında Yargıtay katkıda bulunulan malın değerinin hesaplanması noktasında dava tarihini esas almakta ve yasal faizin talep edilmesi durumunda başlangıç tarihi olarak dava tarihini esas almaktadır. Diğer taraftan, değer artış payı alacağının hesaplanması esnasında katkıda bulunulan malın değerine ilişkin olarak tasfiye tarihindeki güncel sürüm değeri esas alınmakta ve faiz tasfiye tarihi olan karar tarihinden itibaren uygulanmaktadır¹⁴⁰.

¹³⁸Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 62; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 103-104; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 233; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 66.

¹³⁹Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 626; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 66.

¹⁴⁰Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 64; Bkz. üst derece mahkemesi tarafından kararın bozulması durumunda esas alınacak tarihin değişeceği hususunda Yargıtay

2.5.2. Katkıdan Doğan Hak ile Değer Artış Payı Alacağının Karşılaştırması

Eşlere ait malvarlığı unsurlarından bir kısmı Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde tasfiyeye dâhil olmamakta, tasfiyeye dâhil olan kısım ise eşit bir şekilde paylaşılmaktadır. Eşe ait paylaşılabilecek kısımda yer alan malvarlığı unsurları içerisinde yer alan bir mala diğer eş tarafından gerçekleştirilen katkı bakımından herhangi bir malvarlığı kaybı oluşmayacaktır. Zira zaten katkıda bulunan mal paylaşımına tabidir. Ancak diğer eşe ait ve paylaşımına tabi olmayan mala katkıda bulunulması durumunda eşin malvarlığı zarara uğrayacaktır. Bu zararın giderilmesi adına 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 249’uncu maddesinde “katkıdan doğan hak” düzenleme altına alınmıştır¹⁴¹.

Katkıdan doğan hak yalnızca paylaşımına tabi olmayan eşyalara gerçekleştirilen katkı bakımından mümkündür. Değer artış payı alacağında olduğu gibi ortak kullanıma özgülenmiş bir eşyaya gerçekleştirilen katkının talebi mümkün değildir. Bunun nedeni ise paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde ortak malların her halükârda eşit paylaşılacak olmasıdır. Dolayısıyla ortak kullanılan ve eşit paylaşılan bu mala yapılan katkının talep edilmesi bu defa talepte bulunan eş bakımından sebepsiz zenginleşmeye sebep olacaktır¹⁴².

eleştirisi hk. Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 362-363; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 233; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 627; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 67; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 212.

¹⁴¹Acabey, *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 61.

¹⁴² Özügür, *Mal Rejimleri 6. Baskı*, 165.

2.5.3. Katılma Alacağı ile Değer Artış Payı Alacağının Karşılaştırması

Katılma alacağı mal rejiminin son bulmasının ardından geçilen tasfiye süreci sonucunda eşin, diğer eşin edindiği mallar üzerindeki hak sahipliği anlamına gelen alacaktır. Alacağın doğması için eş tarafından diğer eşin mallarına katkıda bulunulması şartı aranmamaktadır. Değer artış payı alacağı ise eş tarafından diğerinin malına bağışlama amacı olmadan ve hiç veya gereği gibi karşılık almadan gerçekleştirilen katkıdan doğmaktadır. Katılma alacağı ise en basit haliyle edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanmış olmasından doğmaktadır¹⁴³.

Değer artış payı alacağı her somut olayda gerçekleştirilen oranında değişmektedir. Zira hesaplanması esnasında eşlerden biri tarafından diğerinin malına katkının gerçekleştirildiği tarihteki oranın, malın tasfiye anındaki değeri ile çarpılması formülü kullanılmaktadır. Dolayısıyla katkının değişmesiyle alacak da değişecektir. Katılma alacağının doğumu için ise herhangi bir katkı aranmadığından, katkı oranına bakılmayacak ve kural olarak mal rejiminin tasfiyesi neticesinde hesaplanan artık değer yarısı şeklinde belirlenecektir. Dolayısıyla değer artış payı alacağının gündeme gelebilmesi için katkıda bulunan eşin bu katkıyı ispat etmesi gerekirken, katılma alacağında yalnızca evliliğin varlığı ile edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanmakta olduğunun ispatı yeterli olacaktır¹⁴⁴.

Katılma alacağı artık değer yarısı olduğu için artık değer hesabında esas alınan unsurlar katılma alacağını etkilemektedir. Bu anlamda artık değer

¹⁴³Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 64; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 29; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 292; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 69; Altıntaş, *Yasal Mal Rejiminde Eşin Katılma Alacağını Azaltmak Kastıyla Yapılan Devirler*, 36.

¹⁴⁴Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 64; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 69.

hesabında eş tarafından edinilen mallardan borçlar çıkarılarak katılma alacağı hesaplanırken değer artış payının hesaplaması esnasında malın borçları sonucu etkilememektedir¹⁴⁵.

Boşanma sebebinin zina veya hayata kast olduğu durumlarda hâkim tarafından hükmedilebilecek hakkaniyet indirimi yalnızca katılma alacağı için öngörülmüş olup 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesinde hâkime böyle bir takdir yetkisi tanınmamıştır. Zira değer artış payı alacağının talebi noktasında eşin kusurlu davranıp davranmaması bir önem arz etmemektedir¹⁴⁶.

Mal rejiminin devamı esnasında eşin; katkıda bulunduğu malın diğer eş tarafından herhangi bir karşılık edinmeden elden çıkarıldığı durumlarda değer artış payı alacağının malın yeni sahibi olan üçüncü kişilerden talebi söz

¹⁴⁵Yargıtay 8. HD 2013/15066 Esas ve 2014/6372 Karar sayılı 08.04.2014 tarihli kararında “...Bu açıklamalara göre; araç yönünden davacı vekilinin talebi, değer artış payı ve katılma alacağı isteğine ilişkindir. Bu tür davalarda, eklenecek değerlerden (TMK.m.229) ve denkleştirmeden (TMK.m.230) elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere edinilmiş malın (TMK.m.219) toplam değerinden mala ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan artık değer (TMK.m.231) yarısı üzerinden (TMK.m.236/1) tarafların kazanılmış hakları da dikkate alınarak katılma alacağının hesaplanması ve TMK'nin 227. maddesi hükümleri uyarınca; eşlerden biri, diğerine ait malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuş ise, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında değer artış payı alacağının belirlenmesi gerekirken, dosya kapsamına uymayan, usul ve Yasaya aykırı gerekçeyle davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır...”; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 70.

¹⁴⁶Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 23; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 70 “... TMK.m.236'da yer alan düzenleme İsviçre Medeni Kanunu'nda yer almayıp, Koalisyon Hükümetinin ortaklarının yasanın çıkartılmasının şartı olarak yasaya girmiştir. Bu nedenle bizim de katıldığımız görüşe göre, dar yorumlanmalı ve değer artış payı alacağı yönünden kıyas uygulanmamalıdır.”; Kılıçoğlu, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 55.

konusu olamayacak iken; artık değere katılma alacağı bu minvalde 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 241'inci maddesinin birinci fıkrası ile koruma altına alınmıştır¹⁴⁷.

2.5.6. Denkleştirme Alacağı ile Değer Artış Payı Alacağının Karşılaştırılması

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 230'uncu maddesinde düzenleme altına alınan denkleştirme alacağı, evlilik devam ederken eşlerden birinin kendi malvarlığı değerleri içerisindeki mal grupları arasındaki değer kaymalarını düzenlemektedir. Bu düzenleme ile amaçlanan eşin mal rejiminin tasfiyesi esnasında diğer eşin katılma hakkını ortadan kaldıracak veya azaltacak nitelikli işlemlerinin sınırlandırılmasıdır¹⁴⁸.

Artık değerın tasfiyesi esnasında mal rejiminin devamı esnasında edinilen edinilmiş mallara aktif değerler eklenmekte ardından pasif değerler çıkarılmaktadır. Çıkarılacak olan pasif değerlerin arasında değer artış payı

¹⁴⁷Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 98; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 342; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 70.

¹⁴⁸ Gençcan, *Mal Rejimleri Hukuku*, 767; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 277; Yargıtay 8. HD 2019/12 Esas ve 2019/3792 Karar sayılı 08.04.2019 tarihli kararı "...Değer artış payı alacağı; eşlerden birinin diğerine ait malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun karşılık almaksızın esaslı katkıda bulunması durumunda, tasfiye sırasında bu malda meydana gelebilecek değer artışı için katkısı oranında sahip olduğu alacak hakkıdır (4721 Sayılı TMK mad.227). Denkleştirme (TMK mad.230) hariç, tasfiyeye konu mal varlığında katkı tarihine göre değer kaybı söz konusu ise, katkının başlangıçtaki değeri esas alınır (TMK mad.227/1). Böyle bir malın daha önceden elden çıkarılmış olması halinde hâkim, diğer eşe ödenecek alacak miktarını hakkaniyete uygun olarak belirler (TMK mad.227/2). Değer artış payı alacağı talep edebilmek için, parasal ya da para ile ölçülebilen maddi veya hizmet değeriyle katkıda bulunulmalıdır..."; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 71; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 117.

alacağı ile denkleştirme alacakları da yer almaktadır. Bu iki unsorda pasif değerler arasında yer almakta olup farklı alacaklardır. Değer artış payı alacağı bir eş tarafından diğerinin malvarlığına gerçekleştirilen katkı neticesinde diğer eşin malvarlığında oluşan değer kaymasından doğan alacak hakkı olmakla beraber denkleştirme alacağı bir eşin kendi malvarlığı unsurları arasındaki değer kaymasını konu edinmektedir¹⁴⁹.

Değer artış payı alacağında bir eşten diğerine yönelik gerçekleştirilen parasal bir ödeme söz konusuysen denkleştirme alacağında mahsup işlemi gerçekleştirilmekte eşin kendi malvarlığı unsurları arasında parasal bir ödeme yapılmamaktadır¹⁵⁰.

2.6. Değer Artış Payı Alacağının Koşulları

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 227’nci maddesi gereğince değer artış payı alacağı; kanundan doğan, edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulandığı mal rejimlerinde geçerli olan, yalnızca diğer eşe karşı ileri sürülebilen, malvarlığı içerisinde yer alan malın edinimi, iyileştirilmesi ya da korunmasına ilişkin olarak gereğince karşılık alınmaksızın eşlerden biri tarafından yapılan katkının karşılığında vazgeçilmemiş olması durumunda yapılan bu katkı sebebiyle doğan bir alacak hakkıdır. Doğal olarak bu alacak hakkının doğabilmesi için yasal mal rejiminin sonlanması gerekmektedir.

¹⁴⁹Günarslan, “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”, 15; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 101; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 771; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 72.

¹⁵⁰Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 279; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 72.

2.6.1. Resmî Bir Evliliğin Mevcut Olması

Değer artış payı alacağında konuyu oluşturan unsur eşlerden birinin diğerinin malvarlığına katkıda bulunmasıdır. Ancak bu alacak aile hukuku kapsamında yer alan resmî bir evlilik bağının varlığında doğmaktadır. Resmî bir evliliğin varlığı şart olduğundan başka türlü ilişkilerin varlığı durumu öğretide tartışmalı olsa da (örneğin nişanlılık) değer artış payı alacağı hakkının doğmayacağı değerlendirilmiştir¹⁵¹.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 225'inci maddesi kapsamında mal rejimi boşanma davasının açılmasıyla yasal olarak sonlanır. Boşanma davası açıldığı anda eşler arasında uygulanan yasal mal rejimi askıya alınmaktadır. Mahkeme tarafından davanın reddine karar verilmesi durumunda askı hali sona erer ve mal rejimi hiç kesintiye uğramamış gibi hüküm ve sonuçlarını doğurur. Dolayısıyla çiftler tekrar birlik sağlayamazlar da aralarındaki mal rejimi devam edecektir. Hâkim tarafından boşanmaya hükmedilmesi ve ardından kararın kesinleşmesi halinde dava tarihi başlangıçlı olmak üzere edinilmiş mallara katılma rejimi tamamen ortadan kalkmaktadır. Bu şekilde mal rejimi sona erdiği takdirde dava tarihinden sonra gerçekleştirilen katkıların genel hükümler kapsamında talep edilmesi gerekmektedir zira değer artış payı alacağı mal rejiminin sona ermesinin ardından tasfiye aşamasında ortaya çıkmaktadır¹⁵².

¹⁵¹Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 338-339; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 197; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 79.

¹⁵²Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 37; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 417; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 80.

2.6.2. Diğer Eşin Malvarlığına Emek veya Malvarlığı ile Katkıda Bulunulması

Değer artış payı alacağının doğabilmesinin bir diğer şartı 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesinin birinci fıkrası gereğince eşlerden birinin diğer eşin malvarlığı içerisinde yer alan mala ilişkin bir katkıda bulunmuş olmasıdır. Düzenleme ile amaçlanan bir eşten diğerine doğru gerçekleşen malvarlığı kaymasının telafisinin sağlanmasıdır¹⁵³.

Katkının eş tarafından yapılması gerekmektedir; zira bu alacak hakkı eşler arasında ortaya çıkmaktadır. Eşin yakınları tarafından bir katkıda bulunulması halinde ise katkının bu eş adına gerçekleştirildiğinin açıkça ifade edilmesi gerekmektedir. Örneğin eşlerden birinin kardeşinin, ev alınması esnasında açıkça kardeşi adına yaptığı katkıda bu minvalde değerlendirilebilecektir. Bu noktada belirtmek gerekir ki katkıda bulunulan malın ait olduğu mal grubu da önem arz etmemektedir. Dolayısıyla bu mal eşin edinilmiş malları arasında yer alabileceği gibi kişisel malları arasında da bulunması mümkündür¹⁵⁴.

Mal ifadesi ile genel malvarlığı değerleri kastedilmektedir. Örneğin; taşınır ve taşınmaz eşyalar menkul değerler malvarlığı değerleri arasında yer almaktadır. İsviçre Medeni Kanunu'nda katkıda bulunulacak unsur için malvarlığı ifadesi kullanılmış olsa da 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda

¹⁵³Gençcan, *Mal Rejimleri Hukuku*, 712; Yeniaras, "Değer Artış Payı Alacağı", 3667; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 305; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 200; Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları*, 785; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 80; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 267; Akça, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Kapsamında Eşlerin Paylı Mülkiyetlerinde Bulunan Malların Edinilmesine Yaptıkları Katkı Bakımından Değer Artış Payı Alacağı", 205.

¹⁵⁴Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 81; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 191.

mal ifadesi kullanılmış olup bu terminolojik farklılık da malın belirli olması zorunluluğunu doğurmuştur. Öte yandan eş bu mala diğer eşle veya üçüncü bir kişi ile malik olabilir¹⁵⁵.

Katkıdan ne anlaşılması gerektiği için ise öncelikle Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde¹⁵⁶ yer alan tanıma bakılmalıdır. Sözlüğe göre katkı; bir işin yapılması esnasında emek, bilgi, para vb. ile katılma ve yardım anlamlarına gelmektedir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesinde katkının hangi yöntemle yapılacağı belirli kılınmasa da bu katkının sonuçlarının nasıl olması gerektiğine açıkça yer verilmiştir. Dolayısıyla katkının neticesinde malın edinilmesi, iyileştirilmesi ya da korunması durumları ortaya çıkmış olmalıdır. Sonuç olarak bir katkının somut ve gözlemlenebilir olması beklenmektedir. Emek neticesinde değer artış payı alacağına hak kazanabilmesinin koşulu ise eş tarafından bu emeği aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüklerinin yerine getirilmesi amacıyla sarf edilmemiş olmasıdır (TMK m.185 ve devamı). Bu gibi katkılar ise hâlihazırda “artık değere katılma alacağı” kapsamında korunmaktadır¹⁵⁷.

Katkının maddi ya da şahsi bir edimle gerçekleştirilebilmesi mümkündür. Maddi edim bir miktar paranın verilmesi veya borcun üstlenilmesi gibi anlamlara gelmekte iken şahsi edim emek unsurunu barındırmaktadır. Eşin diğer eşe ait iş yerinde düzenli olarak ücretsiz çalışması emek ile gerçekleştirilen katkı anlamına gelirken bu iş yerinin mobilyalarının alınması esnasında eşin kendi ailesi tarafından takılan takıları bozdurması

¹⁵⁵ Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 80; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 191.

¹⁵⁶ Türk Dil Kurumu Sözlüğü, “Katkı” (10.12.2024).

¹⁵⁷ Akça, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Kapsamında Eşlerin Paylı Mülkiyetlerinde Bulunan Malların Edinilmesine Yaptıkları Katkı Bakımından Değer Artış Payı Alacağı”, 206; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 302; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 81-82; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 190; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 269.

maddi katkıdır. Eş adına üçüncü kişi tarafından bulunulan maddi katkı da değer artış payı alacağını doğurmaktadır. Örneğin ev alınması esnasında eşin babasının katkıda bulunması eş bakımından değer artış payı alacağı olacaktır¹⁵⁸. Öte yandan katkının istem dışı değil bilinçli olarak yapılması gerekmektedir. Örneğin eşe ait bir miktar altının ondan habersiz paraya çevrilerek mal edinilmesi durumunda diğer eşin rızasından ve katkısından söz edilemeyecektir¹⁵⁹.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesinde katkıya ilişkin üç farklı sonuç düzenlenmiştir. Bunlar sırası ile malın edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunmasıdır. Malın nasıl edinildiği ve hukuki sebebi önem arz etmektedir. Malın ediniminin ivazlı olarak gerçekleştirildiği durumlarda eş tarafından katkı ivazın tamamına yönelik olabileceği gibi bir kısmının karşılanması şeklinde de olabilmektedir. Katkının ivazın tamamına veya bir kısmına yönelik olarak gerçekleştirilmesi değer artış payı alacağını miktarının hesaplanmasında belirleyici olmaktadır. Örneğin bir evin satın alınması durumunda tapu harç bedelinin ödenmesi bu duruma örnektir. İvazsız yani karşılıksız bir kazanıma örnek olarak ise bu malın devir masraflarının ödenmesi verilebilir¹⁶⁰.

¹⁵⁸Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 323; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 195; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 540 Yargıtay 2. HD 2021/7482 Esas ve 2022/3441 Karar sayılı ve 11.04.2022 tarihli kararı “...Bu meblağın 20.920 TL kısmı davacı kadının babası tarafından verilen çekle karşılandığından bu kısım için kadın lehine değer artış payı hesaplanması doğru ise de...”; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 89; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 235.

¹⁵⁹Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 195; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 81.

¹⁶⁰Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 305; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 85; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 191; Sarı tarafından katkının malın edinimi, iyileştirilmesi ve korunması ile

Bir malın iyileştirilmesinden anlaşılması gereken ise hâlihazırda diğer eşin mülkiyetinde yer alan malın değerinin artmasına sebep olunmasıdır. Malın iyileştirmesine katkıdan söz edilebilmesi için katkının yapıldığı anda malın değerinin ve veriminin artması gerekmektedir. Burada iyileştirme sonucu malda esaslı bir değişikliğin meydana gelmesi beklenmektedir¹⁶¹. Eşe ait bahçedeki meyvelerin ilaçlanması ve arabanın boyatılması iyileştirmeye örnektir. Anacak arabanın yıkatılması esaslı bir değişiklik yaratıp değer veya verim artışına neden olmadığı için iyileştirme sayılmamaktadır¹⁶².

Malın korunmasına katkı sağlanması durumu ise malın herhangi bir değer kaybına uğramasının ve yapısının korunması sağlanarak değerinin düşmesinin birtakım harcamalarla önüne geçilmesidir. Eş tarafından katkı sağlanan malvarlığı değerinde değer artışı meydana geldiyse iyileştirme söz konusuysa değer kaybının önüne geçilmesi durumunda korunmasına yönelik katkı mevcuttur. Malın korunmasına ilişkin katkıdan söz edilebilmesi malın rutin bakımlarının ötesinde bir katkının mevcut olması gerekmektedir¹⁶³. Örneğin evin eskimiş dış cephe yalıtımının yenilenmesi koruma maksatlı katkı anlamına gelirken evin iç cephe boyası bu kapsamda yer almamaktadır.

sınırlandırılmaması gerektiği ifade edilmektedir, Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 269.

¹⁶¹Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 302; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 86; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 269.

¹⁶²Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 325; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 234-235; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 191-192.

¹⁶³Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 325; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 87; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 244; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 192.

2.6.3. Yapılan Katkı için Hiç ya da Gereği Kadar Karşılık Alınmamış Olması

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'inci maddesinin birinci fıkrası gereğince katkıda bulunan eşin, malvarlığı ya da emeğiyle sağladığı katkısı karşılığında hiç ya da yeterince karşılık almamış olması gerekmektedir¹⁶⁴. Mehaz İsviçre Medeni Kanunu'nun 206'ncı maddesinde yalnızca uygun bir karşılık ifadesine yer verilmişken TMK'de bu kavram genişletilerek yasalaşmış böylece herhangi bir yoruma yer bırakmamıştır. Zira mehaz kanunda yer alan uygun karşılık ifadesinin doğrudan yasalaşması halinde hiç karşılık alınmaması halinin bu kapsamda yer alıp almadığı tartışmaları doğacaktır¹⁶⁵.

Karşılığın mahiyetine ilişkin olarak "hiç ya da uygun bir karşılık" ifadesine yer verilmiş olup karşılığın ne olabileceği netleştirilmemiştir. Katkı emek yahut malvarlığı değeri şeklinde olabilmektedir. Öğretide emek kavramına ilişkin olarak 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 196'ncı maddesinin ikinci fıkrasına atıfta bulunulmakta olup geniş yorumlanması gerektiği ifade edilmektedir. Karşılığın uygunluğuna ilişkin değerlendirme objektif olarak somut olay kapsamında gerçekleştirilmeli ve karşılığın sebebinin sağlanan katkı olması gerekmektedir. Bu noktada belirtmek gerekir ki katkı sağlanan malın evlilik birliği içerisinde katkıda bulunan eş tarafından

¹⁶⁴Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 332; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 201; Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları*, 784; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 89; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 235; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 271.

¹⁶⁵Yeniaras, "Değer Artış Payı Alacağı", 3671; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 90.

da kullanılıyor olması alacağını ortadan kaldırmamaktadır¹⁶⁶.

Hâlihazırda katkıda bulunanın, katkısı karşılığında karşılık almış olması evliliğin ve edinilmiş mallara katılma rejiminin doğası gereği bu alışverişi evlilik kapsamından çıkarmakta bir üçüncü kişiler ile gerçekleştirilen alelade bir borç ilişkisi haline getirmektedir. Dolayısıyla yapılan katkı çalışma ise ücret, mal ve para karşılığı ise para veya faiz alınmışsa değer artış payı alacağından söz edilemeyecektir¹⁶⁷. Yine de somut olayın unsurlarının göz önünde bulundurulması suretiyle değerlendirmede bulunulması gerekmektedir.

2.6.4. Katkının Bağışlama Kastı ile Gerçekleştirilmemesi

Alacağın doğabilmesi için düzenleme altına alınan bir diğer şart ise katkının bağışlama kastı olmaksızın gerçekleştirilmesine ilişkin zorunluluktur. Bu şart özellikle öğreti ve yargı kararları neticesinde şekillenmiştir. Böyle bir şartın düzenlenmesinin nedeni ise bağışlama kastı ile hareket edildiği durumda mülkiyetin derhal karşı tarafa naklinin gerçekleşecek olması ve verilen şeyin geri alınamayacak olmasıdır. Her ne kadar evlilik birliği içerisinde eşlerin birliğe sundukları katkının karşılıksız olması bekleniyor olsa da gerçek saik beraberlik ve dayanışma gibi duygulardır. Bağışlama ise hukuki bir işlem olup birlik içerisinde sunulan tüm katkıların bağışlama kastıyla yapıldığının kabulü evlilik birliğinin sonlandığı vakitte menfaat kaybına neden olacak ve eşlerin malvarlığı değerleri arasında haksız kaymalar yaşanacaktır. Öğretide tartışmalı olmakla beraber, hukukumuzda eşlerin karşılıksız gibi görünen kazandırmalarının bağış olmadığı yönünde bir karinenin mevcut olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla aksini iddia eden bu iddiasını ispatla mükellef

¹⁶⁶Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 332; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 91.

¹⁶⁷Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 90; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 196-197.

olduğu belirtilmektedir¹⁶⁸.

Bağışlama hukuki bir işlem olduğundan 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 203'üncü maddesi gereğince eşler tarafından iddialarının tanıkla ispatı mümkündür¹⁶⁹. Buna karşın Yargıtay, davacı tarafından soyut tanık beyanlarına dayanılması suretiyle taşınmazın edinimi esnasında katkıda bulunduğu iddiasını ispata kabil bulunmamıştır¹⁷⁰.

¹⁶⁸İlker Öztaş, "Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesinde Eşler Arası Karşılıksız Kazandırmalara İlişkin Yargıtay'ın Verdiği Bazı Kararların Değerlendirilmesi" Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2013), 900; Yeniaras, "Değer Artış Payı Alacağı", 3670; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 102; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 306; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 336; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 92; Bkz. aynı minvalde Yargıtay HGK'NİN 2017/81613 Esas ve 2019/419 Karar sayılı ve 09.04.2019 tarihli kararı "... Somut olayda mahkemece davacı tarafından taşınmazın davalıya bedelsiz olarak devredildiği şeklindeki açıklaması bağış iradesi kabul edilmesi doğru değildir. Az yukarıda da ifade edildiği üzere evlilik birliğinin ömür boyu süreceği inancının hâkim olduğu düşüncesiyle ortak yaşamı ve ailenin geleceğini güvence altına almak, daha rahat yaşam sağlamak amacıyla beraberlikten doğan dayanışma ile karşılıklı güvene dayanarak, örf ve adete uygun olarak eşlerin birlikte yatırım yapmalarının bağış olarak değerlendirilemeyeceği kuşkusuzdur. Zira eşler arasında dayanışma, güven ve sadakat esastır. Gelecekte aile üyelerinin yararlanacakları beklentisiyle birlikte malvarlığı edinme çabaları, eşlerden birinin sebepsiz zenginleşmesiyle sonuçlanmamalıdır..."; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 183.

¹⁶⁹Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 239; Yargıtay 8. HD 2019/12 Esas ve 2019/3792 Karar sayılı 08.04.2019 tarihli kararı "...bir kısım davacı tanıklarının da davacının dava konusu taşınmaz üzerinde yapılan iyileştirmelere katkıda bulunduğunu beyan ettikleri anlaşıldığına göre; davacının kıdem tazminatı ile davaya konu taşınmaz üzerinde yapılan iyileştirmelere katkıda bulunduğunun kabulü doğru ise de, iyileştirme değeri dikkate alınmadan, hesaptan kullanılan 29.288,48 TL'nin tamamının iyileştirme bedeli kabul edilerek değer artış payı alacağına hükmedilmesi doğru değildir..."; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 94.

¹⁷⁰Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 319; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 201; Yargıtay 8. HD 2015/20318 Esas ve 2017/12571 Karar sayılı ve 10.10.2017 tarihli kararı "... tanık beyanı dışında ziynetlerin miktarı ve taşınmazın

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesinin son fıkrası gereğince değer artış payından feragat ancak eşler arasında akdedilen yazılı bir anlaşmayla mümkündür. Dolayısıyla bir eş diğer eş tarafından kendi malvarlığına yönelik olarak gerçekleştirilen katkının sözlü olarak elden bağışlandığı iddiasıyla değer artış payı alacağına ilişkin borcunu ödemekten kaçınamayacaktır¹⁷¹.

2.6.5. Katkı Yapılan Malda Tasfiyesi Esnasında Değer Artışı Oluşması

Değer artış payı alacağı iki durumda ortaya çıkmaktadır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesi gereğince “...*değer artış payı alacağı tasfiye sırasında malın değerinin artması durumunda*” ya da “*malda bir değer kaybı olsa dahi başlangıçtaki katkı oranında...*” ortaya çıkmaktadır¹⁷².

Temelde değer artış payı alacağı kavramını yukarıda yer verilen iki durumdan ilki olan tasfiye esnasında malın değerinin artması durumu karşılamaktadır. Ancak bu kavramın ne anlama geldiği ise yine öğretide ve yargı kararlarında açıklanmış olup kanun koyucu tarafından detaylandırılmamıştır. Öğretide iki tür değer artışı kavramı üzerinde

alınmasında kullanıldığına yönelik somut delil olmamasına rağmen mahkemenin davacının dava dilekçesinde belirtilen ziynet miktarı dikkate alınarak değer artış payı alacağına hükmedildiği anlaşılmıştır. Davacının iddiasıyla soyut tanık beyanlarına dayalı olarak ziynet eşyalarının taşınmazın alınmasına kullanıldığının kabul edilerek karar verilemez. Mevcut delil ve dosya kapsamına göre davacının değer artış payı alacağı hesaplanamamıştır...”.

¹⁷¹Yusuf Uluç, *Mal Rejimleri ve Tasfiyesi* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2014), 869; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 93; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 241.

¹⁷²Yenipınar, *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*, 64; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 102; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 362; Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları*, 785; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 95-96.

durulmaktadır; endüstriyel değer artışı ve konjonktürel değer artışı. Endüstriyel değer artışı; malın değerinin artışının piyasada mevcut bulunan arz-talep dengesine bağlı olmaksızın üçüncü bir kişi tarafından gerçekleştirilen olağan yönetim faaliyetlerinin üstünde bir faaliyete bağlı olduğu durumları ifade ederken, konjonktürel değer artışı; malın değer artışının tamamıyla piyasada mevcut bulunan arz-talep dengesine bağlı olan halleri ifade etmektedir¹⁷³. Öğretide kanun koyucu tarafından kast edilen değer artışı kavramından konjonktürel değer artışının anlaşılması gerektiği ve malın değerinin piyasanın doğal hareketlenmesi neticesinde belirlenmesi gerektiği ifade edilmektedir¹⁷⁴. Başka bir görüşe göre ise endüstriyel değer artışı dikkate alınmalıdır. Ancak bu değer artışına ilişkin çabayı üçüncü bir kişi gerçekleştirdiyse 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesi kapsamında değerlendirilmelidir. Nitekim katkıda bulunulan eşin böyle bir değer artışından faydalanamaması menfaat dengesizliğine sebep olacaktır¹⁷⁵.

Değer artış payı alacağına sebep olan bir diğer durum ise bir değer kaybı söz konusu olsa dahi başlangıçta yapılan katkının talep edilebiliyor olunması halidir. Dolayısıyla alacak hakkının yalnızca malın değerinde meydana gelen artışa bağlı olarak ortaya çıkmayacaktır. Sonuç olarak ise diğer şartların da sağlandığı bir durumda katkıda bulunan eşin herhangi bir kaybı olmayacak başta yaptığı katkıyı talep edebilecektir. Kanun koyucu tarafından

¹⁷³Günarslan, "Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi", 15-16; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 362; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 95; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 243; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 151-152.

¹⁷⁴Günarslan, "Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi", 15-16; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 363; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 95; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 243.

¹⁷⁵Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 96; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 198.

katkıda bulunan eşe katkısının parasal karşılığı garanti edilmiş olup öğretide bu durum nominal değer garantisi olarak adlandırılmaktadır¹⁷⁶.

Bir diğer üzerinde durulması gereken husus ise katkıda bulunulan malın, mal rejiminin tasfiyesi esnasında tasfiyeye tabi malvarlığı içerisinde yer almaması durumudur. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesinin ikinci fıkrası mehz İsviçre Medeni Kanunu düzenlemesinden farklıdır. ZGB ilgili malın tasfiye öncesine malvarlığı unsurları içerisinde yer almaması durumunda değer artış payının malın elden çıkarıldığı andaki değeri üzerinden hesaplanacağını ve alacağın derhal muaccel hale geleceğini düzenlemiştir. TMK'de ise bu noktada mahkemeye tanınan takdir yetkisinin karar esnasında gerekçelendirilecek olması nedeniyle; her ne kadar TMK'de yer verilmemiş olsa da ZGB'ye benzer şekilde hâkim tarafından malın elden çıkarılma anında elde edilen karşılık değerinin dikkate alınacağı anlamına gelmektedir¹⁷⁷.

2.6.6. Alacaktan Vazgeçilmemiş Olmalı ve Alacak Talep Edilmelidir

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesinin üçüncü fıkrası gereğince eşler değer artış payı alacaklarından tamamen vazgeçebilecekleri gibi bu alacağa ilişkin pay oranlarını kendi aralarında belirleyebilmektedirler. İlgili hükümde de yer verildiği üzere eşler bu

¹⁷⁶Zeytin, "Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi", 300; Günarlan, "Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi", 18; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 305; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 206; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 199.

¹⁷⁷Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 306; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 421; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 96-99; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 119; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 199; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 279.

tercihlerini aralarında akdedecekleri yazılı bir anlaşma ile açıklığa kavuşturmalıdırlar. Söz konusu düzenleme emredici olmayıp tamamlayıcı niteliktedir. Dolayısıyla mal rejimi sözleşmesi ile yapılması gibi bir zorunluluk yoktur. Bu irade adi bir sözleşme ile de ortaya konulabilmektedir¹⁷⁸.

Yazılı olma şartı değer artış payı alacağı doğmadan önceki anlaşmalar için aranmakta olup alacak doğduktan sonra bir vazgeçme hali söz konusu olduğunda bu şart aranmayacaktır¹⁷⁹. Öğretide yazılı anlaşmadan anlaşılması gerekenin 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 14'üncü maddesinde düzenleme altına alınmış olan adi yazılı sözleşme olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla söz konusu hüküm gereğince sözleşmede aleyhine hüküm doğacak eşin imzası yeterli olduğundan; değer artış payı alacağı oranı azaltılıyor veya tamamen feragat ediliyorsa katkıda bulunan eşin imzası, oran artırılıyor ise değer artış payını ödeyecek olan eşin imzası yeterli olacaktır¹⁸⁰.

Alacağından vazgeçmemiş olan eşin hakkını elde edebilmesi için dava açması gerekmektedir. Dolayısıyla aktif bir eylemle bu isteğin ortaya konulması gerekmektedir. Zira uygulamada mahkeme resen bu minvalde bir karar veremeyecektir. Nitekim 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun

¹⁷⁸Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 363; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 205-206; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 577; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 97.

¹⁷⁹Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 272; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 363; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 97; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 199.

¹⁸⁰**Demirel ve Büberci, Boşanma Davaları, 363; Günarşlan, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı, 98 Zeytin, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 199.**

25 ve 26'ncı maddelerinde de düzenlendiği üzere eş tarafından tasfiye davasında hangi taleplerde bulunulduğunun açıkça ifade edilmesi gerekmektedir¹⁸¹.

2.6.7. Mal Rejimi Sonlanmış Olmalıdır

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesinin birinci fıkrası gereğince değer artış payı alacağı tasfiye anında ileri sürülebilmektedir. Dolayısıyla tasfiye aşamasına geçilebilmesi için eşler arasındaki mal rejimi sonlanmış olmalıdır¹⁸². Bu noktada belirtmek gerekir ki mal rejimi boşanma davasının açılmasıyla sonlansa da dava sonucu kesinleşene kadar askıdadır. Dolayısıyla değer artış payı alacağı davasının boşanma davası kesinleşmeden açılması durumun mahkeme tarafından ne yönde hüküm verileceği önem arz etmektedir. Bu gibi durumlarda Yargıtay'ın kararlarında da görülebileceği gibi değer artış payı alacağına ilişkin olarak boşanma davası bekletici mesele yapılmalı ve boşanma davasının sonucuna göre karar verilmelidir¹⁸³. Bekletici mesele yapılan boşanma davası neticesinde boşanma kararı verildiyse ve bu

¹⁸¹Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 365; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 188; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 526.; Altıntaş, *Yasal Mal Rejiminde Eşin Katılma Alacağını Azaltmak Kastıyla Yapılan Devirler*, 35.

¹⁸²Aksi yönde bkz. Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 304 “...Katkı yapan eş, değer artış payını her zaman talep edebilir. Bunun için mal rejiminin sona ermesi ve tasfiyesine geçilmiş olması gerekmez. Zira, değer artış payı, edinilmiş mallara katılma rejimi kapsamında düzenlenmiş olsa bile doğrudan mal rejiminin konusu olan bir kurum değildir. Özel nitelikte bir alacak olarak düzenlenmiş olması, onun, sadece mal rejiminin sona ermesi halinde talep edilebileceği anlamına gelmez...”; Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları*, 785; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 99.

¹⁸³Gençcan, *Mal Rejimleri Hukuku*, 803-804; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 276; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 544; Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları*, 743; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 100.

karar kesinleştiiyse bir sorun yaşanmayacak ve mahkeme davanın esasına girebilecektir. Ancak dava sonucunda ret veya ayrılık kararı verildiyse değeri artış payı davasının esasına geçilmemesi gerekmektedir¹⁸⁴.

¹⁸⁴Gençcan, *Mal Rejimleri Hukuku*, 803-804; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 345-346; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 199; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 101; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 274.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEĞER ARTIŞ PAYI ALACAĞININ HESAPLANMASI

3.1. Genel Olarak

Değer artış payı alacağı tasfiye anında malvarlığı unsurunun değerinde artış olması durumunda ya da artış olmasa bile katkıda bulunan eşin en başta yaptığı katkısının nominal değerinin garantisinin sağlanmasıyla doğmaktadır. Nominal değer garantisinin mevcut olduğu durumlarda katkıda bulunan eşe katkı miktarı parasal olarak aynen iade edilmektedir. Dolayısıyla herhangi bir oran hesaplaması yapılmasına gerek kalmamaktadır. Ancak malın değerinin tasfiye esnasında artması halinde, değer artış payı alacağı çeşitli unsurların bir arada değerlendirilmesi suretiyle oranlanarak hesaplanmaktadır¹⁸⁵.

Değer artış payı alacağı hesaplamaları 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yürürlük tarihi baz alınarak yöntem bakımından farklılık arz etmektedir. Bilindiği üzere yürürlük tarihinden önce geçerli olan yasal mal rejimi kapsamında o dönemde gerçekleştirilen katkılar bakımından değer artış payı alacağı değil katkı alacağı gündeme gelmektedir. TMK'nin yürürlüğü sonrasında ise bir eşin diğer eşin malvarlığı unsuruna gerçekleştirdiği katkı sonucunda tasfiye esnasında talep ettiği alacak değer artış payı alacağı olacaktır. Dolayısıyla 01.01.2002 öncesi gerçekleştirilen ve bu tarihten sonra sonlanan evlilikler bakımından ikili bir hesaplama yapılması gerekmektedir¹⁸⁶.

¹⁸⁵Zeytin, “Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi”, 300; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 305; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 385; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 106.

¹⁸⁶Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 103.

3.2. Değer Artış Payının Çeşitli Kriterlere Göre Hesaplanması

3.2.1. Eş Tarafından Katkının 01.01.2002 Tarihinden Önce Yapılması Durumunda

Mülga 743 sayılı “Türk Kanunu Medenisi”nin yürürlükte olduğu dönemde eş tarafından diğer eşin malvarlığına yönelik olarak gerçekleştirilen katkının talep edilebilmesini düzenleyen bir yasa hükmü mevcut değildi. Bu soruna Yargıtay içtihadı olarak geliştirdiği katkı payı alacağı davası ile çözüm getirmişti. Yargıtay’ın bu konudaki görüşüne göre; eş tarafından mal ayrılığı döneminde diğer eşin malvarlığında yer alan unsurun edinimine, iyileştirilmesine ya da korunmasına katkıda bulunmuş ve hiç ya da gereği gibi karşılık alamadıysa malda ortaya çıkan değer artışı için mala gerçekleştirdiği katkısı oranında bir alacak doğacaktır. Şahsi bir hak olan söz konusu alacak, eş tarafından gerçekleştirilen katkı boşanma davası açıldığı tarihteki değer esas alınarak hesaplanacaktır¹⁸⁷. Alacak hakkına sahip olan eş tarafından faiz talep edilecekse de yine dava tarihi esas alınacak dolayısıyla faizin başlangıç tarihi de dava tarihi olacaktır. Yargıtay katkı payı alacağına ilişkin uyuşmazlığın 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun genel hükümleri gereğince çözülmesi gerektiğini ifade etmektedir¹⁸⁸. Söz konusu hesaplama gerçekleştirilirken ilk olarak katkı oranı belirlenir ardından katkı ile katkıda bulunulan malın katkı tarihindeki değerleri (katkı dâhil) oranlanır (Mülga 743 sayılı “Türk Kanunu Medenisi” döneminde uygulanmakta olan 152’nci maddesi kapsamında erkek, eş ve çocuklarına bakmakla yükümlü olduğundan bu durum dikkate

¹⁸⁷Öztañ, *Aile Hukuku 6. Bası*, 474-475; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 596; Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları*, 786; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 106.

¹⁸⁸Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 247; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 107.

alınmalıdır)¹⁸⁹. Katkı değerinin matematiksel olarak kesin tespiti mümkün olamıyorsa hâkim tarafından takdir yetkisi kullanılır¹⁹⁰. Katkı oranının tespitinin ardından katkı yapılan malın dava tarihindeki değeri belirlenir ve birinci basamakta bulunan katkı oranı ile çarpılarak katkı payı alacağı elde edilir¹⁹¹.

Katkı payı alacağına ilişkin hesaplamalarda katkı gerçekleştirilen malın dava tarihine konu değeri esas alınarak hüküm kurulur. Diğer taraftan 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesinde yer alan nominal değer garantisini katkı payı alacağında mevcut olmadığından, katkıda bulunulan mal değer kaybettiye eş bu değer kaybına katlanmak durumundadır¹⁹². Örneğin; kocasının sahibi olduğu 600.000 TL değerindeki dairenin iyileştirilmesine 10.000TL'lik aile yadigarı ziynetini satarak katkıda bulunan kadının katkı oranı $10.000/600.000=1/60$ olacaktır. Dava tarihinde taşınmazın değeri artarak örneğin 1.200.000 TL olmuşsa katkı payı alacağı miktarı $1.200.000 \times 1/60 = 20.000$ TL olacaktır. Daha basit bir anlatımla evin değeri iki kat arttığı için başlangıçta yapılan katkı da iki kat artmış olacaktır.

Yargıtay uygulamaları gereğince; boşanma 01.01.2002 sonrası gerçekleşmişse ve bu esnada katkıda bulunulan mal halen malvarlığı içerisinde yer alıyorsa dahi katkı payı alacağı hesaplaması yine malın dava tarihindeki değeri esas alınarak gerçekleştirilmelidir¹⁹³.

¹⁸⁹Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 108

¹⁹⁰Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 109.

¹⁹¹Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları*, 786; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 109.

¹⁹²Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 597; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 109.

¹⁹³Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 193; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 598; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 110.

3.2.2. Eş Tarafından Katkının 01.01.2002 Tarihinden Sonra Yapılması Durumunda

Eş tarafından 1 Ocak 2002 tarihinden sonra diğer eşin malvarlığı unsurunun edinimi, iyileştirilmesi veya korunması amacıyla katkıda bulunulduysa eş bu katkısı için 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 227’nci maddesi kapsamında değer artış payı alacağına hak kazanacaktır¹⁹⁴.

Katkıda bulunan malın değer kaybetmesi durumunda 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 227’nci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen ve öğretide nominal değer garantisi olarak adlandırılan ilke gereğince, başlangıçta yapılan katkı kadar alacak hakkı mevcut olacak yani eşe katkıda bulunduğu tutar iade edilecektir. Bu durumda yasal düzenleme gereği eş tarafından yapılan katkı neticesinde malın değerindeki artışa dayanan değer artış payı alacağı malda meydana gelen değer kaybından etkilenmeyecektir¹⁹⁵.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu kapsamında değer artış payı alacağına ilişkin katkıda bulunan malın değerinin tasfiye anında artması durumunda ise TMK’nin 227’nci maddesinin birinci fıkrası gereğince eş maldaki değer artışı üzerinde gerçekleştirdiği katkısı oranında değer artış payı alacağına hak kazanacak olup hesaplamalar esnasında malın tasfiye anındaki değeri esas alınacaktır¹⁹⁶. Tasfiye anı ise Yargıtay tarafından hâkimin mal

¹⁹⁴Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları*, 786; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 112.

¹⁹⁵Belge, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artışına Katılma”, 38; Zeytin, “Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi”, 300; Günarslan, “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”, 17; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 305; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 362; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 113.

¹⁹⁶Belge, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artışına Katılma”, 38; Günarslan, “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”, 16; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 362; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*,

rejimini sonlandırdığı ve değer artış payı ile katılma alacağına karar verdiği an olarak kabul edilmektedir. Uygulamada bu durum değer kaybına neden olabilmektedir. Yargılama süreçlerinde bilirkişiye başvurulması tasfiye anı değerinin sağlıklı belirlenememesine sebep olabilmektedir. Bu kapsamda öğretide değerlendirme anı olarak Yargıtay ile aynı doğrultuda olacak şekilde; son keşif ve bilirkişi incelemesinin yapıldığı an esas alınarak tasfiye anının belirlenmesi gerektiği ifade edilmektedir¹⁹⁷.

Değer artış payı alacağı hesaplanırken iki formül kullanılabilmekte olup bunların ikisinin de sonuçları aynıdır¹⁹⁸. Birinci formül gereğince; katkıda bulunulan malın tasfiye tarihindeki değeri esas alınır¹⁹⁹. Eş tarafından yapılan katkının gerçekleştirildiği tarihteki katkı miktarının belirlenmesi gerekmekte olup bu değer katkının gerçekleştirildiği zamandaki sürüm değerine göre belirlenmelidir. Örneğin; katkı para olarak gerçekleştirildiyse bu paranın katkı anındaki nominal değeri, emek olarak yapıldıysa benzer dönemde benzer çalışmanın karşılığı neyse o esas alınmalıdır. Bu kapsamda katkı gerçekleştirilen malın başlangıçtaki değerinin belirlenmesi gerekmekte olup eğer katkı malın edinimine yönelikse değeri öğretide değerinin nasıl

114; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 256; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 200.

¹⁹⁷Günarslan, “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”, 16; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 503; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 119; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 222-223.

¹⁹⁸Günarslan, “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”, 16; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 386; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 121.

¹⁹⁹Belge, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artışına Katılma”, 39; Günarslan, “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”, 16; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 394; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 619; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 112; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 201.

belirleneceği hususu tartışmalıdır. Bir görüşe göre mal için ödenen miktar değeri ifade ederken²⁰⁰; başka bir görüşe göre malın edinimi için ödenen miktar ile katkının toplamı malın değerini oluşturur. Malın iktisabından sonraki katkılar içinse değer hesaplaması malın katkı tarihindeki sürüm değeri ile katkı miktarının toplanması neticesinde elde edilir²⁰¹.

Belirtmek gerekir ki malın iktisabından sonra gerçekleştirilen katkıda malın sürüm değeri düşmüşse hesaplama yapılırken sonradan ortaya çıkan sürüm değeri esas alınmamaktadır. Bu noktada ilk olarak katkı oranı hesaplanmalıdır yani yapılan katkı miktarı, katkıda bulunulan malın başlangıç değerine oranlanmalıdır. Yargıtay tarafından belirtildiği üzere katkı oranı matematiksel olarak elde edilemiyorsa hâkim takdir yetkisini kullanmalıdır²⁰². 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 227’nci maddesinin birinci fıkrasında tasfiye anındaki değer artış payı alacağı düzenlendiğinden ve TMK’nin 239’uncu maddesinin üçüncü fıkrasında alacağa ilişkin faizin tasfiyenin sonlanmasından itibaren geçerli olacağı ifadesinden hareketle, malın tasfiye anındaki değerinin belirlenmesi gerektiği sonucu doğmaktadır. Bu değer ise TMK’nin 232’nci maddesi kapsamında malın sürüm değeri veya TMK’nin 233’üncü maddesi kapsamında gelir değeridir. Sonuç olarak ise değer artış payı alacağı katkı yapılan malın tasfiye esnasındaki sürüm değeri ile katkı

²⁰⁰Zeytin, “Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi”, 300; Günarlan, “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”, 17; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 117 “... Zira eşin katkısı, malın edinim değerinin içindedir. Bu durumda başlangıç değerinin hesaplanmasında, malın katkı yapıldığı andaki değerine katkı miktarının eklenmesi adalete ve hakkaniyete aykırı olacaktır...”

²⁰¹Belge, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artışına Katılma”, 40; Günarlan, “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”, 17; Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 116.

²⁰²Günarlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 118

oranının çarpılması suretiyle hesaplanır²⁰³.

İkinci formül gereğince ise öncelikle değer artışı hesaplanır. Değer artışı, tasfiye anındaki değerinden başlangıç değeri çıkarılarak hesaplanır. Değer artışı ile katkı oranı arasında çarpma işleminin uygulanması neticesinde değer artış payı elde edilir. Değer artış payı alacağı; başlangıçtaki katkı ile değer artış payının toplamı neticesinde elde edilen tutardır²⁰⁴. Açıklamalarına yer verilen bu iki formülde de ortak bir şekilde uygulanacak olan basamaklar sırası ile; malın değeri tasfiye anında azalmışsa nominal değer garantisi gereğince başlangıçta yapılan katkı kadar alacak hakkının mevcut olması ve katkıda bulunulan mal tasfiyeden önce elden çıkarıldıysa 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince hâkim takdir yetkisini kullanarak bir değer belirleyecek olmasıdır²⁰⁵.

Örneğin; katkıda bulunulan malın değer kaybetmesi durumunda geçerli olan nominal değer garantisine ilişkin olarak katkıda bulunulan malın başlangıçtaki değeri 100.000 TL'dir ve diğer eş tarafından bu malın edinimine 20.000 TL katkıda bulunulmuştur. Tasfiye anında malın değeri 90.000TL olmuştur. Bu noktada artık değer artış payı alacağı hesaplaması yapılmayacak ve katkıda bulunan eş başlangıçtaki katkı miktarı olan 20.000 TL'yi talep edebilecektir.

Örneğin; Eşlerden A'nın 400.000 TL'lik motosikletinin edinimi esnasında diğer eş B 100.000 TL katkı gerçekleştirmiştir. Tasfiye tarihinde malın değeri 600.000 TL'dir. Birinci formüle göre; malın başlangıç değeri 400.000TL, katkı oranı $100.000/400.000=1/4$, değer artış payı alacağı

²⁰³Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 101; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 119.

²⁰⁴Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 119; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 121.

²⁰⁵Günarslan, "Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi", 18; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 112.

$600.000 \times (1/4) = 150.000$ TL olacaktır. İkinci formül kullanılarak hesaplanmak istenirse; malın katkı sonrası başlangıç değeri 400.000 TL, değer artışı $600.000 - (400.000) = 200.000$ TL, katkı oranı $= 100.000/400.000 = 1/4$, değer artış payı $= 200.000 \times 1/4 = 50.000$, değer artış payı alacağı $= 50.000 + 100.000 = 150.000$ TL olarak bulunur.

Bu hesaplamalar gerçekleştirilirken başlangıç değerine ilişkin olarak öğretide yer alan “*malın edinimi esnasındaki başlangıç değerine katkı payının eklenmeyeceği*” görüşü esas alınmıştır. Diğer görüş esas alınarak hesaplama yapılmak istenirse başlangıç değeri için $400.000 + 100.000 = 500.000$ TL esas alınmalıdır.

3.2.3. Katkıda Bulunulan Malvarlığı Değerinin Tasfiyeden Önce Elden Çıkarılması Durumunda

Eş tarafından katkıda bulunulmuş olan malın tasfiye öncesinde elden çıkarılmış olması mümkündür. Bu durumda 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 227’nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince elden çıkarılan mal hiç var olmamış gibi tasfiye dışı bırakılmayacak olup hâkim tarafından hakkaniyete uygun bir bedel belirlenerek değer artış payı alacağı hakkı doğan eşe ödenmesine hükmedilecektir²⁰⁶.

Hâkim tarafından katkının hakkaniyete göre belirlenmesi esnasında somut olayın özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bu kapsamda katkıda bulunulan malın elden çıkarılma usulü önem arz etmektedir. Öğretide malın elden çıkarılması esnasında elde edilen karşılığa göre bir oranlama

²⁰⁶Belge, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artışına Katılma”, 38; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 103; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 363; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 123; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 257; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 279.

yapılmasının hakkaniyete uygun olacağı ifade edilmektedir.²⁰⁷.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 227’nci maddesinin ikinci fıkrası, İsviçre Medeni Kanunu’nun 206’ncı maddesinin ikinci fıkrası ile paralel bir düzenlemedir. İsviçre düzenlemesinde diğer eş ödenecek tutar bakımından hâkime takdir yetkisi verilmemiş ve elden çıkarma esnasında elde edilen değere göre alacağın belirlenmesi gerektiği düzenlenmiştir. Öğretide mehzaz kanundan farklı bir düzenleme tercih edilmesinin gerekçesi olarak elden çıkarılan malın bedelinin belirlenmesinde zorluk yaşanabileceği ifade edilmektedir²⁰⁸.

3.2.4. Eş Ait Birden Fazla Mala Katkıda Bulunulması Durumunda

Nominal değer garantisi 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 227’nci maddesinin birinci fıkrasında “...bir değer kaybı söz konusu olduğunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır...” şeklinde düzenleme altına alınmıştı. İsviçre Medeni Kanunu’nun ise bu maddeye ilişkin düzenlemesi olan 206’ncı maddesinde, TMK’nin 227’nci maddesinden farklı olarak “mal” yerine “mallar” şeklinde bir düzenleme içermektedir. Dolayısıyla ZGB ile birden fazla mala ilişkin değer artış payından doğan alacak hakkı düzenleme altına alınmışken TMK tek bir mal için düzenleme getirir. Bu kapsamda eş tarafından diğer eşin birden fazla malına katkının gerçekleştirilmesi durumunda değer artış payından doğan alacağın nasıl hesaplanacağı

²⁰⁷Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 422; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 123; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 257.

²⁰⁸Belge, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artışına Katılma”, 38; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 123; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 278.

önem arz etmektedir²⁰⁹.

İsviçre Medeni Kanunu’nun 206’ncı maddesi “global hesaplama” adı verilen bir hesaplama yöntemine imkân tanımaktadır. Bu hesaplama yönteminde nominal değer garantisi mevcuttur ancak tüm mallara yapılan toplam katkı değeri için geçerlidir. Yani her bir mal için ayrı ayrı nominal değer garantisi tanınmamıştır. Bunun sonucu olarak global hesaplamada her bir malda yer alan değer artışı ile değer kaybına ilişkin kalemler birbirinden mahsup edilmekte ve pozitif bir değer elde edilmesi durumunda bu tutar değer artış payı alacağını oluşturmakta, negatif çıkarsa bu defa nominal değer garantisi devreye girecek ve gerçekleştirilen katkıların toplamı neticesinde değer artış payı alacağı bulunacaktır. Bu yöntem ile katkıda bulunanın eşin kardan zenginleşmesi, diğer eşin ise tamamıyla zarar görmesi engellenmektedir²¹⁰. Öğretide global hesaplamanın bizim mevzuatımız bakımından da uygulanabileceği aksi takdirde malvarlığı değerine katkıda bulunulan eşin tüm değer kayıplarından sorumlu tutulmuş olacağı ve menfaat dengesizliğine yol açacağı ifade edilmektedir²¹¹.

Örneğin; 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun geçerli olduğu dönemde evlenen ve herhangi bir mal rejimi tercihinde bulunmayan A ile B arasında yasal mal rejimi geçerlidir. Evliliklerinin ardından 2008 yılında 160.000 TL’ye bir ev almışlardır. A, bu eve kendi kişisel malından 40.000 TL

²⁰⁹ Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 210; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 590; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 124.

²¹⁰Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 223; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 124.

²¹¹Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 210; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 222; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 589; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 125; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 222-223.

ile evin iyileştirilmesine esaslı şekilde katkıda bulunmuştur. Evin değeri bu katkı ile 240.000 TL'ye ulaşmıştır. Aynı yıl içerisinde A tarafından eşi B'nin otomobil satın almasına 50.000 TL katkıda bulunmuş olup otomobilin edinim fiyatı 200.000 TL'dir. Eşler 2010 yılında çekişmeli olarak boşanma davası açmışlar ve mahkeme tarafından 2012 yılında boşanmalarına karar verilmiştir. Kararın kesinleşmesinin ardından A tarafından dava açılarak ev ile otomobile yapılan katkılar talep edilmiştir. Dairenin 2012 yılındaki değeri 360.000 TL, otomobilin ise kaza neticesinde ağır hasar kaydı aldığı için değeri 160.000 TL'dir. Burada değer artış payı alacağı global hesaplama yöntemi uygulanmadığı takdirde her bir mal bakımından ayrı ayrı hesaplanacaktır. Daire bakımından katkının gerçekleştirildiği tarihteki katkı miktarı ile katkı yapılan malın katkı tarihindeki toplam değerinin belirlenerek oranlanması suretiyle katkı oranı elde edilir ($40.000/240.000=1/6$ katkı oranı). Ardından tasfiye esnasındaki sürüm değeri ile katkı oranı çarpılır ($360.000 \times 1/6= 60.000$ TL) ve daire için alınacak değer artış payı alacağı elde edilir. Otomobil bakımından da katkının gerçekleştirildiği tarihteki katkı miktarı ile katkı yapılan malın katkı tarihindeki toplam değeri hesaplanarak oranlanması neticesinde katkı oranı elde edilir ($50.000/200.000=1/4$ katkı oranı). Ardından tasfiye esnasındaki sürüm değeri ile katkı oranı çarpılır ($160.000 \times 1/4=40.000$ TL) ve otomobil için alınacak değer artış payı alacağı hesaplanır. Ancak otomobil bakımından değer kaybı söz konusu olduğundan nominal değer garantisi gereğince ilk yapılan katkı esas alınır ve değer artış payı alacağı 50.000 TL olur. Dolayısıyla her iki mal bakımından toplam değer artış payı alacağı $50.000+60.000=110.000$ TL olur.

Global hesaplama gerçekleştirilseydi her bir mal için ayrı ayrı nominal değer garantisi mevcut olmadığı için ilk yapılan katkıların toplamının mal rejiminin tasfiyesi sonucu hesaplanan miktarı aşıp aşmadığı kontrol edilecek ve hangisi yüksekse o esas alınacaktı. Dolayısıyla ilk katkıların toplamı 90.000 TL iken hesaplamalar neticesinde otomobil için tek başına nominal değer

garantisi esas alınmadan 100.000 TL'ye erişilmiş olup bu görüş gereğince toplam alacak 100.000 TL olur²¹².

3.2.5. Belirli Bir Mala Birden Fazla Kez Katkıda Bulunulması

Eşlerden birini diğerine ait mala yaptığı katkının zamana yayılmış bir şekilde kısım kısım gerçekleştirilmesi durumunda değer artış payı alacağının nasıl hesaplanacağı önem arz etmektedir. Her bir katkının ayrı ayrı gerçekleştirildiği dönemde malın sürüm değerinin değişmesi gibi ihtimaller nedeniyle değer artışı oranı da değişebilmektedir. Dolayısıyla her bir katkının gerçekleştirildiği andaki değer artış payı alacağı hesaplaması o katkının gerçekleştirildiği an esas alınarak belirlenmeli, bir önceki katkının meydana getireceği değer artışı da göz önünde bulundurularak değer artış payı alacağı tespit edilmelidir. Özetle denilebilmektedir ki her bir katkı minvalinde ayrı ayrı gerçekleştirilen katkı adedinde değer artışı hesaplanmalıdır²¹³.

Belirli bir mala birden fazla defa katkı irat şeklinde de olabilmektedir. Örneğin taksitle satın alınan malın ödemelerine belirli bir süre yardımcı olunmak maksadıyla ödenmesi bu kapsamdadır. Burada yapılacak hesaplama ise ödemeler art arda gerçekleştirildiği için oldukça karmaşıktır. Öğretide bu hesaplamalara ilişkin çeşitli kolaylaştırıcı yöntemler önerilmektedir. Bunlardan en yaygın olanına göre taksit ödeme şeklinde yapılan katkıların ortalamasının malın değerlerinin ortalamasının alınması suretiyle hesaplanmasıdır. Böylece malın taksit dönemi içerisinde değişen sürüm değeri de hesaba katılmış olacaktır²¹⁴.

²¹² Zeytin, “Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi”, 300; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 225.

²¹³ Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 127.

²¹⁴ Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 208-209; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 130.

3.3. Değer Artış Payı Alacağının Artık Değere Katılma Alacağına Etkisi

Kaynağını kanundan alan bir alacak hakkı olan değer artış payı alacağı katkının gerçekleştirildiği mal grubu lehine doğmaktadır²¹⁵. Bir taraf için alacak hakkı doğuran bu durum karşı taraf bakımından ise borç doğmaktadır. Aleyhine borç doğan eş için de katkı hangi mal grubuna yönelik olarak gerçekleştirilirse o mal grubu aleyhine borçlanılmaktadır. Dolayısıyla değer artış payı alacağını katkının kaynağını aldığı mal kesiminde hesap etmek gerekmektedir. Bu durum öğretide ikame ilkesinin bir sonucu olarak görülmektedir²¹⁶.

İlk olasılıkta katkıda bulunan eş kendi edinilmiş malından diğer eşin edinilmiş malına katkıda bulunmuştur. Katkının kaynağı edinilmiş mal olduğundan alacak hakkı edinilmiş mal grubu lehine doğacak ve alacaklı eş bakımından artık değerın aktifinde yer alacaktır. Doğal olarak ise borçlu durumuna gelen diğer eş bakımından edinilmiş malları aleyhine bir borç doğacaktır. Bu ihtimal içerisinde hiçbir karışıklık barındırmazken taraflardan birinin kişisel mal grubu hesaplama ya dâhil olduğunda hesaplama ya özen gösterilmesi gerekmektedir. Zira kişisel mallar edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi anında tasfiyeye dâhil edilmemektedir²¹⁷.

²¹⁵Belge, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artışına Katılma”, 34; Zeytin, “Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi”, 306; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 307; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 227; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 139.

²¹⁶Günarslan, x18; Zeytin, “Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi”, 306; Güneş, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*, 103; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)* 227; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 139; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 202.

²¹⁷Günarslan, “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”, 18; Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 217; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 304; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 229; Fatih

İki tarafın kişisel mallarına yönelik katkı ve borç durumunda ise katkıda bulunan eşin kişisel malları açısından alacak diğer eşin kişisel malları bakımından ise borç doğuran değer artış payı alacağının tasfiyeye hiçbir etkisi olmayacak ve katkıda bulunan eş artık değerden bağımsız olarak alacağını diğer eşten talep edebilecektir. Borçlu konumda olan eş ise tüm malvarlığı ile sorumlu tutulacaktır²¹⁸.

3.4. Değer Artış Payı Alacağının Talep Edilebilmesi

Temelde alacaklı konumda bulunan katkıda bulunan eş ile borçlu konumunda bulunan malına katkıda bulunulan eş arasında bir borç ilişkisi yaratan değer artış payı alacağının, nispi bir hak olması nedeniyle alacaklı konumda olan eş tarafından malına katkıda bulunulan eşten talep edilmesi gerekmektedir. Bu talebin ne zaman gerçekleştirilebileceği sorusunu ise 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 227’nci maddesinin birinci fıkrası cevaplamaktadır. İlgili fıkra gereğince alacaklı konumunda olan eş “...tasfiye sırasında...” alacağını talep edebilecektir. Dolayısıyla öncelikle yasal mal rejiminin sonlanmalı ardından da tasfiye aşamasına geçilmelidir²¹⁹.

Alacaklı konumda olan eşin ölümü durumunda ise 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 236’ncı maddesi artık değer bakımından yol göstericidir.

Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 592; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 255; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 280-282.

²¹⁸Günarslan, “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”, 18; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 230; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 594-595; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 140; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 253-254.

²¹⁹Belge, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artışına Katılma”, 36; Öztan, *Aile Hukuku 6. Bası*, 483; Günarslan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 157; Özüğür, *Mal Rejimleri 6. Baskı*, 49.

Söz konusu maddenin birinci fıkrası “*Her eş veya mirasçıları...*” düzenlemesini haiz olup artık değer talebinde mirasçılar da hak sahibidir. Ancak değer artış payı alacağı bakımından bu minvalde bir düzenleme mevcut değildir. Öğretide bu eksikliğin hak kaybına neden olmaması gerektiği ifade edilmiş ve katkıda bulunan eş sağ iken değer artış payı alacağından feragat etmediyse mirasçılarının da bu alacak hakkını ileri sürebileceği görüşü geliştirilmiştir²²⁰. Keza bu doğrultuda Yargıtay Hukuk Genel Kurulunda (HGK) 2019/8-805 Esas ve 2022/123 Karar sayılı 15.02.2022 tarihli kararında mirasçılar tarafından artık değere katılma davası gibi mirasçılar tarafından değer artış payı alacağı davasının açılabilirliğini ifade etmektedir²²¹.

3.5. Ödemenin Gerçekleştirilmesi

Doğaları gereği bir para borcu olan katılma alacağı ve değer artış payı alacağı 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda düzenleme altına alınan alacak hakkından herhangi bir farklılık arz etmemektedirler. Dolayısıyla ikisi de TBK’nin para borçlarının ifasına ilişkin hükümlerine tabidirler²²².

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 239’uncu maddesinin ilk fıkrası gereğince borçlu eş tarafından değer artış payının ayın (eşya) ya da para

²²¹Yargıtay HGK’da 2019/8-805 Esas ve 2022/123 Karar sayılı 15.02.2022 tarihli kararı “...Eşlerin mallarının, kişisel mal veya edinilmiş mal olarak iki gruba ayrılması esasen mal rejimi sona erdikten sonra önem taşır. Mal rejimi devam ederken kural olarak bu ayrımın bir önemi bulunmamaktadır. Edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesiyle birlikte eşler veya mirasçılar tarafından açılacak davalar; değer artış payı alacağı (TMK m. 227) ve artık değere katılma alacağı (TMK m.213) davalarıdır...”; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 251; Üçüncü kişilere ancak malik olan eşin diğer eşe ait katılma alacağını azaltma kastıyla üçüncü kişilere kazandırmada bulunması durumunda üçüncü kişilere davanın ihbarı ile mümkün olduğu hususunda bkz. Hayran, *4721 Sayılı Yeni Türk Medeni Kanunu Mal Rejimleri Şerhi*, 230.

²²²Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 174.

şeklinde ödenebilmesi mümkün olup malların sürüm değerleri esas alınacaktır²²³.

Aynı şekilde gerçekleştirilen ödemelerde malın değerinin belirlenmesi esnasında sürüm değeri esas alınacakken; meslek icrasına ayrılmış birim veya işletmelerde ekonomik bütünlük gözetilecektir. Öğretide borçlu eşin borcun karşılığı olarak belirlediği malın dürüstlük kurallarına uygun olarak belirlenmesi gerektiği ve ihtiyaç olması halinde mahkeme tarafından müdahale edilebileceği ifade edilmektedir²²⁴.

Söz konusu maddenin ikinci fıkrası gereğince ise borçlu eş tarafından ödemenin ertelenmesinin talep edilebilmesi mümkündür. Ancak bu talep ödemenin ciddi güçlük doğuracak olması şartı ile sınırlandırılmıştır²²⁵. Borçlu eşe tanınan bu imkân esasında muaccel bir borcun ödenmesine ilişkin alacaklı tarafından borçluya süre tanınması zorunluluğunun mevcut olmamasına istisna niteliğindedir. Ciddi güçlükten anlaşılması gereken ise ekonomik darlık içerisinde olunmasıdır. Borçlunun bu sebeple bağlı talebinin yerindeliğine ilişkin değerlendirme ise mahkeme tarafından yapılacak olup söz konusu talebin mahkemeye tasfiye kararına kadar sunulması gerekmektedir. Hâkim tarafından talebin yerinde olduğuna karar verilirse ödeme uygun bir süreliğine

²²³Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 349; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 101; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 379; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 239; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 174; Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 246.

²²⁴Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)* 69; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 175; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 162.

²²⁵Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 307; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 534; Akıntürk ve Karaman, *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*, 175; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 119.

ertelenmektedir²²⁶.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 239'uncu maddesinin üçüncü fıkrası bir alacak hakkı olan değer artış payına ilişkin faiz uygulamasını düzenlemektedir. İlgili fıkarda açıkça bu alacak bakımından faiz yürütülebileceği düzenleme altına alınmıştır. Ancak faize ilişkin bu düzenleme ilgili maddede yer alan "...aksine anlaşma yoksa..." ifadesi gereğince emredici nitelikte olmayıp taraflarca aksi kararlaştırılıp talep edilmeyebilmekte ya da faizin başlangıç zamanı değiştirilebilmektedir. Dolayısıyla faizin başlangıç zamanı taraflarca aksi düzenlenmedikçe tasfiyenin sona erdiği andır. Tasfiyenin sona erme anı ise Yargıtay'ın yerleşmiş içtihatları gereğince ilk derece mahkemesinin karar anıdır²²⁷.

3.6. Zamanaşımı

Son olarak belirtmek gerekir ki alacağın zamanaşımı 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenmemiştir. Mehaz kanunda da zamanaşımına ilişkin düzenleme mevcut değildir. Her ne kadar TMK'nin 241'inci maddesinin ikinci fıkrasında eşten karşılanamayan artık değer alacağı için üçüncü kişiye başvurulmasına ilişkin bir süre düzenlenmişse de bu süre hak düşürücü süre olduğundan artık değere katılma ve değer artış payı alacağı bakımından uygulama alanı mevcut değildir²²⁸.

²²⁶Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 360; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 307; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 537; Karamercan, *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*, 76; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 165; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 125; Sarı, *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, 248.

²²⁷Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 307; Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 103; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 604; Günarşlan, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*, 163.

²²⁸Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 105.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 178'inci maddesinde düzenlenen boşanma nedeniyle sona eren evliliğin ardından doğan dava haklarına ilişkin süre de, değer artış payı alacağının boşanmanın ferilerinden biri olmaması nedeniyle uygulama alanı bulamayacaktır. Bu süre daha çok eşler arasındaki nafaka ve tazminat uyuşmazlıklarında geçerli olmaktadır²²⁹. Öğretide TMK'nin 5'inci maddesinin atfıyla 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 146'ncı maddesi kapsamında zamanaşımı süresinin 10 yıl olarak uygulanması gerektiği de ifade edilmektedir²³⁰.

Öğretide zamanaşımına ilişkin olarak; evliliğin ölümle sona ermesi durumunda zamanaşımı süresinin 10 yıl uygulanması gerektiği belirtilmektedir. Dayanak olarak da Yargıtay 8. HD'nin 2013/20764 Esas ve 2015/4805 Karar sayılı ve 23.02.2015 tarihli kararı ile aynı dairenin 2016/16582 Esas ve 2016/15089 Karar sayılı ve 07.11.2016 Esas sayılı 07.11.2016 tarihli kararları gösterilmektedir. Söz konusu kararda evliliğin ölüm ve boşanma nedeniyle sona ermesi durumunda 10 yıllık zamanaşımının uygulanması gerektiği ifade edilmektedir²³¹.

²²⁹Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 105; Özdamar v. dğr., *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*, 143; Acar, *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*, 124; Özcan, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*, 233; Aksi yönde Zeytin, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*, 397-402.

²³⁰Yılmaz ve Yıldırım, *Medeni Hukuk-1*, 247.

²³¹Öztürk, *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*, 107; Demirel ve Büberci, *Boşanma Davaları*, 660; Fatih Karamercan, *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*, 253 “...Mahkemece davanın bir yıllık zamanaşımı süresinin geçtiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmişse de bu görüşe katılma olanağı bulunmamaktadır. Hemen belirtmek gerekir ki, Dairenin ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun istikrarlı içtihatlarında evliliğin ölüm nedeniyle sona ermesi halinde Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri uyarınca uygulanacak zamanaşımı süresi TMK'nin 5. maddesi yoluyla 6098 sayılı TBK'nin 146. maddesinde yer alan 10 yıl (mülga BK.m.125.) olarak kabul edilmiştir. Buna karşılık evliliğin boşanma nedeniyle sona ermesi halinde Daire tarafından 1 yıl olarak

Diğer taraftan öğretide yer alan, mal rejiminin devamı esnasında da değer artış payı alacağının talep edilebileceği düşüncesi gereğince ise bu alacak mal rejiminin sonlanması ardından talep edilecek ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu gereğince on yıllık zamanaşımı süresi geçerli olacaktır. Evliliğin devamı esnasında gerçekleştirilecek taleplerde de bu süre geçerli olacak ancak evlilik nedeniyle zamanaşımı süresi kesintiye uğrayacağından evliliğin sona erdiği ana kadar bu süre işlemeyecektir²³².

kabul edilen zamanaşımı süresi, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 17.04.2013 tarih ve 2013/8-375 Esas, 2013/520 Karar sayılı kararıyla edinilmiş mallara katılma rejimi (katılma alacağı) bakımından TMK'nin 5. maddesi yoluyla 6098 sayılı TBK'nin 146. maddesinde yer alan 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağı öngörülmekle Daire tarafından da benimsenmiştir..."; Karamercan, Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması), 82.

²³²Erdem ve Başak, Aile Hukuku, 307; Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, 37.

SONUÇ

Evlilik birliğinin taraflarını oluşturan eşler geleneksel olarak bu birliğe zarar vermemek ve güven ortamını zedelememek adına malvarlığına ilişkin anlaşmaları göz ardı etmektedir. Elbette malvarlığına ilişkin herhangi bir anlaşmaya varılmamış olmasının tek sebebi birliği koruma güdüsü olmayabilir. Örneğin ataerkil güdüler veya bilinçli hareket edememe de sebepler arasında yer alabilecektir. Kanun koyucu ise eşlerin haiz oldukları malvarlıklarına ilişkin kanuni düzenlemeyi tarafların inisiyatifine bırakmayarak “mal rejimleri” konusunu detaylı olarak düzenlemiştir. Bu kapsamda eğer taraflar herhangi bir mal rejimi tercihinde bulunmazlarsa yasal mal rejimi olan “edinilmiş mallara katılma rejimi”ne tabi olacaklardır. Mülga 743 sayılı “Türk Kanunu Medenisi” döneminde ise yasal mal rejimi olarak “mal ayrılığı rejimi” benimsenmişti. Ancak söz konusu rejim eve maddi olarak katkı sunmayan kadının emeklerinin göz ardı edilmesi nedeniyle eleştirilmekteydi. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile yapılan yasal mal rejimi değişikliği neticesinde söz konusu hak kaybı giderilmiştir.

Eşler aralarında uygulanacak olan mal rejimini belirleyebilmek adına sınırlı bir özgürlüğe sahiptirler. Taraflar 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda düzenlenmiş ve sınırları kanunla belirlenmiş olan mal rejimlerinden birini seçmek noktasında zgrlerdir ancak kendileri yeni bir mal rejimi ihdas edemeyecek ya da kanunla çizilen erveveyi değiştiremeyeceklerdir. Öte yandan mal rejimi sözleşmesi şekle bağlı bir sözleşmedir ve taraflar evlenmeden önce evlilik başvuruları esnasında veya evlilik sonrasında yapabilmektedirler. Evlenmeden önce evlilik memuruna yazılı bir bildirimle veya noter aracılığıyla sözleşme yapılabilirken evliliğin gerçekleşmesinin ardından ancak noter tarafından düzenleme veya onaylama şeklinde

yapılabilecektir.

Eşlerin haiz oldukları mallar kişisel veya edinilmiş mal olarak gruplandırılmaktadır. Bu gruplandırma ise mal rejiminin tasfiyesi esnasında tasfiye dışında tutulacak malların belirlenmesi adına önemlidir. Yoksa bu gruplandırma eşe ait olan mal üzerinde yetkisinin kısıtlanması anlamına gelmemektedir. Edinilmiş mallar 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 219'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu hükümde edinilmiş mallar örnekleme suretiyle düzenlenmiştir. Bir malın edinilmiş mal olmasında belirleyici olan esas unsur malın mal rejiminin devamı esnasında edinilmesi ve emek karşılığı edinilmiş olmasıdır. Öte yandan kişisel mallar ise TMK'nin 220'nci maddesinde sınırlı sayma metodu ile belirlenmiştir. Dolayısıyla kişisel malların dışında kalan unsurlar da edinilmiş mal sayılmaktadırlar. TMK'nin 219'uncu maddesi kapsamında; çalışmanın karşılığı elde edilen kazanç noktasında ödemenin ne şekilde adlandırıldığı önem arz etmemektedir; sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacıyla kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemelerin zamanlaması ödemenin hangi mal grubuna dâhil olacağı bakımından önemlidir zira mal rejimi sona erdikten sonra hak kazanılan ödemenin hangi malvarlığı grubunda yer alacağı tartışmalıdır; çalışma gücünün kaybı nedeniyle tazminat ödemesine ilişkin olarak tazminata sebebiyet veren durumun ne olduğu önem arz etmemekte olup önemli olan olayın mal rejiminin devamı esnasında gerçekleşmesidir; kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mal olmasına ilişkin kanun koyucu tarafından malın niteliğine ilişkin herhangi bir sınırlamaya gidilmemiştir; edinilmiş malların yerini alabilen unsurlar ise temelinde ikame ilkesine dayanmakta olup ilgili mal grubunun değerinin azalmasının önlenmesi amaçlanmaktadır.

Her ne kadar 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda kişisel malın ne olduğuna ilişkin tanıma yer verilmemişse de bu malların neler oldukları 220'nci maddesinde sınırlı sayma yöntemiyle emredici olarak belirlenmiştir.

Öte yandan sözleşme ile kişisel mal sayılabilecek unsurlar ise TMK'nin 221'nci maddesinde düzenleme altına alınmıştır. Kanunen kişisel mallar; eşlerden yalnız birinin kişisel kullanımına yarayan eşyanın belirlenmesi noktasında malın diğer aile üyeleri veya üçüncü kişiler tarafından sürekli olarak veya kısa süreli periyotlarla kullanımının malın niteliğini değiştirip değiştirmeyeceği hususu tartışmalı olup TMK'nin 222'nci maddesinin ilgili fıkraları gereğince belirli bir malın kişisel kullanıma yarayan eşya niteliğinde olduğu iddiası ispatlanana kadar söz konusu mal edinilmiş mal sayılmaktadır; eşlerin mal rejiminin uygulanmasından önce sahip oldukları mallar bakımından belirleme yapılırken zaman unsuru esas alınmaktadır; miras yoluyla edinilen malvarlığı değerlerinin kişisel mal olması sayılması durumunda ise kazanımın ivazlı veya ivazsız gerçekleştirilmesi önem arz etmekte olup öğretide karşılıksız olması gerektiği hakimdir; manevi tazminat alacakları ileri sürülmesi bakımından kişiye sıkı sıkıya bağlı olması nedeniyle kişisel mal sayılmaktadır; ikame ilkesi kişisel mallar bakımından da geçerli olup kişisel mal grubunda yer alan unsurun yerine başka bir mal geçtiğinde bu mal da kişisel mal sayılacaktır. Diğer taraftan TMK'nin 221'inci maddesi kapsamında mal rejimi sözleşmesi ile belirlenebilen kişisel mallar; bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dâhil olması gereken malvarlığı değerleridir. Söz konusu sözleşme hukuka uygun olarak akdedilmelidir. Dolayısıyla tarafların ayırt etme gücünün ve birbirine uygun irade beyanlarının mevcut olması gerekmektedir.

Edinilmiş mallara katılma rejimi kapsamında yer alan ilkeler mal rejiminin anlaşılması ve uygulanması noktasında önem arz etmektedir. Bu ilkelerden; emek karşılığında edinilen mallara ilişkin hak sahipliği ilkesi gereğince mal rejiminin devamı esnasında değer meydana getiren esas unsur evlilik süresince karşılığı verilerek elde edilen mallardır; mal gruplarının değişmezliği ile ikame ilkesi gereğince edinilmiş mallar ve kişisel mallar kendi aralarında yer değiştiremeyeceklerdir ve iki mal grubunun da varlığı korunmuş

olacaktır öte yandan ikame ilkesi gereğince yeni elde edilen malın nasıl kullanılacağına ilişkin irade dikkate alınmaksızın hangi mal grubuna dâhil olduğu belirli kılınmaktadır; malvarlığı değerlerinin mal gruplarına özgülenmesi ilkesi gereğince bir malvarlığı unsuru üzerindeki mülkiyetin türü ne olursa olsun tasfiye anında bir bütün olarak mal gruplarından birine özgülenmesi anlamına gelmektedir; lehine karine ve tercih ilkesi ise bir malın hangi grupta yer aldığına dair belirsizliğin mevcut olduğu durumlarda söz konusu malın edinilmiş mallar arasında yer alacağını düzenlemektedir; ispat kolaylığı ilkesi kime ait olduğu belirlenemeyen malın aidiyetinin ve mal grubunun belirlenebilmesi amacıyla ispat yükümlülüğüne ilişkin getirilen ilkedir bu kapsamda kime ait olduğu ispat edilemeyen mallar TMK'nin 222'nci maddesinin ilgili fıkrası gereğince paylı mülkiyete tabi kabul edilmektedir; alacak hakkı sağlama ilkesi eşler arasında mal paylaşımının edinilmiş mallara katılma rejiminde uygulanamayacak olması ve tasfiye kapsamında yer alan mallar bakımından bir para alacağının oluşmasını ifade etmektedir; son olarak dürüst ve iyiniyetli davranış ilkesi gereğince eş bu niteliklere aykırı davranışı sonucunda kanunen haiz olduğu çeşitli faydalardan mahrum bırakılmaktadır.

Yasal mal rejiminin sona ermesi 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 225'inci maddesi altında düzenleme altına alınmıştır. Mal rejimi sona erdiği andan itibaren eşler tarafından edinilen mallar kişisel mal sayılmaktadır. Öte yandan mal rejiminin tasfiyesi esnasında değerleri belirlenerek tasfiyeye dâhil olacak olan mallar sona erme anında mevcut olan mallardır. Dolayısıyla sona erme anı önem arz etmektedir. Tasfiye ve sona erme farklı kavramlar olup birinin sona erdiği diğerinin ise başladığı önem arz etmektedir. Tasfiyeye dâhil olacak olan mallar sona erme anında mevcut mallar iken değerleri tasfiye davası tarihine göre belirlenmektedir. TMK'nin 225'inci maddesi gereğince mal rejimi ölüm, farklı bir mal rejimi sözleşmesinin yapılması ve mahkeme tarafından evliliğin boşanma veya iptal nedeniyle sona ermesine karar

verilmesi halinde ya da olağanüstü mal rejimine geçilmesi ile sona erebilmektedir. Söz konusu maddede yalnızca ölüm ifadesi zikredilmiş ancak ölüme benzer hallere ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu eksiklik öğreti tarafından giderilmek istenmiştir. Ölüm karinesinin de evliliği kendiliğinden sona erdiren olması nedeniyle ölümle aynı sonucu doğurduğu değerlendirilmişse de gaiplik için aynı netlikte bir cümle kurulabilmesi mümkün değildir. Zira gaiplik evliliği kendiliğinden sona erdiren bir fenomen değildir. Gaipliğin mevcut olduğu hallerde evliliğin sona erebilmesi için TMK'nin 131'inci maddesi kapsamında evliliğin feshi talebinde bulunulması gerekmektedir.

Yargıtay uygulamaları da dâhil olmak üzere Öğretide tasfiye anı olarak karar tarihinin dikkate alınması gerektiği ifade edilmektedir. Tasfiye neticesinde katılma alacağı ile değer artış payı alacağı doğar ve varsa artık değer elde edilir. Artık değere ilişkin özel bir anlaşma mevcut değilse 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen oran dikkate alınarak eşler arasında eşit paylaşım gerçekleştirilir ve alacaklı-borçlu taraflar tespit edilir. Tasfiye ve katılma alacağı TMK'nin 226'ncı maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu hüküm gereğince her eş malını diğer eşten hangi malvarlığı grubunda olursa olsun geri alacaktır. Eşlerden kime ait olduğu tespit edilemeyen mallar TMK'nin 222'nci maddesi gereğince paylı mülkiyetlerinde kabul edilse de kimin zilyetliğinde yer alacağı hususunda bir anlaşmazlık mevcutsa TMK'nin 699'uncu maddesi kapsamında malın aynen taksimi veya satılarak bedelinin paylaşımı talep edilebileceği gibi TMK'nin 226'ncı maddesinde düzenlenen şartları taşıyan eş tarafından malın kendisine teslimi talep edilebilecektir.

Tasfiye anında eşler birbirlerine olan borçlarına ilişkin düzenleme yapabilmektedirler. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 226'ncı maddesi gereğince kaynağı fark etmeksizin tüm borç tipleri bakımından eşler düzenleme yapılabilmektedir. Borcun hangi mal grubu içerisinde yer aldığıın tespiti mümkün değilse TMK'nin 230'uncu maddesinin ikinci fıkrası

gereğince edinilmiş mallara ait olduğu kabul edilmektedir.

Tasfiye ile amaçlanan eşlerin katılma alacaklarının belirlenmesidir. Katılma alacağı 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 231'inci maddesinde düzenlenen artık değerin hesaplanmasıyla belirlenebilmektedir. Artık değerin hesabı esnasında sırasıyla; malvarlığı değerleri kanunda öngörülen mal gruplarına ayrılmalı, kanunda düzenlendiği şekilde varsa edinilmiş mallara katılması gereken değerler eklenmeli, denkleştirme yapılmalı ve edinilmiş mallara dair borçlar çıkarılmalıdır. Sonuç olarak aktiflerinden pasifleri çıkarılan edinilmiş mallardan geriye kalan miktar artık değeri oluşturacaktır. Artık değer hesabına dâhil edilecek aktif değerler; tasfiye sırasında mevcut olan edinilmiş mallar, eklenecek değerler ve kişisel mallara dâhil olan edinilmiş malların karşılıklarıdır. Pasif değerler ise değer artış payı, edinilmiş mallara dâhil olan kişisel malların karşılıkları ve borçlardır. TMK'nin 228'inci maddesinin birinci fıkrası gereğince malvarlığına dâhil mallar, mal rejiminin sona erdiği andaki durumlarına göre ayrıştırılacaktır. Malvarlığı değerlerinin ayrılması esnasında herhangi bir malın hangi mal grubuna ait olduğu belirlenirken TMK'nin 219 ve 220'nci maddeleri esas alınır. Diğer taraftan bir malın hangi mal grubunda yer aldığına ilişkin tereddüt edildiği durumlarda ise yine TMK'nin 222'nci maddesi uygulanacak ve edinilmiş mal grubunda kabul edilecektir.

Yasal mal rejimi kapsamında yer alan malvarlığı değerlerinin belirlenmesi esnasında uygulanması gereken ana kural sürüm değeridir. Sürüm değeri malın tasfiye anındaki piyasa değeridir. Tasfiye davasında yer alan malvarlığı değerlerinin mahkeme tarafından verilecek karar tarihine en yakın sürüm değerlerinin esas alınması gerekmektedir. Bir diğer değerlendirme ölçütü ise gelir değeridir. Gelir değeri TMK'nin 233'üncü maddesinde düzenlenmiştir. İlgili değerlendirme oranı bütünlük arz eden tarımsal işletmeler bakımından uygulanmaktadır.

Mal rejiminin sonlanması neticesinde tasfiyeye yalnızca edinilmiş mallar dâhil olacaktır. Bu kapsamda söz konusu malların hangi andaki değerlerinin esas alınacağı önem arz etmektedir. Tasfiye esnasında edinilmiş malların tasfiye anı değerleri esas alınmaktadır. Tasfiye anı öğretide mal rejiminin sonlandığı ve mahkemenin karara hükmettiği an olarak yorumlanmaktadır. TMK'nin 235'inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince yasal mal rejiminin tasfiyesi esnasında eşlerden birinin malvarlığında artık yer almayan değer, malı elden çıkaran eşin halen elinde bulunduruyormuş gibi tasfiyeye dâhil edilecektir. Söz konusu malın tasfiye anı değeri elden çıkarıldığı andaki sürüm değeridir. Borç miktarının değerlendirilmesine ilişkin ise özel bir düzenleme mevcut değildir. Dolayısıyla borçlar bakımından TMK'nin 235'inci maddesinin birinci fıkrası gereğince tasfiye anındaki değerleri ile hesaplama yapılacaktır. TMK'nin 230'uncu maddesi çerçevesinde kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasında denkleştirme gerçekleştirilecektir. İlgili maddenin birinci fıkrası gereğince yapılacak değerlemede katkının yapıldığı an var olan değer esas alınacakken, üçüncü fıkrası kapsamında ise eş tarafından yapılan katkının oranına göre tasfiye anındaki sürüm değeri esas alınarak değerlendirilecektir.

Artık değer paylaşımı alacak davası ile mümkün olup temelde alacaklar takas edilmektedir. Eşler aksine bir anlaşma yapmadıkları sürece artık değer yarısı kadar katılma alacağına sahip olmaktadır. Tasfiye talebi neticesinde artık değer alacakları ayrı ayrı hesaplanmakta ve TMK'nin 236'ncı maddesi gereğince eşit olarak paylaştırılmakta ve kendiliğinden takas edilmektedir. Takas neticesinde lehine katılma alacağı çıkan diğer eşten alacaklı konumuna gelmektedir.

Eş tarafından diğer eşin malvarlığı lehine gerçekleştirilen karşılıksız katkı açıkça bağışlanmadıysa karşılıksız zenginleşmeye sebebiyet verecektir. Sonuç olarak katkıda bulunan eş bu katkının kendisine iadesini talep edebilecektir. Eşin diğer eşin malvarlığına yönelik olarak gerçekleştirdiği

katkıdan doğan alacak hakkı edinilmiş mallara katılma rejimi bakımından değer artış payı alacağı olarak anılmakta ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesinde düzenleme altına alınmaktadır. Değer artış payı alacağı ilk defa mezkur Kanun ile hukukumuzda dâhil olmuştur. Öncesinde Yargıtay bu eksikliği katkı payı davalarında verdiği kararlarla gidermekteydi.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesi ile iki ana esas düzenleme altına alınmıştır. Söz konusu hüküm kapsamında eşin diğer eşe ait mala yönelik gerçekleştirdiği katkısına ilişkin hiç veya uygun bir karşılık almaması nedeniyle kazandığı alacak hakkı ve bu alacağın nasıl hesaplanacağı yasalaştırılmıştır. Söz konusu hüküm gereğince eğer katkı yapılan malın değeri tasfiye esnasında değişmediyse veya azaldıysa katkıda bulunan eşin alacak hakkı bulunduğu katkı miktarı kadardır. Katkı yapılan malda eğer değer artışı meydana geldiyse bu defa eş yaptığı katkının yanı sıra katkı oranında değer artışından da pay alacaktır. Gerçekleştirilen katkı neticesinde değer artışının meydana gelmesi zorunlu olmasa bile tasfiye esnasında katkıda bulunan eşin alacağının ödenmesi gerekmekte olup bu durum nominal değer garantisi olarak adlandırılmaktadır. TMK'nin 227'nci maddesinde koruma altına alınan katkı evlilik birliği içerisinde eşlerin yapmakla yükümlü oldukları olağan bir katkı olmayıp bir yükümlülüğün değil fedakârlığın karşılığında oluşmaktadır. Karşılık beklenerek yapılan bu katkının ödenmesi gerekmekte yoksa karşılıksız kazanmaya sebebiyet verecektir. Değer artış payı alacağı aile hukukuna özgü kanundan doğan bir alacak hakkıdır.

Değer artış payı alacağı düzenlemesi neticesinde kendisine ait mala gerçekleştirilen katkıya ilişkin olarak hiç veya yeteri kadar karşılık vermeyen eşin haksız bir şekilde zenginleşmesinin önüne geçilmektedir. Öğretide nişanlıların artış payı alacağına ilişkin taleplerinin hukukiliği tartışmalıdır.

Değer artış payı alacağı ile karıştırılabilmesi mümkün çeşitli hukuki müesseseler vardır. Örneğin; katkı payı alacağı, katılma alacağı ve

denkleştirme alacağı. Mal ayrılığı rejiminin yasal mal rejimi olarak kabul edildiği Mülga 743 sayılı “Türk Kanunu Medenisi” döneminde; mal rejiminin sonlanması ardından eşlerin paylı mülkiyete tabi malları haricinde evlilik birliğinden doğan hakları mevcut değildi. Her ne kadar bu rejim tasfiyeye dayalı olmasa da Yargıtay içtihatlarında eşlerden birinin diğerinin malvarlığına sağladığı katkıyı eşler arasındaki menfaat dengesinin sağlanması amacıyla gözetmiş ve adaleti tesis etmek istemiştir. Yargıtay’ın söz konusu uygulaması özetle; malvarlıkları arasında denkleştirme ve malın değer kazanması noktasında oranlama yapılması neticesinde katkı payı alacağının belirlenmesidir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun yürürlüğe girdiği ana kadar da bu uygulamaya istikrarlı bir şekilde devam edilmiştir. Değer artış payı alacağı da bu istikrarlı uygulamanın bir benzeri olmakla beraber katkı payı davalarından ayrıştığı noktalarda mevcuttur. Katılma alacağı ise mal rejiminin son bulmasının ardından geçilen tasfiye süreci sonucunda eşin, diğer eşin edindiği mallar üzerine hak sahibi olduğu bir alacak anlamına gelmekte olup meydana gelmesi bakımından alacak hakkına haiz eşin diğer eşin malına katkıda bulunması şartı mevcut değildir. Öte yandan denkleştirme alacağı evlilik birliğinin devamı esnasında eşlerden birinin kendi malvarlığı değerleri içerisindeki mal grupları arasındaki değer kaymalarını düzenlemekte olup eşin mal rejiminin tasfiyesi esnasında diğer eşin katılma hakkını ortadan kaldıracak veya azaltacak nitelikli işlemlerinin sınırlandırılması amaçlanmaktadır.

Değer artış payı alacağı; kanundan doğan, edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulandığı mal rejimlerinde geçerli olan, yalnızca diğer eşe karşı ileri sürülebilen, malvarlığı içerisinde yer alan malın edinimi, iyileştirilmesi ya da korunması uygun bir karşılık alınmaksızın eşlerden biri tarafından yapılan katkının karşılığından vazgeçilmemiş olması durumunda yapılan katkı sebebiyle doğan bir alacak hakkıdır. Doğal olarak bu alacak hakkının doğabilmesi için edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermiş olması gerekmektedir.

Eşin yakınları tarafından bir katkıda bulunulması halinde ise katkının bu eş adına gerçekleştirildiğinin açıkça ifade edilmesi gerekmektedir. Katkıda bulunulan malın ait olduğu mal grubu da önem arz etmemektedir. Mal ifadesi ile genel malvarlığı değerleri kastedilmektedir. Katkının neticesinde malın edinilmesi, iyileştirilmesi ya da korunması durumları ortaya çıkmış olmalıdır. Öte yandan katkının somut ve gözlemlenebilir olması gerekmektedir. Olağan değil fedakârlık niteliğinde maddi ya da şahsi bir edimle istem dışı değil bilinçli bir katkı gerçekleştirilmelidir. Olağan katkı hâlihazırda artık değere katılma alacağı kapsamında korunmaktadır.

Katkı sırası ile malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına yönelik olabilmektedir. Malın nasıl edinildiği ve hukuki sebebi önem arz etmemektedir. Bir malın iyileştirilmesinden anlaşılması gereken ise hâlihazırda diğer eşin mülkiyetinde yer alan malın değerinin esaslı bir şekilde artmasına sebep olunmasıdır. Malın korunmasına katkı sağlanması durumu ise malın herhangi bir değer kaybına uğramasının ve yapısının korunması sağlanarak değerinin düşmesinin birtakım harcamalarla önüne geçilmesidir.

Katkıda bulunan eşin 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'inci maddesinin birinci fıkrasında da ifade edildiği üzere, malvarlığı ya da emeğiyle sağladığı katkısı karşılığında hiç ya da yeterince karşılık almamış olması gerekmektedir. TMK'de karşılığın ne olabileceği açıklanmamıştır. Karşılık emek yahut malvarlığı değeri şeklinde olabilmektedir. Karşılığın uygunluğuna ilişkin değerlendirme objektif olarak somut olay kapsamında gerçekleştirilmeli ve karşılığın sebebinin sağlanan katkı olması gerekmektedir. Katkı sağlanan malın diğer eş tarafından kullanılıyor olması değer artış payı alacağının doğmasına engel değildir. Öğretide tartışmalı olmakla beraber hukukumuzda eşlerin karşılıksız gibi görünen kazandırmalarının bağış olmadığı yönünde bir karinenin mevcut olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla aksini iddia eden bu iddiasını ispatla mükelleftir.

Değer artış payı alacağı tasfiye sırasında malın değerinin artması durumunda ya da malda bir değer kaybı olsa dahi başlangıçtaki katkı oranında doğmaktadır. Temelde ise değer artış payı alacağı malın değerinin artması durumu ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Öğretide iki tür değer artışı kavramı üzerinde durulmakta olup bunlar endüstriyel değer artışı ve konjonktürel değer artışıdır.

Değer artış payı alacağı doğan malın tasfiye esnasında malvarlığı içerisinde yer almaması durumunda 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince katkıda bulunan eşe ödenecek tutar hâkim tarafından hakkaniyete uygun olarak belirlenecektir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesinin üçüncü fıkrası gereğince eşler değer artış payı alacaklarından tamamen vazgeçebilecekleri gibi bu alacağa ilişkin pay oranlarını kendi aralarında belirleyebilmektedirler. Bu belirleme eşlerin kendi aralarında akdedecekleri yazılı bir anlaşma ile mümkün olup bu anlaşma 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 14'üncü maddesinde düzenlenen adi yazılı sözleşme niteliğindedir. Yazılı olma şartı değer artış payı alacağı doğmadan önceki anlaşmalar için aranmakta olup alacak doğduktan sonra bir vazgeçme hali söz konusu olduğunda bu şart aranmamaktadır. Alacağından vazgeçmemiş olan eşin hakkını elde edebilmesi için dava açması gerekmektedir. Dolayısıyla aktif bir eylemle bu isteğin ortaya konulması gerekmektedir. Zira mahkeme tarafından resen bu yönde bir karar verilmesi gibi bir uygulama söz konusu değildir.

Nominal değer garantisinin mevcut olduğu durumlarda katkıda bulunan eşe katkı miktarı parasal olarak aynen iade edilmektedir. Dolayısıyla herhangi bir oran hesaplaması yapılmasına gerek kalmamaktadır.

Değer artış payı alacağı hesaplamaları 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun yürürlük tarihi baz alınarak yöntem bakımından farklılık arz etmektedir. Bu kapsamda 01.01.2002 öncesi gerçekleştirilen ve bu tarihten sonra sonlanan evlilikler bakımından ikili bir hesaplamanın yapılması gerekmektedir.

Eş tarafından 01.01.2002 tarihinden önce diğer eşin malına katkıda bulunulması durumunda; katkı oranı belirlenmeli, katkı değeri matematiksel olarak tespit edilemiyorsa hâkim takdir yetkisini kullanmalı ve katkı oranının tespiti neticesinde katkı yapılan malın değeri dava tarihinde belirlenerek katkı oranı ile çarpılarak katkı payı alacağı belirlenir. Katkı payı alacağı söz konusuysa dava tarihindeki değer esas alınmaktadır. Katkı payı alacağında nominal değer garantisi de mevcut değildir.

Katkının 01.01.2002 tarihinden sonra yapılması durumunda ise; katkıda bulunulan malın tasfiye anındaki değeri esas alınır, katkıda bulunulan tarihteki katkı miktarı malın o tarihteki sürüm değeri esas alınarak bulunur, katkıda bulunulan malın başlangıçtaki değeri belirlenir, katkı oranı hesaplanır yani yapılan katkı miktarı malın başlangıçtaki değerine oranlanır. Eğer katkı oranı matematiksel olarak belirlenemiyorsa hâkim takdir yetkisi kullanarak bir oran belirler. Ardından malın tasfiye anındaki değeri belirlenerek katkı oranı ile çarpılır ve değer artış payı alacağı bulunur.

Katkıda bulunulan mal tasfiyeden öncesinde elden çıkarılmış ise 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 227'nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince elden çıkarılan mal hiç var olmamış gibi tasfiye dışı bırakılmayacak olup hâkim tarafından hakkaniyete uygun bir bedel belirlenerek değer artış payı alacağı hakkı doğan eşe ödenmesine hükmedilecektir. Eşe ait birden fazla mala katkıda bulunulması durumunda öğretide; İsviçre Medeni Kanunu'nda düzenlenen global hesaplama metodunun bizim mevzuatımız da tarafından da uygulanabileceği ifade edilmektedir. Belirli bir mala birden fazla defa katkıda bulunulması durumunda ise her bir katkının gerçekleştirildiği andaki değer

artış payı alacağı hesaplaması o katkının gerçekleştirildiği an esas alınarak belirlenmeli, önceki katkının meydana getireceği değer artışı da göz önünde bulundurularak değer artış payı alacağı tespit edilmelidir.

Değer artış payı alacağı katkının gerçekleştirildiği mal grubu lehine oluşmaktadır. Aleyhine borç doğan eş bakımından da katkı hangi mal grubuna yönelik olarak yapıldıysa borç da o mal grubuna ait olacaktır. Bu durum ise artık değer hesabında önem arz etmektedir. Edinilmiş malından diğer eşin edinilmiş malına katkıda bulunan eş bakımından alacak hakkı edinilmiş mal lehine doğacak ve bu alacak artık değerinin aktifinde yer alacaktır. Doğal olarak borçlu eş bakımından da edinilmiş malları aleyhine bir borç doğacaktır. Tam tersi edinilmiş maldan kişisel mala katkı gerçekleştirilirse alacaklı eş bakımından yine aktif kısımda bir alacak mevcutken kişisel mallar artık değer hesabında dikkate alınmadığından borçlu eş bakımından tasfiye dışında kalınacaktır. Tam tersi senaryoda da yalnızca taraflar değişecektir. Kişisel maldan diğer tarafın kişisel malına yönelik olarak katkıda bulunulması durumunda ise iki taraf bakımından da bu alacak ve borcun tasfiyeye yani artık değere bir etkisi olmayacaktır. Bu durumda borçlu olan eş kişisel malları nezdinde borçlu durumda olduğundan bütün malvarlığı ile sorumlu olacaktır.

Nispi bir alacak hakkı olan değer artış payı alacağının alacaklı olan eş tarafından tasfiye esnasında talep edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla talep hakkının oluşabilmesi için öncelikle mal rejimi sona ermeli ardından da tasfiyeye geçilmelidir.

Gerek katılma gerek değer artış payı alacağı mahiyetleri itibariyle 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan alacak hakkından herhangi bir farklılık arz etmemektedir. Bu kapsamda TBK'de düzenleme altına alınan para borçlarının ifasına ilişkin hükümler bu alacak hakları bakımından da uygulanabilmektedir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 241'inci maddesinde eşin karşılayamadığı artık değer alacağı için bir zamanaşımı süresi öngörölmüşse de aynı minvalde bir düzenleme değer artış payı alacağı bakımından söz konusu değildir. Bu kapsamda zamanaşımına ilişkin bu belirsizlik öğreti ve yargı kararlarının incelenmesi neticesinde giderilmeye çalışılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Acabey, Mehmet B. "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları, İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler". *DEU Hukuk Fakültesi Dergisi* 9/Özel Sayı (Temmuz 2007), 491-534.
- Acabey, Mehmet B. *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi*. İzmir: Dokuz Eylül Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, 1999.
- Acabey, Mehmet Beşir. *Teorik ve Pratik Yönleriyle Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2020.
- Acar, Faruk. *Aile Hukukumuzda Aile Konutu-Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı*. Ankara: Beta Basım A.Ş., 2021.
- Akbaş, Eren. *Nişanın Bozulması ve Hukuki Sonuçları*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2022.
- Akça, Neslihan. "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Kapsamında Eşlerin Paylı Mülkiyetlerinde Bulunan Malların Edinilmesine Yaptıkları Katkı Bakımından Değer Artış Payı Alacağı". *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 67/2 (Haziran, 2018), 201-226.
- Akıntürk, Turgut ve Derya Ateş Karaman. *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku Yenilenmiş*. İstanbul: Beta Basım A.Ş., 2014.
- Altıntaş, Mehtap Şahin. *Yasal Mal Rejiminde Eşin Katılma Alacağını Azaltmak Kastıyla Yapılan Devirler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2023.
- Ateş, Turan. *Türk Medeni Kanununda Edinilmiş (Kazanılmış) Mallara Katılma Rejimi*. İstanbul: Beta Basım ve Yayım, 2007.
- Belge, Ayşe Merve. "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artışına Katılma". *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12/1 (2021), 33-47.
- Büyüktanır, Tahir. "Türk Medeni Kanunu Değişiklikler ve Yeni Düzenlemelere İlişkin Açıklamalar". *Ankara Barosu Dergisi* 2 (2002), 55-110.
- Büyüktanır, Tahir. "Türk Medeni Kanunu'nda Eşler Arasındaki Yasal Mal

Rejimi”. *Ankara Barosu Dergisi* 60/1 (2002), 103-130.

Çınar, Yelda Yardımcı. *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Terekenin Tasfiyesi ve Sağ Kalan Eşin Talepleri*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2022.

Demirel, Derya İçöz ve Afet Gülen Büberci. *Boşanma Davaları*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2017.

Dural, Mustafa vd. *Türk Özel Hukuku C. III Aile Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 11. Basım, 2016.

Erdem, Mehmet ve Aslı Makaracı Başak. *Aile Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2024.

Gençcan, Ömer Uğur. *Aile Mahkemesi Davaları*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.

Gençcan, Ömer Uğur. *4721 sayılı Türk Medeni Kanununa Mal Rejimine İlişkin Genel Hükümler ve Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2002.

Gençcan, Ömer Uğur. *Mal Rejimleri Hukuku*. Ankara: Yetkin Yay., 2022. Gümüş, Mustafa Alper. *Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2008.

Günarşlan, Banu Fatma. “Değer Artış Payı Alacağının Artık Değer Hesabına Etkisi”. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10/1 (Haziran 2015), 1-39.

Günarşlan, Banu Fatma. *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı Alacağı*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2017.

Güneş, Nermin Sakarya. *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2022.

Hatemi, Hüseyin. *Aile Hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.

Hayran, Burhan. *4721 Sayılı Yeni Türk Medeni Kanunu Mal Rejimleri Şerhi*. Ankara: Adil Yayınevi, 2004.

İhsan Helvacı Dersleri. “İkinci Ayırım Edinilmiş Mallara Katılım”. son güncelleme 7 Kasım, 2024. <https://www.ilhanhelvacidersleri.com/turk-medeni-kanunu/turk-medeni-kanunu-madde-218#:~:text=E%C5%9Flerden%20her%20biri%20evlilik%20birli%C4%9Finin,tasarrufla%20bulunma%20haklar%C4%B1%20kendilerine%20aittir>.

- Karamercan, Fatih. *Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2024.
- Karamercan, Fatih. *Mal Rejiminin Tasfiyesi (Mal ve Paraların Paylaşılması)*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2024.
- Kaşak, Fahri Erdem. “İsviçre Federal Mahkemesi’nin Lotodan Kazanılan İkramiye’nin Edinilmiş Mal Sayılacağına İlişkin 11.04.1995 Tarihli (BGE 121 III 201) Kararı”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 18/1 (Ocak 2014), 265-268.
- Kılıçoğlu, Ahmet. *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2002.
- Kılıçoğlu, Ahmet M. *Medeni Kanunumuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2003.
- Kılıçoğlu, Ahmet M. *Kadın ve Çocuk Hakları Açısından Yeni Türk Medeni Kanunu*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, 2003.
- Kılıçoğlu, Ahmet M. *Katkı ve Katılma Alacağı*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2021.
- Köroğlu, Emre. "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimini Sona Erdiren Sebepler ve Bu Mal Rejiminin Sona Erme Anı (TMK m. 225)". *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11/1 (Haziran, 2016), 229-251.
- ODENDAHL, Hanswerner “Türk Medeni Kanunu’nun Yeni Mal Rejimi Hükümleri, Eksiklikleri ve Sorunları Üzerine Bir Karşılaştırma”, *Prof. Dr. A. Şeref Gözübüyük’e Armağan*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2005.
- Özcan, Zeynep. *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığına Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Etkisi*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2024.
- Özdamar, Demet ve Ali Emrah Toker ve Ferhat Kayış ve Burcu Yağcıoğlu ve Aliye Akgün Toker. *Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2023.
- Özcan, Bilge. *Aile Hukuku 6. Bası*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2015.
- Öztaş, İlker. “Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesinde Eşler Arası Karşılıksız Kazandırmalara İlişkin Yargıtay’ın Verdiği Bazı Kararların Değerlendirilmesi” *Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2013.

Öztürk, Halime Savaş. *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiye*. Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.

Özuğur, Ali İhsan. *Mal Rejimleri 6. Baskı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011.

Sarı, Suat. *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*. İstanbul: Beşir Kitabevi, 2007.

Şengül, Tolga. *Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Üçüncü Kişilere Yapılan Devirler ve Sonuçları*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2022.

Şenocak, Zarife. "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değere Katılma İle İlgili Mal Rejimi Sözleşmeleri ve Tenkisi". *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 58/2 (2009), 377-411.

Şıpka, Şükran. *Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2011.

Tokat, Hüseyin. "Gaiplığın Aile Hukuku Yönünden Sonuçları". *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 25/2 (Aralık, 2017), 523-575.

Topuz, Gökçen. "Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerden Birinin Üçüncü Kişilere Borcundan Dolayı Malvarlığının Haczi". *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 19/1 (Haziran 2011), 95-117.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü. 10.12.2024. <https://sozluk.gov.tr/>

Uluç, Yusuf. *Mal Rejimleri ve Tasfiyesi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2014.

Yeniaras, Mustafa Cem. "Değer Artış Payı Alacağı". *İstanbul Barosu Dergisi* 84/6 (Kasım, 2010), 3663-3687.

Yenipınar, Filiz Berberoğlu. *Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması*. Ankara: Seçkin, 2024.

Yılmaz, Süleyman ve Abdulkerim Yıldırım. *Medeni Hukuk-1*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2023.

Zeytin, Zafer. *Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2021.

Zeytin, Zafer. "Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 10/36 (2011), 299-317.